



Strategija razvoja
Općine Milna za
razdoblje od 2020. do
2025. godine

NARUČITELJ | Općina Milna
Sridnja kala 1, 21405 Milna
www.opcinamilna.hr
info@opcinamilna.hr
+385 (0)21 636 212

IZRAĐIVAČ | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.
za lokalni razvoj i poticanje poduzetništva
www.poduzetnickicentar-aktiva.com
pc.aktiva@gmail.com
+385 (0)95 904 4664

Kontakt osoba:
Dijana Šabić
mag.soc., mag.ethnol., mag.oec.

Srpanj 2020.

Poštovani mještani i mještanke općine Milna!

Nikada nije bilo važnije promišljati razvoj utemeljen na snagama, resursima i potencijalima vlastite zajednice, nego sada, u vremenima nesigurnosti, nestabilnosti, neizvjesnosti, uzrokovanim pandemijom čije će posljedice biti dalekosežne i sveobuhvatne. Općina Milna svoj je put prema razvoju započela u iznimno nepovoljnim okolnostima - u blokadi, nestabilnim političkim uvjetima, no uspjela je unatoč tome u kratko vrijeme polučiti značajne rezultate i pripremiti se kvalitetno za budući ekonomski i društveni razvoj. Ključan element u tom procesu (održivog) razvoja svakako je i ovaj dokument.

Strategija razvoja općine Milna priručnik je koji olakšava planiranje i upravljanje lokalnim razvojem, usmjerava djelovanje na svakodnevnoj razini, konstantno podsjećajući provoditelje na konačni cilj, a to je općina koja je sigurno i atraktivno mjesto za život, s uređenim infrastrukturnim, komunalnim i drugim uvjetima za stabilan razvoj gospodarstva, kulturnog života i stvaralaštva njenog stanovništva. Provoditelji su pritom baš svi stanovnici općine Milna pred koje ovaj dokument stavlja obvezu i pravo sudjelovanja u razvoju vlastite zajednice, kroz participaciju u procesu izrade, implementacije, ali i revizije same strategije razvoja koja, premda opsežna, ipak ne može adekvatno u planiranom periodu obuhvatiti i riješiti baš sve uočene potrebe na terenu.

Zahvaljujemo svima koji su dali svoj doprinos izradi ovog dokumenta - kroz sudjelovanje u anketnim ispitivanjima, fokus grupama, javnim savjetovanjima, terenskim posjetima. Rezultat tog angažmana dokument je koji sažima probleme i potrebe zajednice te predlaže rješenja i odgovore. Hoće li isti biti uspješno implementirani i rezultirati priželjkivanim ishodom, ovisi o svima nama podjednako.

Načelnik općine Milna

Frane Lozić

Strategiju razvoja općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine usvojili su vijećnici općine Milna na sjednici općinskog vijeća koja se održala 10. srpnja 2020. godine:

Ivo Markusović

Ana Schutt

Margita Krželj

Stipe Martinić

Zorislav Bonačić Sargo

Siniša Poklepović

Mira Prebanda

Luka Marinović

Nikša Hržić

SADRŽAJ

Skraćenice	6
1.UVOD	8
1.1. Ciljevi izrade strategije	8
1.2. Metode izrade strategije	8
1.3. Usklađenost sa strateškim dokumentima	10
1.3.1. <i>Usklađenost s dokumentima na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini</i>	10
1.3.2. <i>Novo proračunsko razdoblje Europske Unije</i>	14
2. ANALIZA STANJA	18
2.1. Kapaciteti sustava Općine	18
2.1.1. <i>Ljudski resursi</i>	18
2.1.2. <i>Proračun Općine</i>	18
2.1.3. <i>Imovina i vlasnički udjeli</i>	21
2.2. Demografska obilježja	28
2.2.1. <i>Stanovništvo</i>	28
2.2.2. <i>Stanovanje</i>	32
2.2.3. <i>Tržište rada</i>	33
2.3. Gospodarstvo	37
2.3.1. <i>Analiza općeg stanja</i>	37
2.3.2. <i>Analiza pojedinih sektora</i>	40
2.3.2.1. <i>Turizam</i>	40
2.3.2.2. <i>Poljoprivreda</i>	46
2.3.2.3. <i>Ribarstvo</i>	54
2.4. Prostorno planiranje i infrastruktura	55
2.4.1. <i>Prostorno planiranje</i>	55
2.4.1.1. <i>Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije</i>	55
2.4.1.2. <i>Prostorni plan Općine Milna</i>	57
2.4.2. <i>Vodovod i kanalizacija</i>	60
2.4.3. <i>Zaštita okoliša i gospodarenje otpadom</i>	61
2.4.4. <i>Energetski sustavi</i>	62
2.5. Društvena infrastruktura	63
2.5.1. <i>Odgoj i školstvo</i>	63
2.5.2. <i>Zdravstvo i socijalna skrb</i>	65
2.5.3. <i>Civilno društvo</i>	69
2.5.3.1. <i>Kultura</i>	70
2.5.3.2. <i>Sport i rekreacija</i>	75
2.5.4. <i>Vjerski život</i>	76
3. ISPITIVANJA I ANALIZE	77
3.1. Rezultati anketnog istraživanja o općem razvoju općine Milna	77

3.1.1. Svrha istraživanja	77
3.1.2. Ispitanici	77
3.1.3. Ocjena stanja razvoja općine Milna	79
3.1.4. Budući razvoj općine Milna	88
3.2. Rezultati anketnog istraživanja o stanju razvoja turizma u općini Milna	92
3.2.1. Svrha istraživanja	92
3.2.2. Ispitanici	92
3.2.3. Ocjena stanja razvoja turizma u općini Milna	93
3.2.4. Resursi općine Milna kao destinacije	95
3.2.5. Budući razvoj turizma u općini Milna	98
3.3. Rezultati fokus grupa	102
3.2.1. Prometna infrastruktura	102
3.2.2. Turizam	102
3.2.3. Komunalna infrastruktura i održavanje	103
3.2.4. Ostalo	104
3.4. Analiza SWOT	104
3.5. Rezultati javnog savjetovanja	106
3.6. Zaključak provedenih ispitivanja	106
4. STRATEŠKI RAZVOJNI PROGRAM	107
4.1. Vizija i misija	107
4.2. Strateški ciljevi razvoja	108
4.3. Prioriteti strateškog razvoja	108
4.4. Popis mjera i projekata	109
4.5. Implementacija i praćenje provedbe akcijskog plana	114
4.6. Revizije strategije razvoja	130
5. PRILOZI	131
5.1. Popis grafikona	131
5.2. Popis tablica	131
5.3. Popis slika	133
5.4. Anketni upitnik Strategija razvoja općine Milna	134
5.5. Anketni upitnik Razvoj turizma u općini Milna	140
5.6. Obrazac za prijavu projektnih prijedloga	145
5.7. Obrazac za javno savjetovanje	146
5.8. Ciljevi, prioriteti i mjere razvoja Lokalne akcijske grupe Brač	147
5.9. Ciljevi, prioriteti i mjere razvoja Lokalne akcijske grupe u ribarstvu Brač	147
5.10. Ciljevi, prioriteti i mjere razvoja Splitsko-dalmatinske županije	148
5.11. Ciljevi, prioriteti i mjere Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske	150
6. ZAKLJUČAK	152
7. LITERATURA	153

Skraćenice

APRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	Bruto domaći proizvod
CZK	Centar za kulturu
DC	Državna cesta
DHMZ	Državni hidrometeorološki zavod
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DP	Državni proračun
DZ	Dom zdravlja
DZS	Državni zavod za statistiku
DV	Dječji vrtić
EFPR	Europski fond za pomorstvo i ribarstvo
EK	Europska komisija
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
GIS	Geografski informacijski sustav
HEP	Hrvatska elektroprivreda
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZZO	Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje
JLS	Jedinica lokalne samouprave
JRS	Jedinica područne (regionalne) samouprave
JTC	Jadranska turistička cesta
JU	Javna ustanova
LAG	Lokalna akcijska grupa
LAGUR	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
LRS	Lokalna razvojna strategija
LUSDŽ	Lučka uprava Splitsko-dalmatinske županije
MDOMSP	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
MO	Mjesni odbor
MINGO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MINT	Ministarstvo turizma
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
MUP	Ministarstvo unutarnjih poslova

MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NZRC	Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
OCD	Organizacije civilnog društva
OM	Općina Milna
OPG	Obiteljska poljoprivredna gospodarstva
OŠ	Osnovna škola
POP	Područja očuvanja značajna za ptice
POS	Program poticane stanogradnje
POVS	Područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove
PP	Policijska postaja
PPI	Poduzetnička potporna institucija
PPU	Prostorni plan uređenja
PPUOM	Prostorni plan uređenja Općine Milna
PPSDŽ	Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije
PS	Privatni sektor
PU	Policijska uprava
PZ	Poduzetnička zona
RH	Republika Hrvatska
SDŽ	Splitsko-dalmatinska županija
SOPG	Samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities, threats (hr. snage, slabosti, prilike, prijetnje)
TZ	Turistička zajednica
TZOM	Turistička zajednica općine Milna
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UOB	Udruženje obrtnika Brač
VB	Vodovod Brač
ZRP	Zajednička ribarstvena politika
Ž	Županija
ŽC	Županijske ceste
ŽUC	Županijska uprava za ceste
ŽRS	Županijska razvojna strategija

1 | UVOD

1.1. Ciljevi izrade strategije

Strategija razvoja “pisani je materijal koji predstavlja cjelovit i usklađen skup ciljeva, prioriteta, mjera i aktivnosti usmjerenih na postizanje određenih stanja i/ili održavanje određenih procesa” (Mirošević, 2012, 7). Pritom je, a u kontekstu ovog dokumenta, važno u obzir uzeti *otočnost* kao bitnu odrednicu razvoja općine Milna, kao otočne jedinice lokalne samouprave, koja svojom geografskom lokacijom u sebi objedinjuje brojne poteškoće specifične upravo otočnim zajednicama. Pojedini autori smatraju kako “lokalne i regionalne vlasti mogu najbolje upravljati lokalnim razvojem, a efektivnost se postiže u koordinaciji sa širom razinom vlasti, koja osigurava jasan okvir za strateško planiranje i donošenje odluka, kao i u suradnji i partnerstvu s privatnim i nevladinim sektorom” (Alibegović, 2007, 396).

Strategija razvoja Općine Milna izrađena je upravo s ciljem kvalitetnog formiranja smjernica budućeg razvoja općine te čini temeljni strateški dokument kojim se planira razvoj lokalne zajednice. Detaljnom analizom stanja i potreba lokalne zajednice i samouprave stekli su se temelji za određivanje jasnih prioriteta i oblikovanje potrebnih mjera za realizaciju postavljenih ciljeva. Ovaj dokument dakle služi kao vodič lokalnoj samoupravi u upravljanju procesom (održivog) razvoja, ali služi i potencijalnim investitorima za razumijevanje potreba i želja, kao i otvorenosti lokalne zajednice za potencijalnim projektima i gospodarskim inicijativama.

1.2. Metode izrade strategije

Strategija razvoja Općine Milna izrađena je u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14) i nacrtom Metodoloških smjernica za izradu strategija urbanog razvoja (Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije verzija 01. ožujak 2015.). Metodologija izrade i provedbe, te način vrednovanja strategije usklađena je s Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih strategija, kao i s Uredbom o sadržaju i metodologiji izrade programa održivog razvitka otoka, sa sadržajem i metodologijom izrade programa održivog razvoja otoka (NN 94/2002). Sam proces izrade ovog dokumenta detaljnije je prikazan u tablici koja slijedi.

Tablica 1 | Metodologija izrade strateškog dokumenta

ANALIZA TRENUTNOG STANJA	VANJSKO OKRUŽENJE	Usklađivanje s dokumentima višega ranga
		Usklađivanje sa zakonodavnim okvirom
	UNUTARNJE OKRUŽENJE	Geografski i društveni okvir

DEFINIRANJE STRATEŠKOG PLANA	VIZIJA RAZVOJA	Pregled kulturno turističke ponude
		Analiza stavova i potreba lokalne zajednice
		Strateški koncept
		Strateški ciljevi
		Prioriteti, mjere, projekti
AKCIJSKI PLAN	PLAN IMPLEMENTACIJE	Vrijednost projekta
		Izvor financiranja
		Vremenski plan provedbe
		Pokazatelji provedbe

Izvor / Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Svaka izrada strategije započinje analizom stanja, kojom se definiraju osnovne pretpostavke stanja u analiziranoj jedinici samouprave te uključuje detaljnu analizu i presjek stanja po najvažnijim segmentima: opći podaci o općini, demografija, gospodarstvo, prostorno planiranje i infrastruktura, uključujući i zaštitu okoliša te društvenu infrastrukturu (odgoj i obrazovanje, kultura, zdravstvo, sport i rekreacija). Cilj ove analiza jest definirati potencijale i resurse s kojima općina raspolaže, kao i ključnu problematiku koju je potrebno strategijom riješiti ili barem nastojati riješiti.

Kako bi se podacima prikupljenima tijekom procesa analize pojedinih segmenata dodao kontekst te kako bi se kreiralo dublje razumijevanje problematike razvoja općine Milna, provedeno je nekoliko anketnih ispitivanja, te su održane tematske fokus grupe. Cilj ovih aktivnosti je, koristeći se participativnim metodama, steći uvid u mišljenje, potrebe i stavove lokalne zajednice i svih koji imaju nekakvog utjecaja na budući razvoj općine Milna ili od njega imaju korist. Konačno, proces analize završava izradom SWOT analize kojom su identificirane vlastite snage općine koje treba dalje jačati i razvijati, vlastite slabosti općine koje treba umanjivati, vanjske prilike koje je potrebno koristiti i vanjske prijetnje koje je potrebno izbjeći ili čije djelovanje je potrebno neutralizirati.

Konačno, ključni dio svakog razvojnog dokumenta jest definiranje ciljeva, prioriteta i mjera koji postavljaju temelje za budući (održivi) razvoj. Naravno, pri analizi ciljeva, prioriteta i mjera na umu valja imati i ograničenja proračunskih projekcija, potencijalne ekonomske, zdravstvene i druge krize koje mogu negativno utjecati na provedbu plana. Upravo zato, ključno je periodično revidirati strategiju, odnosno analizirati uspješnost provedbe, usklađenost stanja na terenu s planom provedbe i slično, te po potrebi, izmijeniti sami akcijski plan. U nastavku je prikazan tijek procesa razvoja strategije Općine Milna u nekoliko jednostavnih koraka.

Tablica 2 | Koraci u izradi strateškog dokumenta

KORACI	POJAŠNJENJE
Korak 1: Izrada analize situacije gospodarskog okruženja	Identificirani su izvori podataka potrebnih za izradu kvalitetne analize društveno-gospodarske situacije na području općine Milna. Analiza stanja služi kao polazište za kreiranje razvojnih prioriteta.
Korak 2: Definiranje vizije, ciljeva i prioriteta strategije	Provedeno je anketno ispitivanje o općem stanju razvoja općine Milna, kao i anketno ispitivanje o turističkom razvoju općine Milna te su organizirane ukupno 4 fokus grupe s ciljem prikupljanja informacija temeljem kojih je izrađena SWOT analiza. Sukladno rezultatima provedenih analiza, definirana je vizija, misija, te strateški ciljevi. Za svaki cilj i pripadajuće prioritete, identificirane su mjere koje su opet popraćene konkretnim razvojnim projektima / aktivnostima. Svaku mjeru sačinjava jedan ili više razvojnih projekata ili projektnih ideja.
Korak 3: Definiranje plana provedbe strategije	Plan provedbe strategije uključuje definiranje uloga i odgovornosti dionika u provedbi i praćenju strategije te identificiranje izvora, kao i iznosa financiranja. Također je utvrđen način provedbe i praćenja izvršenja Strategije koji je temeljen na objektivno provjerljivim pokazateljima u skladu s ciljevima i prioritetima ove Strategije.
Korak 4: Izrada Plana provedbe strategije	Nakon procesa konzultacija i javnog savjetovanja sa zainteresiranom javnošću (kroz fokus grupe, kroz javno prikupljanje prijedloga i drugo), definiran je Plan provedbe Strategije. Plan provedbe pokriva razdoblje od 5 godina i sadržava sljedeće podatke: × radni naziv projekta; × naziv nositelja projekta i po potrebi partnera; × cilj koji se projektom namjerava postići; × faza provedbe, odnosno pripremljenost projekta × indikativni proračun projekta, tj. ukupan trošak projekta; × izvor financiranja × mjerljivi pokazatelji provedbe × vremenski plan provedbe

1.3. Usklađenost sa strateškim dokumentima

1.3.1. Usklađenost s dokumentima na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini

U promišljanju lokalnog razvoja, važno je prepoznavanje i uvažavanje šireg planskog konteksta unutar kojeg i jedinica lokalne samouprave postoji i djeluje. To se prije svega odnosi na postojeće županijske razvojne planove, potom nacionalne razvojne planove, a u budućnosti i one na nižoj razini, odnosno na razini otoka.

Naime, Zakon o otocima (NN 116/18) propisuje izradu Nacionalnog plana razvoja otoka, ali i plana razvoja svakog pojedinog otoka posebno. Takav plan, na razini otoka Brača, mora biti donesen sporazumom svih bračkih jedinica lokalne samouprave. Takav plan “obvezna je osnova za financiranje razvojnih programa i projekata iz sredstava fondova Europske unije i drugih izvora financiranja” (Zakon o otocima, članak 26.), a donosi se na period od sedam godina. Na nižoj razini, donosi se otočni godišnji program koji “sadrži mjere, projekte i aktivnosti tijela državne uprave i drugih javnopravnih tijela na razini godine, a vezanih uz otočni razvoj prema programskim područjima iz članka 25. stavka 3. ovoga Zakona, te izvore njihova financiranja” (Zakon o otocima, NN 116/18, članak 27.). Međutim, osnova za izradu svih ovih planova i programa jesu definirani otočni razvojni pokazatelji koje pravilnikom uređuje ministar. U trenutku pisanja ovog teksta, a gotovo godinu dana nakon stupanja zakona na snagu, otočni razvojni pokazatelji još nisu definirani. Ovdje napominjemo kako će biti potrebno revidirati ovu strategiju kada navedeni pokazatelji budu usvojeni. Također je važno napomenuti kako je ovaj dokument nužno uskladiti i s Nacionalnom razvojnom strategijom, sukladno članku 30. Zakona o o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017), no i ona u trenutku izrade ovog dokumenta nije dovršena.

Zasad, usklađenost ovog dokumenta sa dokumentima na višim razinama upravljanja odnosi se na trenutno važeće dokumente, prije svega strategije Lokalne akcijske grupe Brač i Lokalne akcijske grupe u ribarstvu Brač, na razini otoka, potom na Strategiju razvoja Splitsko-dalmatinske županije, kao i na Strategiju regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine.

U tablici koja slijedi donosimo pregled usklađenosti ovog strateškog dokumenta s ciljevima, mjerama i prioritetima razvoja Lokalne razvojne strategije Lokalne akcijske grupe Brač za period od 2014. do 2020. godine, uz napomenu kako se pojašnjenje kratica navedenih ciljeva i prioriteta nalazi u prilogu, u potpoglavlju 5.7.

Tablica 3 | Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Lokalnom razvojnom strategijom LAG-a Brač za period od 2014. do 2020. godine

		OPĆINA MILNA												
		CILJ 1					CILJ 2		CILJ 3	CILJ 4			CILJ 5	
		1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	2.1.	2.2.	3.1.	4.1.	4.2.	4.3.	5.1.	5.2.
LRS LAGUR BRAČ	CILJ 1	M1.1												
		M1.2												
		M1.3												
	CILJ 2	M2.1												

projekti planirani u sklopu drugog i četvrtog strateškog cilja, a koji se između ostalog odnose na kreiranje prostora za iskrcaj ribe, kao i brojne projekte interpretacije maritimne baštine općine Milna značajno će doprinijeti i ostvarenju ciljeva strategije LAGUR-a Brač.

U tablici koja slijedi donosimo pregled usklađenosti ovog strateškog dokumenta s ciljevima i prioritetima razvoja Splitsko-dalmatinske županije, uz napomenu kako se pojašnjenje kratica nalazi u prilogu, u potpoglavlju 5.9. Također, potrebno je napomenuti i kako se navedena strategija odnosi na period do 2020. godine, a sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17) Javna ustanova Rera u suradnji sa Splitsko-dalmatinskom županijom priprema nacrt Plana razvoja jedinice naše regionalne samouprave kao srednjoročnog akta strateškog planiranja čije je donošenje propisano navedenim Zakonom. Navedeni plan bit će izrađen do konca 2020., pa će biti potrebno uskladiti strategiju razvoja općine Milna i s navedenim planom.

Tablica 5 | Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Strategijom razvoja Splitsko-dalmatinske županije

		OPĆINA MILNA													
		CILJ 1					CILJ 2		CILJ 3	CILJ 4			CILJ 5		
		1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	2.1.	2.2.	3.1.	4.1.	4.2.	4.3.	5.1.	5.2.	
ŽUPANIJSKA RAZVOJNA STRATEGIJA	CILJ 1	C1P1													
		C1P2													
		C1P3													
	CILJ 2	C2P1													
		C2P2													
		C2P3													
		C1P4													
	CILJ 3	C3P1													
		C3P2													
		C3P3													
		C3P4													

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva, prema Strategiji razvoja Splitsko-dalmatinske županije.

Za svaki cilj i prioritet razvoja Splitsko-dalmatinske županije postoji prateća mjera u sklopu strateškog razvoja Općine Milna, koja doprinosi njihovom ostvarenju. Najveći doprinos ova strategija čini prvom cilju Strategije razvoja Splitsko-dalmatinske županije koji glasi

“Poboljšati kvalitetu življenja uz održivo korištenje prirodnih resursa”, a posebno prvom prioritetu “Održivi razvoj osnovnih infrastrukturnih sustava” kroz, između ostalog, unapređenje sustava gospodarenja otpadom, podizanje razine kvalitete, dostupnosti i održivosti prometnih sustava i infrastruktura i drugo. Značajan doprinos ima i trećem prioritetu kojim se ostvaruje drugi strateški cilj, a koji glasi “Razvoj teritorijalno ravnomjerno raspoređenog, cjelogodišnjeg, diversificiranog, održivog i inovativnog turizma”. Ovom prioritetu, strategija razvoja općine Milna doprinosi kroz turističku valorizaciju maritimne, kulturne i arheološke baštine, razvoj novih turističkih proizvoda, usluga, sadržaja turizma posebnih interesa, razvoj vještina, znanja i kompetencija turističkih dionika i drugo.

Strateški ciljevi i prioriteti razvoja Općine Milna doprinose i regionalnom razvoju Republike Hrvatske, odnosno ciljevima i prioritetima predviđenih Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine, kako je vidljivo iz tablice koja slijedi. Još jednom upućujemo čitatelja na prilog 5., potpoglavlje 5.10. u kojem se nalazi pojašnjenje kratica.

Tablica 6 | Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine

STRATEGIJA REGIONALNOG RAZVOJA		OPĆINA MILNA													
		CILJ 1					CILJ 2		CILJ 3	CILJ 4			CILJ 5		
		1.1.	1.2.	1.3.	1.4.	1.5.	2.1.	2.2.	3.1.	4.1.	4.2.	4.3.	5.1.	5.2.	
CILJ 1	P1.1														
	P1.2														
	P1.3														
CILJ 2	P2.1														
	P2.2														
	P2.3														
CILJ 3	P3.1														
	P3.2														
	P3.3														

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva, prema Strategiji regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine.

Strategija razvoja Općine Milna najviše doprinosi prvom cilju Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine, koji glasi “Povećanje kvalitete života poticanjem održivog teritorijalnog razvoja”, i drugom prioritetu “Osiguranje i unapređenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture”. Najmanji doprinos ova strategija ima trećem cilju “Sustavno

upravljanje regionalnim razvojem”, s obzirom da se odnosi samo na lokalnu razinu - prostor općine Milna.

1.3.2. Novo proračunsko razdoblje Europske Unije

Novo proračunsko razdoblje Europske Unije uvjetovat će vjerojatno i prvu reviziju ovog razvojnog dokumenta jer će biti potrebno prilagoditi mjere novim ulagačkim prioritetima Europske Unije. U trenutku pisanja ovog dokumenta, poznato je kako Europska komisija planira podupirati lokalno pokrenute strategije razvoja: “u okviru kohezijske politike za razdoblje 2021. - 2027. dodatno se pojačava lokalno djelovanje. Podupire se razvoj lokalnih strategija rasta koje osmišljavaju tijela gradske, lokalne i drugih oblika teritorijalne uprave. (...) Novim okvirom podupire se i nastavak lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice, odnosno osmišljavanje lokalnih strategija rasta koje provode akcijske skupine sastavljene od tijela lokalne uprave, civilnog društva i poslovnih partnera” (Europska komisija, 2018). Tom mišlju vođena je i izrada ovog dokumenta zbog čega se posebna pažnja posvećivala upravo uključivanju što većeg broja predstavnika lokalne zajednice, kroz anketne upitnike, fokus grupe, javno savjetovanje i terenski rad.

Pet je ulagačkih prioriteta koji su fokus novog proračunskog razdoblja Europske Unije:

Tablica 7 | Ulađaki prioriteti Europske Unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine

Pametnija Europa	usmjeravanje na inovacije, digitalizaciju, gospodarsku preobrazbu i potporu malim i srednjim poduzećima
Zelenija Europa bez ugljika	provedbom Pariškog sporazuma i ulaganjem u energetska tranziciju, obnovljive izvore energije i borbu protiv klimatskih promjena
Povezanija Europa	opremljena strateškim prometnim i digitalnim mrežama
Europa s istaknutijom socijalnom komponentom	provedba europskog stupa socijalnih prava i podupiranje kvalitetnog zapošljavanja, obrazovanja, stjecanja vještina, socijalne uključenosti i jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi
Europa bliža građanima	podupiranje strategija vođenih na lokalnoj razini i održivog urbanog razvoja u cijelom EU-u.

IZVOR | Nova kohezijska politika - Regionalna politika, Europska komisija (2018), dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/

Već sada je poznato kako je Republici Hrvatskoj dostupno manje proračunskih sredstava nego u prethodnom periodu. Naime, za razdoblje 2021. – 2027. za provođenje kohezijske politike

Hrvatskoj je dodijeljeno 9.8 milijardi eura, odnosno 6% manje nego u periodu do 2021. Nadalje, predloženo je i povećanje nacionalnog sufinanciranja za slabije razvijene regije (a obje Hrvatske regije po klasifikaciji spadaju u slabije razvijene) s dosadašnjih 15% na 30%, a to prije svega znači povećanje opterećenja krajnjih korisnika. Smanjuje se i pred-financiranje programa što predstavlja veliki izazov za stabilnost državnog proračuna. Ovo su neke od poteškoća koje valja imati na umu pri planiranju proračuna i projekata čije će se financiranje planirati putem europskih fondova.

No, s druge strane, novo proračunsko razdoblje donosi i neka pojednostavljenja u samom procesu. U tablici koja slijedi donosimo neke od pozitivnih promjena, odnosno pojednostavljenja koje donosi novo proračunsko razdoblje, a koja bi dugoročno trebala olakšati i unaprijediti pristup sredstvima Europske Unije.

Tablica 8 | Pojednostavljenja okvira kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027.

POJEDNOSTAVLJENJE	OPIS
Jedna zajednička uredba za sedam fondova za podijeljeno upravljanje	Prvi put je sedam fondova za zajedničko upravljanje obuhvaćeno jednim zakonodavstvom. U ovom jednostavnom, ali sveobuhvatnom pravilniku navedena su usklađena pravila provedbe za sve.
Jedinstvena Uredba o Kohezijskom fondu i Europskom fondu za regionalni razvoj	Jednostavnija, kraća i samo jedna uredba (umjesto dvije)
Manji izbor tematskih područja, veća fleksibilnost	11 tematskih ciljeva za razdoblje 2014. – 2020. konsolidirano je u pet ciljeva politike. Opširniji ciljevi politike jednostavniji su za izvješćivanje i državama članicama omogućuju veću fleksibilnost u prenošenju sredstava unutar određenog prioriteta. Manji broj posebnih ciljeva.
Manje uvjeta koji omogućuju provedbu (prijašnji ex ante uvjeti)	20 uvjeta umjesto gotovo 40 za razdoblje 2014. – 2020. Uvjeti su usmjereni na područja politike s najvećim utjecajem na učinkovitost kohezijske politike. Ne obuhvaćaju druge postojeće pravne obveze.
Nema više izmjena sporazuma o partnerstvu nakon početnog donošenja	Na temelju sporazuma o partnerstvu pregovori o programu vodit će se na početku, no nakon toga više neće biti izmijenjeni. Za razdoblje 2014. – 2020. sve promjene u programima morale su biti unesene i u izmijenjeni partnerski ugovor, što je predstavljalo administrativno opterećenje za programska tijela.
Nema preklapanja između sporazuma o partnerstvu i programa	Nema preklapanja između sadržaja sporazuma o partnerstvu i programa (na primjer, uvjeti koji omogućuju provedbu ili analiza koju je potrebno podnijeti samo u programu, ali ne i u sporazumu o partnerstvu).
Pojednostavnjenja logika intervencije	Logika intervencije bit će usredotočena na opširne ciljeve politike i posebne ciljeve. Svi pokazatelji i vrste intervencija nalaze se na jednoj razini – jedino na razini posebnog cilja (ne provlači se između prioriteta i posebnih ciljeva kao što je to bilo dosad).
Nema obveze provedbe ex ante evaluacije	Ex ante evaluacija budućih programa postaje opcija, a ne obveza

Jedinstven skup pokazatelja;
visoka obuhvaćenost po
zajedničkim pokazateljima

Svi će pokazatelji koji se upotrebljavaju u programu ubuduće biti dio okvira za uspješnost (*performance framework*). Predloženi zajednički pokazatelji ostvarenja i rezultata obuhvatit će velik udio intervencija programa – nema obveze da programi imaju specifične pokazatelje. Za ESF+: manji broj pokazatelja za općenitu potporu ESF+, uporaba registara kada su podaci dostupni u registrima, uporaba informiranih procjena korisnika za određene pokazatelje, izvješćivanje o pokazateljima relevantnima za operaciju.

IZVOR | Planovi i pravila za novo programsko razdoblje 2021. – 2027., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

Mjera za pojednostavnjenje je ukupno 80. Primjerice, ono što je posebno važno poduzetnicima koji koriste potpore EU-a jest to da novi okvir donosi smanjenje administrativnog opterećenja i jednostavnije podnošenje zahtjeva za isplatu sredstava pomoću pojednostavnjenih mogućnosti obračuna troškova. Nadalje, novim poticajnim preduvjetima olakšat će se uklanjanje prepreka ulaganjima, a sve kako bi se dodatno pridonijelo stvaranju odgovarajućih uvjeta za rast i otvaranje radnih mjesta¹.

Još uvijek nisu poznati svi detalji novog proračunskog razdoblja, stoga ćemo ovo potpoglavlje završiti na ovom mjestu, uz napomenu kako je općina Milna u posljednjih nekoliko godina bila u izuzetno nepovoljnom položaju, uslijed blokade općinskog proračuna i drugih poteškoća, te će budućem razvoju u svakom slučaju koristiti pojačani angažman oko korištenja sredstava Europske Unije, makar ona na razini države bila manja nego u prethodnom proračunskom razdoblju.

¹ IZVOR | Nova kohezijska politika, Europska komisija, dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/#2

2 | ANALIZA STANJA

2.1. Kapaciteti sustava Općine

2.1.1. Ljudski resursi

Općinsku upravu Općine Milna čine općinski načelnik, zamjenik općinskog načelnika, općinsko vijeće i jedinstveni upravni odjel. Općinsko vijeće Općine Milna čini 11 članova. Jedinstveni upravni odjel obavlja komunalne, porezne i pravne poslove, a čine ga pročelnica, administrativna tajnica, računovodstveni referent, viši stručni suradnik za računovodstvo i financije.

Općina Milna stopostotni je vlasnik i Komunalnog poduzeća Meštralun koje zapošljava ukupno 8 osoba. Predmet poslovanja Društva je: opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda, odlaganje komunalnog otpada, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta, obavljanje dimnjačarskih poslova, upravljanje grobljem, projektiranje, građenje, uporaba i uklanjanje građevina, nadzor nad gradnjom, kupnja i prodaja robe, trgovačko posredovanje na domaćem i inozemnom tržištu, privez i odvez brodova, jahti, ribarskih, sportskih i drugih brodica i plutajućih objekata, ukrcaj, iskrcaj, prekrcaj, prijenos i skladištenje roba i drugih materijala, prihvat i usmjeravanje vozila u svrhu ukrcaja ili iskrcaja vozila s uređenih lučkih površina, ukrcaj i iskrcaj putnika uz upotrebu lučke prekrcajne opreme, povremeni prijevoz putnika u obalnom pomorskom prijevozu, djelatnost iznajmljivanje plovila, održavanje javnih površina na kojima nije dopušten promet motornim vozilima, održavanje građevina javne odvodnje oborinskih voda, održavanje javnih zelenih površina održavanje građevina, uređaja i predmeta javne namjene, održavanje groblja i krematorija unutar groblja, održavanje čistoće javnih površina, održavanje javne rasvjete, usluge parkiranja na uređenim javnim površinama i u javnim garažama, usluge javnih tržnica na malo, usluge ukopa i kremiranja pokojnika u krematoriju unutar groblja, komunalni linijski prijevoz putnika, upravljanje s naplatom parkirališta, upravljanje i održavanje objekata javne namjene (Službeni glasnik Općine Milna, broj 5/13 te 2/20).

2.1.2. Proračun Općine

Proračun općine donosi pregled financijskih pokazatelja (primici, prihodi, izdatci i rashodi unutar jednog proračunskog razdoblja), ali istovremeno i ukazuje na planove općine, kao i kratkoročne i dugoročne prioritete kroz odabir područja u koja će se ulagati i onih kojima će se sredstva u određenom periodu uskratiti, odnosno smanjiti.

Metodologija izrade proračuna jedinica lokalne samouprave propisana je Zakonom o proračunu, Pravilnikom o proračunskim klasifikacijama i Pravilnikom o proračunskom

računovodstvu i računskom planu. Proračun jedinica lokalne samouprave sastoji se, sukladno članku 16. Zakona o proračunu, od općeg i posebnog dijela te plana razvojnih programa. Opći dio proračuna čine Račun prihoda i rashoda i Račun financiranja gdje su prihodi i rashodi iskazani po ekonomskoj klasifikaciji dok Posebni dio proračuna predstavlja rashode i izdatke po organizacijskoj, programskoj, funkcijskoj, ekonomskoj klasifikaciji te izvorima financiranja.

U nastavku donosimo pregled prihoda i rashoda općine Milna u posljednje dvije godine, kao i plan za naredne tri godine. U trenutku izrade ovog dokumenta, nisu javno bili dostupni podatci o izvršenju proračuna općine Milna u 2019. godini, zbog čega ih ovdje navodimo samo u obliku plana.

Tablica 9 | Izvještaj o postojećim i planiranim prihodima Općine Milna

PRIHODI I PRIMICI PO VRSTI	2017.	2018.	Plan za 2019.	Plan za 2020.	Plan za 2021.	Plan za 2022.
Prihodi od poreza	4.098.309	5.938.208	3.840.000	5.665.000	5.649.000	5.700.000
Pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna	334.481	5.550	3.277.000	2.520.000	1.000.000	850.000
Prihodi od imovine	677.868	552.742	972.500	1.014.000	1.200.000	1.200.000
Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	1.451.596	1.026.102	2.664.000	3.885.000	3.880.000	3.800.000
Prihodi od prodaje nefinancijske imovine			2.500	4.000.000	0	0
UKUPNO PRIHODI:	6.563.028	7.523.957	10.756.000	17.084.000	11.729.000	11.550.000

IZVOR | Proračun, Općina Milna, dostupno na: <http://opcinamilna.hr/dokumenti/proracun-opcine-milna.html>

U odnosu na 2017. i 2018. godinu, općina Milna očekuje značajno povećanje prihoda od pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna, ponajprije zbog činjenice kako je u 2019. godini općina izašla iz blokade i time stekla uvjete za apliciranje na različite natječaje. U narednom periodu, prihodi na toj stavci se smanjuju, dok se povećavaju prihodi od imovine, a značajno povećanje prihoda od prodaje nefinancijske imovine očekuje se u 2020. godini.

Tablica 10 | Izvještaj o postojećim i planiranim rashodima Općine Milna

RASHODI I IZDACI PO VRSTI	2017.	2018.	Plan za 2019.	Plan za 2020.	Plan za 2021.	Plan za 2022.
Rashodi za zaposlene	1.293.478	1.370.352	1.267.000	1.379.900	1.380.000	1.380.500
Materijalni rashodi	3.328.980	4.862.832	3.171.150	4.304.100	4.036.400	4.450.500
Financijski rashodi	390.940	190.668	63.000	31.000	35.000	35.000
Naknade građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i druge naknade	200.573	238.759	305.000	375.000	430.000	460.000
Ostali rashodi (donacije)	375.879	374.960	518.600	831.000	807.000	822.000

Rashodi za nabavu nefinancijske imovine	182.131	2.286.492	5.431.250	7.613.000	7.490.000	4.352.000
UKUPNO RASHODI:	5.771.981	9.324.063	10.756.000	14.584.000	14.229.000	11.550.000

IZVOR | Proračun, Općina Milna, dostupno na: <http://opcinamilna.hr/dokumenti/proracun-opcine-milna.html>

U odnosu na proračunska razdoblja za koja postoji javno dostupno financijsko izvješće, u narednom periodu očekuje se značajnije povećanje rashoda za nabavu nefinancijske imovine, te manja povećanja ostalih rashoda (donacije) te naknada građanima i kućanstvima na temelju osiguranja i drugih naknada.

Tablica 11 | Izvršenje proračuna Općine Milna u posljednje dvije godine te planirani iznos za period od 2019. do 2020.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
PRIHODI	6.563.028	7.523.957	10.756.000	17.084.000	11.729.000	11.550.000
RASHODI	5.771.981	9.324.063	10.756.000	14.584.000	14.229.000	11.550.000
RAZLIKA	+791.047	-1.800.106	0	+2.500.000	-2.500.00	0

IZVOR | Proračun, Općina Milna, dostupno na: <http://opcinamilna.hr/dokumenti/proracun-opcine-milna.html>

U tablici koja slijedi donosimo pregled iznosa sufinanciranja javnih ustanova i drugih subjekata od posebne važnosti za općinu Milna, sukladno postojećim javno dostupnim financijskim izvještajima i planiranim proračunima.

Tablica 12 | Sufinanciranje javnih ustanova i drugih subjekata

NAZIV	2017	2018	PLAN 2019	PLAN 2020
DJEČJI VRTIĆ MILNA	470.000,00 HRK	504.001,00 HRK	517.000,00 HRK	590.500,00 HRK
OSNOVNA ŠKOLA MILNA	21.024,00 HRK	51.013,00 HRK	55.000,00 HRK	20.000,00 HRK
DOBROVOLINO VATROGASNO DRUŠTVO MILNA	307.415,00 HRK	209.000,00 HRK	270.000,00 HRK	390.000,00 HRK
TURISTIČKA ZAJEDNICA OPĆINE MILNA	76.306,00 HRK	252.874,00 HRK	20.000,00 HRK	50.000,00 HRK
CENTAR ZA KULTURU MILNA	109.000,00 HRK	144.000,00 HRK	110.250,00 HRK	0,00 HRK

IZVOR | Proračun, Općina Milna, dostupno na: <http://opcinamilna.hr/dokumenti/proracun-opcine-milna.html>

Ovdje je važno obrazložiti specifičnu situaciju u kojoj se nalazi Centar za kulturu Milna². Naime, nakon ostavke ravnateljice, Općinsko vijeće u lipnju 2018. godine donijelo je odluku o imenovanju privremenog vršitelja dužnosti ravnatelja CZK Milna s kojom se definira da će se sa istim sklopiti ugovor na određeno vrijeme na mjesto privremenog vršitelja dužnosti ravnatelja CZK Milna na koje će radno mjesto biti raspoređen do okončanja javnog natječaja za imenovanje ravnatelja Centra. No, s imenovanim privremenim vršiteljem dužnosti nikada nije sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme kako je definirano odlukom, iako je

² IZVOR | Prijedlog načelnika za poduzimanje mjera prema Centru za kulturu Milna, dostupno na: <https://bit.ly/39Tf1Mb>

navedeni vršio dužnost za koju je izabran. Ujedno se nije ni proveo natječaj 30 dana nakon imenovanja izvršitelja dužnosti kako nalaže Zakon o ustanovama, članak 44. Dodatno, CZK Milna obveznik je podnošenja financijskih izvješća, ali i povrata neutrošenih sredstava za projekte koji nisu provedeni, no zbog činjenice da ne postoji osoba ovlaštena za zastupanje, sve te radnje su onemogućene i postaju odgovornost općinskog vijeća koje jedino može donijeti konačnu odluku o statusu Centra za kulturu Milna. U trenutku izrade ovog dokumenta, ta odluka još nije donesena.

Konačno, važno je napomenuti i kako je ključni problem općine Milna u prošlom proračunskom razdoblju bila blokada o kojoj su uvelike ovisile mogućnosti ulaganja u javnu i komunalnu infrastrukturu. Izlaskom općine iz blokade otvaraju se brojne mogućnosti apliciranja na brojne natječaje, na regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

Ukupan iznos za koji su donesena pravomoćna rješenja o ovrsi računa Općine Milna u listopadu 2018. godine (kada je došlo do izmjene na mjestu načelnika) iznosio je 5.191.763,13 HRK, od čega su glavnice iznosile ukupno 3.636.258,99 HRK, kamate 1.548.484,14 HRK, a naknada 7.020,00 HRK. Do konca travnja 2019. godine, isplaćeno je ukupno 4.936.876,04 HRK dugovanja ovrhovoditeljima, a otpisano je i ukupno 682.313,00 HRK kamate.

Prilikom izmjene planova proračuna za naredna proračunska razdoblja (2021-2025) svakako valja na umu imati i projekte i aktivnosti predviđene ovim dokumentom.

2.1.3. Imovina i vlasnički udjeli

Jedan od osnovnih uvjeta pri apliciranju na natječaje na bilo kojoj razini jest vlasništvo nad predmetom ulaganja zbog čega u nastavku donosimo sažeti pregled informacija o vlasništvu općine Milna. Ovdje je važno istaknuti kako je u procesu javno savjetovanje o Strategiji upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, a čiji je cilj "dugoročno osigurati održivo, učinkovito i transparentno upravljanje i raspolaganje imovinom Općine Milna u skladu sa općim ciljem Strateškog plana Ministarstva državne imovine za razdoblje 2018. - 2020. godine. (...) Istodobno, cilj je osigurati da imovina Općine Milna bude u službi gospodarskog rasta"³. U tablicama koje slijede donosimo pregled zemljišta, nekretnina i drugo, u vlasništvu općine Milna, počevši s udjelima u tvrtkama.

Tablica 13 | Trgovačka društva u (su)vlasništvu Općine Milna

Trgovačko društvo	Temeljni kapital u kn	Ukupni prihodi 2018.	Dobit/gubitak 2018.	Broj zaposlenih 2018.	% vlasništva
MEŠTRALUN d.o.o.	20.000,00	1.292.553,00	54.756,00	8	100
VODOVOD BRAČ d.o.o.	72.304.400,00	22.816.564,02	-992.706,45	46	7,14

IZVOR | Godišnji plan upravljanja imovinom u vlasništvu općine Milna za 2020. godinu

³ IZVOR | Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine

Tablica 14 | Pašnjaci u vlasništvu općine Milna

Naziv kat. općine	Broj zk uložka	Broj zk čestice	Ukupna površina kat. čestice	Adresa
Milna	874	34	331	Podhume - voda
Milna	84	649/3	11470	Bravarice - šuma
Milna	3588	1133/1	2554	Osibova - škrapa, pašnjak
Milna	799	1476	324	Petrada u Zvarače - šuma
Milna	781	1655	72	Studenac - prirodno neplodno zemljište
Milna	72	1673/2	302	Škver - put
Milna	3504	1972	1169	Gajina - šuma
Milna	533	2077	1700	Studenac - šuma
Milna	3588	2371/2	304	Račić - pašnjak
Milna	781	2752/1	852	Lokvica - voda
Milna	781	2753	86	Lokvica - šuma
Milna	781	2759	61	Lokvica - gomila
Milna	3113	2775	4690	Lokvica - prirodno neplodno zemljište
Milna	3113	2881	313	Lebra - kamenjar
Milna	3113	3055	13131	Mrdulja - pašnjak
Bobovišća	558	380	165	Pobrdje - put
Bobovišća	1837	392	4676	Gornji Pisk - šuma, prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	977	313	Kučac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	1104	579	Borice - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	1116	119	Brizak - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	1219	209	Za red - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	1251	360	Mala bonda - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	1265	25	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	1557	514	Mala bonda - pašnjak
Bobovišća	558	1645	716	Za mačić - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	1649	816	Za mačić - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	1799	349	Gromin dolac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	1930	187	Vičja Luka - pašnjak
Bobovišća	558	1932	932	Vičja Luka - pašnjak
Bobovišća	558	2014	151	Mihalj Rat - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2087	144	Mihalj Dolac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1903	2383	94	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2491	926	Pijaca - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2537	1129	Zagromin Dolac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2539/2	1205	Groblje - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2583	457	Rapišće - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2615	76	Naplav - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2646	1019	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2647	22	Vela Strana - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2669	716	Brdo - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2675	198	Črmanj - pašnjak
Bobovišća	558	2754	410	Za Dolac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2755	129	Za Dolac - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2783	180	Tadino - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2801	1654	Lokvica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2815	58	Požar - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2835	637	Rakova njiva - pašnjak
Bobovišća	558	3184	101	Zarapišće - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	3219	435	Kolina njivica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	530	1667	500	Mirača - pašnjak
Bobovišća	530	1668	1093	Mirača - pašnjak
Milna	3114	27/2	40	Podhume - trg
Milna	681	171/3	2259	Bobišće - pašnjak
Milna	681	171/4	1288	Bobišće - pašnjak

Milna	1165	176/1	25522	Rudinica - maslinjak, pašnjak
Milna	3524	630/8	2111	Kolačić - šuma
Milna	571	654/1	3007	Kolačić - šuma
Milna	1501	697/1	1342	Zastup - pašnjak
Milna	1501	698/2	4926	Zastup - pašnjak
Milna	1141	698/5	5647	Maslinova - pašnjak
Milna	1615	1074/1	13139	Križna Punta - šuma
Milna	781	1125/3	621	Osibova - pašnjak
Milna	3639	1658	975	Groblje - groblje
Milna	1206	1690/1	104	Glavica - šuma
Milna	2899	1690/4	358	Glavica - šuma
Milna	3524	2911/4	18646	Lebra - šuma
Milna	1635	3464	482	Smrčje - pašnjak
Bobovišća	1906	138	129	Duga njiva - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	559	1955	2585	Sadić - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1418	3205/17	4988	Kolina Njivica - pašnjak
Milna	769	982/1	8240	Duboka - pašnjak, pašnjak
Milna	1501	640/1	3670	Zastup - pašnjak
Bobovišća	805	979/3	338	Kučine - pašnjak
Bobovišća	1864	1846/4	452	Dolac - pašnjak
Bobovišća	805	979/2	332	Kučine - prirodno neplodno zemljište

IZVOR | Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, Evidencija imovine

Tablica 15 | Oranice u vlasništvu općine Milna

Naziv kat. općine	Broj zk uložka	Broj zk čestice	Ukupna površina kat. čestice	Adresa
Milna	1223	1683	16114	Glavice - pašnjak
Milna	874	33	165	Podhume - voda
Milna	3528	2042/1	297	Zabrižnjak - put
Bobovišća	805	979/1	231	Kučine - pašnjak
Bobovišća	894	993/3	856	Vele njive - dvorište
Bobovišća	222	1052/1	593	Med glavica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	223	1052/2	543	Med glavica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1752	1053/2	439	Med glavica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	165	1156/1	209	Pod Pisk - pašnjak
Bobovišća	1230	1617/1	370	Ruševina - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	802	2588	162	Zagromin Dolac - pašnjak

IZVOR | Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, Evidencija imovine

Tablica 16 | Šume u vlasništvu općine Milna

Naziv kat. općine	Broj zk uložka	Broj zk čestice	Ukupna površina kat. čestice	Adresa
Milna	2	1196/1	15988	Osibova - šuma
Milna	2	1196/2	1023	Osibova - šuma
Milna	2670	2466/6	134	Bjaka - šuma
Milna	514	566/2	1320	Novi Dolac - pašnjak
Milna	1273	579/1	583	Dub - šuma
Milna	571	630/2	2679	Kolačić - pašnjak
Milna	571	630/3	1611	Kolačić - pašnjak
Milna	1501	1412/1	9858	Zaglav - šuma
Milna	1501	1412/2	1140	Zaglav - obala

Milna	1501	1412/3	22173	Zaglav - šuma
Milna	1501	1413	20494	Zaglav - šuma
Milna	3588	1674/1	3690	Pantera - igralište - 1890 m ² , šuma 1800 m ²
Milna	1334	1674/2	279	Dvor - dvorište
Milna	2209	2385/1	378	Mlin - šuma
Milna	1499	2388/12	330	Vlaška - šuma
Milna	3588	2390/1	2940	Vlaška - šuma
Bobovišća	1055	2941/2	1546	Oskoruša Hum - šuma
Bobovišća	1055	2944/2	4196	Oskoruša Hum - šuma
Bobovišća	558	2950	73	Čelina - pašnjak
Bobovišća	1908	359	6462	Ravnica - šuma
Bobovišća	1908	360	7251	Ravnica - šuma

IZVOR | Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, Evidencija imovine

Tablica 17 | Vinogradi u vlasništvu općine Milna

Naziv kat. općine	Broj zk uložka	Broj zk čestice	Ukupna površina kat. čestice	Adresa
Milna	129	173/1	8217	Bobišće - pašnjak
Milna	129	173/2	18328	Bobišće - šuma
Milna	1163	190/2	12635	Grizova glavica - šuma
Milna	947	196/2	9085	Grizova glavica - šuma
Milna	3504	325/1	370	Lokvice - gomila
Milna	523	414	31	U mjestu - ruševina, u mjestu
Milna	1273	566/1	5150	Dub - pašnjak
Milna	514	566/3	2773	Novi Dolac - pašnjak
Milna	1501	646/1	7174	Zastup - šuma
Milna	1501	646/3	15468	Bravarice - šuma
Milna	1031	649/9	2186	Turski bok - šuma
Milna	52	698/6	187	Maslinova - šuma
Milna	579	734/1	791	Koromašinova - pašnjak
Milna	579	734/2	1597	Koromašinova - pašnjak
Milna	579	735	4230	Koromašinova - pašnjak
Milna	1096	920/2	2759	Za maslinovik - pašnjak, maslinjak
Milna	1501	1424/2	14264	Brpine - šuma
Milna	1501	1425	5197	Brpine - šuma
Milna	1501	1428	5248	Brpine - šuma
Milna	271	1488/3	809	Petrada u Zavraće - pašnjak
Milna	1206	1689/3	485	Glavica - šuma
Milna	358	2026/3	554	Butor Dolac - prirodno neplodno zemljište
Milna	3528	2043	1457	Zabrižnjak - šuma
Milna	3528	2044	1367	Zabrižnjak - park
Milna	305	2549/1	4309	Gamnišće - pašnjak
Milna	1068	2630	5201	Batinovo - pašnjak
Milna	1180	2694	2546	Čelo - pašnjak, malsinjak
Milna	655	2707/3	539	Pocelje - pašnjak
Milna	675	3039/2	3438	Dračev Dolac - pašnjak
Milna	106	3292/1	471	Batinovo - maslinjak
Milna	1492	3567/4	7727	Oskorušica - pašnjak, maslinjak
Bobovišća	1418	446	3259	Zarosa Glava - šuma
Bobovišća	348	908/4	493	Čelca - pašnjak
Bobovišća	348	909/3	392	Čelca - pašnjak
Bobovišća	558	1108	86	Pod Pisk - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	555	2522	288	Zagromin Dolac - pašnjak
Bobovišća	1887	2746	5791	Za Dolac - maslinjak
Bobovišća	1264	2747/2	1978	Za Dolac - pašnjak

Bobovišća	1887	2747/3	155	Za Dolac - pašnjak
Bobovišća	1887	2751/1	4377	Za Dolac - pašnjak
Bobovišća	1055	2874/1	4075	Mičja Stina - pašnjak
Bobovišća	555	2894	3482	Mičja Stina - pašnjak, šuma
Bobovišća	1055	2896	5136	Mičja Stina - pašnjak
Bobovišća	1055	2899	50	Mičja Stina - pašnjak
Bobovišća	1055	2910	417	Oskoruša Hum - pašnjak
Bobovišća	1055	2916/5	3050	Oskoruša Hum - šuma
Bobovišća	1055	2941/1	1910	Oskoruša Hum - pašnjak
Bobovišća	1055	2946/2	130	Oskoruša Hum - šuma
Bobovišća	623	3064/13	3892	Pasike - šuma
Bobovišća	624	3064/14	2892	Pasike - šuma
Bobovišća	178	3165	539	Račić - pašnjak
Bobovišća	558	3299	137	Zarapišće - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	559	3319/2	334	Zarapišće - put
Bobovišća	558	3319/3	367	Zarapišće - put
Bobovišća	558	3334/2	72	Zarapišće - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	3350	252	U mjestu - pašnjak
Bobovišća	559	3428/2	255	Bobovišća - pašnjak
Bobovišća	1941	133	2917	Duga njiva - pašnjak
Bobovišća	1941	134	4079	Za lokvu - pašnjak
Bobovišća	1941	135	187	Za lokvu - pašnjak
Bobovišća	1908	136	4650	Za lokvu - pašnjak
Bobovišća	508	2103/3	3406	Krubljakova - pašnjak
Bobovišća	508	2104	1090	Krubljakova - pašnjak
Bobovišća	508	2105	1913	Krubljakova - pašnjak
Bobovišća	508	2124	5327	Čelca - vinograd, pašnjak
Bobovišća	508	2126/1	2662	Povji Dolac - vinograd, pašnjak
Bobovišća	508	2126/2	1842	Povji Dolac - vinograd, prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	508	2127	6193	Povji Dolac - vinograd, pašnjak

IZVOR | Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, Evidencija imovine

Tablica 18 | Ostalo u vlasništvu Općine Milna

Naziv kat. općine	Broj zk uložka	Broj zk čestice	Vrsta	Ukupna površina kat. čestice	Adresa
Milna	1499	320 ZGR	Bunar	18	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	781	396 ZGR	Crkva	54	Groblje - crkva, groblje
Bobovišća	213	198/1 ZGR	Crkva Sv. Jurja	1948	U mjestu - dvorište
Milna	3705	7/7 ZGR	Dvor	385	Podhume - kuća, Podhume
Milna	1808	343/1 ZGR	Dvor	109	U mjestu - dvorište
Bobovišća	213	198/2 ZGR	Dvor	58	U mjestu - dvorište
Milna	1491	343/2 ZGR	Dvor i PŠ.	207	U mjestu - dvorište
Milna	3639	1678	Groblje	2798	Groblje - groblje
Bobovišća	558	2486/1	Groblje	1107	Pijaca - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	559	2486/2	Groblje	2075	Groblje - prirodno neplodno zemljište
Milna	781	2752/2	Kamenica	486	Lokvica - voda
Bobovišća	559	901	Kamenica	317	Donji Pisk - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	559	902	Kamenica	486	Donji Pisk - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1434	104/3 ZGR	Konoba	32	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1434	105/7 ZGR	Konoba	308	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	780	288/2 ZGR	Konoba i dvor	104	U mjestu - električna centrala
Milna	1828	343/4 ZGR	Kuća	35	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	1828	343/5 ZGR	Kuća	58	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	1808	343/8 ZGR	Kuća	126	U mjestu - kuća i dvorište
Milna	976	402 ZGR	Kuća	69	U mjestu - stojna kuća

Milna	1161	283/1 ZGR	Kuća	86	Milna - kuća, Milna 547A
Bobovišća	1466	184/13 ZGR	Kuća	138	U mjestu - kuća, u mjestu
Bobovišća	1466	184/15 ZGR	Kuća	40	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	1161	283/1 ZGR	Kuća	86	Milna - kuća, Milna
Milna	1814	343/7 ZGR	Kuća- zemljište bez zgrade	75	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	I	432 ZGR	Kupalište	133	u mjestu - kupalište (bazen)
Milna	780	8 ZGR	Mirina	22	Podhume - kuća, Podhume
Milna	780	11 ZGR	Mirina	971	Btaerija - kuća, Baterija
Milna	2668	2026/4	Neplodno	877	Kod Piovera - prirodno neplodno zemljište
Milna	3528	2042/2	Neplodno	601	Zabrižnjak - voda
Bobovišća	1386	1731	Neplodno	955	Korito - prirodno neplodno zemljište
Milna	I	431 ZGR	Nužnik	8	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	3340	1087/6	Obala morska	11326	Hum - šuma 6000 m ² , pašnjak 5326 m ²
Bobovišća	1856	1931/2	Obala morska	166	Vičja Luka - prirodno neplodno zemljište
Milna	647	2168	Put	43	Kuk - maslinjak
Milna	2208	2376/4	Put	85	Mlin - put
Milna	148	2467/5	Put	144	Vlaška - put
Milna	781	3670/1	Put	223	Podhume - šuma
Bobovišća	559	3463/2	Put	723	Bobovišća - pašnjak
Milna	2209	2385/5	Put i nepl.	141	Mlin - put
Milna	428	346 ZGR	Skladište	97	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	781	1125/1	Stjenovita obala i pašnjak	533	Osibova - stjenovita obala, pašnja
Milna	3705	15/1 ZGR	Stojna kuća	17	Milna - kuća, Milna
Milna	3504	18	Stojna kuća	104	Podhume - pašnjak
Milna	1095	210/1 ZGR	Stojna kuća	50	U mjestu - ruševina, u mjestu
Milna	157	347 ZGR	Stojna kuća	68	U mjestu - ruševina, u mjestu
Milna	1499	289/2 ZGR	Stojna kuća i dvor	169	U mjestu - kuća, u mjestu
Bobovišća	1434	105/3 ZGR	Stojna kuća i dvor	482	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	214	199 ZGR	Stojna kuća i dvor	147	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	2014	45/1 ZGR	Stojna kuća i dvor	302	U mjestu - kuća, u mjestu
Milna	3060	1941/6	VČ.	355	Runkotovo - maslinjak
Milna	3060	1941/7	VČ.	417	Runkotovo - maslinjak
Milna	3060	1941/8	VČ.	542	Runkotovo - maslinjak
Milna	3060	1941/9	VČ.	569	Runkotovo - maslinjak
Milna	3060	1941/10	VČ.	366	Runkotovo - maslinjak
Milna	3060	1941/11	VČ.	348	Runkotovo - maslinjak
Bobovišća	1394	1846/2	VČ.PŠ.	665	Dolac - pašnjak, maslinja
Milna	219	469/2	VG.	4625	Bataluga - šuma, pašnjak
Milna	219	498	VG.	5341	Miran dolac - pašnjak
Milna	2569	1520/1	VG.	5402	Makarac - šuma
Bobovišća	559	2595	Voda	137	Veli Vrtal - prirodno neplodno zemljište
Milna	4	26	Vrt	331	Podhume - put
Milna	1032	2052/1	Vrt	312	U mjestu - pašnjak
Milna	106	3292/2	Vrt	586	Batinovo - pašnjak
Bobovišća	558	2217	Vrt	104	Jilovica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	2648/4	Vrt	265	Njivica - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	558	3331/3	Vrt	367	Zarapišće - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1958	3341	Vrt	205	Zarapišće - pašnjak
Bobovišća	559	3344	Vrt	162	Zarapišće - pašnjak
Bobovišća	559	3394	Vrt	460	Bobovišća - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća	1956	3398	Vrt	266	Bobovišća - pašnjak
Milna	1161	2290	Vrt	28	U mjestu - dvorište
Milna	1657	2254	Vrt	633	U mjestu - oranica
Milna	3607	2203	Vrt	201	U mjestu - kamenjar
Milna	1584	1044	Vrtal	5453	Lučica - pašnjak
Milna	1584	1046/2	Vrtal	2600	Lučica - pašnjak
Milna	3505	3567/1	Vrtal	11495	Oskorušica - šuma 1800 m ² , maslinjak, pašnjak
Milna	781	1530/3	Zapušteno	964	Makarac - obala
Milna	781	2256	Zapušteno	97	Rudinica - gomila

Bobovišća 559	393	Zapuštено	457	Gornji Pisk - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 558	1931/1	Zapuštено	676	Vičja Luka - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 1903	1962	Zapuštено	86	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 1903	1963/1	Zapuštено	464	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 1903	1963/2	Zapuštено	435	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 1903	1963/3	Zapuštено	946	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 558	2197	Zapuštено	2892	Pos sv.Martin - pašnjak, prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 214	2400	Zapuštено	147	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 500	2413	Zapuštено	50	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 214	2415	Zapuštено	50	U mjestu - prirodno neplodno zemljište
Bobovišća 762	3276	Zapuštено	115	Rapišće - prirodno neplodno zemljište
Milna 781	433 ZGR	Zgrada	34	Na obali - klozet

IZVOR / Strategija upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine, Evidencija imovine

Tablica 19 | Podaci o poslovnim prostorima u zakupu u vlasništvu Općine Milna

Poslovni prostor Općinske uprave		
Korisnik poslovnog prostora/namjena	m ²	k.č./k.o.
Blataška riva br. 35, Milni, Zdravstvena ustanova - Ljekarna Vujanović	97	346, Milna

IZVOR / Godišnji plan upravljanja imovinom u vlasništvu općine Milna za 2020. godinu

Tablica 20 | Podaci o stanovima u vlasništvu Općine Milna

Stanovi u vlasništvu Općine Milna		
Najam	m ²	k.č./k.o.
Stan u najmu Z. M. (prema Odluci o davanju stana u najam "Službeni glasnik Općine Milna" 05/19)	40	*347 ZGR., Milna

IZVOR / Godišnji plan upravljanja imovinom u vlasništvu općine Milna za 2020. godinu

Općina Milna tijekom 2020. godine ima u planu prodavati nekretnine u svom vlasništvu, stoga u nastavku donosimo pregled navedenih nekretnina, kao i onih za koje se planira kupnja.

Tablica 21 | Nekretnine u vlasništvu Općine Milna za koje se planira prodaja

Opis	Katastarska čestica	Katastarska općina	Površina u m ²
Kuća i dvorište	*45/1	Milna	390,6
Građevinsko zemljište (mješovite – pretežito stambene namjene)	dio 1683	Milna	2200

IZVOR / Godišnji plan upravljanja imovinom u vlasništvu općine Milna za 2020. godinu

Tablica 22 | Nekretnine u vlasništvu Općine Milna za koje se planira kupnja

Opis	Katastarska čestica	Katastarska općina	Površina u m ²
Vinograd	1695/1	Milna	1515
Pašnjak i maslinik	1659	Milna	4918

IZVOR / Godišnji plan upravljanja imovinom u vlasništvu općine Milna za 2020. godinu

S obzirom da je u tijeku izrada Strategije upravljanja imovinom u vlasništvu Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine kao i Godišnjeg plana upravljanja imovinom općine Milna za 2020., na ovom mjestu čitatelja upućujemo da se o pitanju vlasništva informira u navedenim dokumentima gdje je navedena tema podrobno objašnjena.

2.2. Demografska obilježja

Prije samog pregleda nekih od osnovnih obilježja i informacija o općini Milna, važno je napomenuti kako se većina podataka temelji na dostupnim statističkim izvorima, ponajprije popisu stanovništva koji je posljednji put izvršen 2011. godine, odnosno prije 9 godina. U tom periodu dogodile su se sigurno brojne promjene, posebice u demografskom smislu, stoga podatke iznesene na narednim stranicama valja uzeti s dozom rezerve, imajući na umu kako će stvarno stanje stvari pokazati tek popis stanovništva čija izrada slijedi iduće godine. Gdje je bilo moguće, korišteni su statistički podatci novijeg datuma (primjerice u pogledu turizma, gospodarstva i slično).

2.2.1. Stanovništvo

Općina Milna ima tri naselja koja se statistički vode kao samostalna naselja: Milna sa 830, Ložišća sa 139 i Bobovišća sa 65 stanovnika prema popisu stanovništva 2011. godine. Naselje Milna je najveće naselje u općini Milna i šesto najveće na otoku Braču iza Supetra (3223 stanovnika), Bola (1623 stanovnika), Pučišća (1540 stanovnika), Postira (1425 stanovnika), i Selca (845 stanovnika) prema popisu stanovništva iz 2011. godine.

Stanovništvo otoka Brača smanjeno je za 0,3 posto, a stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije za 1,8 posto 2011. godine u odnosu na 2001. godinu. Uobičajeno je da općinsko središte ima rast stanovništva, dok pad stanovništva bilježe većina ostalih naselja, ali na primjeru općine Milne to nije slučaj, kao što je u susjednom Gradu Supetru. Stanovništvo naselja Milne smanjilo se za 7,0 posto, Bobovišća 4,2 posto i Ložišća za 16,8 posto između 2001. i 2011. godine.

Gustoća naseljenosti općine Milna iznosila je 29 stanovnika na jedan četvorni kilometar 2011. godine što je nešto rjeđa naseljenost od otoka Brača gdje živi 35 stanovnika na jedan četvorni kilometar. Republika Hrvatska je znatno gušće naseljena od otoka Brača i općine Milne – 76 stanovnika na jedan četvorni kilometar – ili 2,6 puta gušće je naseljena Hrvatska od općine Milne.

Naselje Milna zauzima dvije trećine površine općine Milne, dok Ložišća jednu četvrtinu i Bobovišća jednu desetinu općine. Usprkos prostranosti naselja Milne, gustoća naseljenosti naselja Milne je najviša u općini Milni i iznosi 35 stanovnika na jedan četvorni kilometar 2011. godine, dok gustoća iste godine u Bobovišćima iznosi 18 stan/km², a u Ložišćima 17 stan/km².

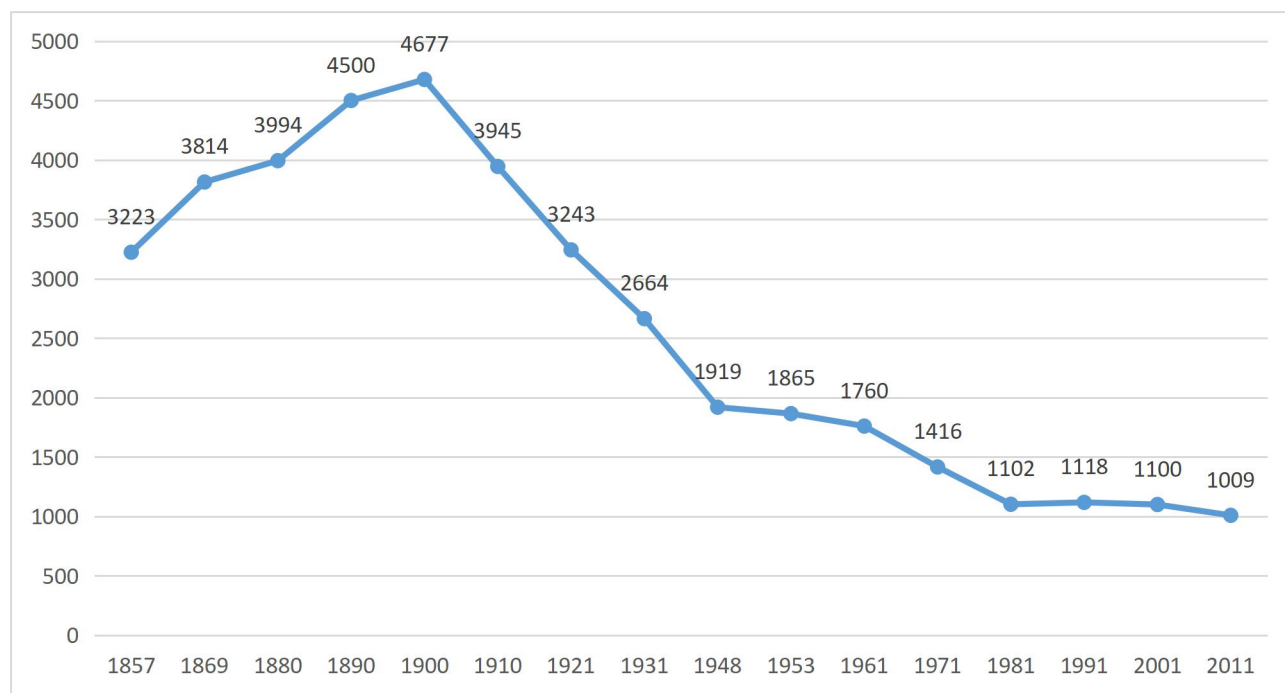
Možemo zaključiti kako je gustoća naseljenosti u naselju Milna istovjetna cijelom otoku Braču, a duplo manje od hrvatskog prosjeka.

Tablica 23 | Površine, stanovništvo i gustoća stanovanja

Naselje	Površina km ²	Popis 1981	Popis 1991	Popis 2001	Popis 2011	Odnos broja stanovnika 2011/2001 (%)	GPN (2012.) (ha)	GUSTOĆA (broj stanovnika 2011/planirana GPN) (st/ha)	Planirana gustoća stanovanja	GPN u odnosu na površinu grada/opć
MILNA	36,43	1102	1118	1100	1009	Pad (-8,3)	139,17	7,25	30	3,8

IZVOR | Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

Grafikon 1 | Kretanje broja stanovnika u općini Milna 1867-2011



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 03.08.2019.

U posljednja promatrana 4 desetljeća nakon razdoblja stagnacije 2011. Je u odnosu na 2001. došlo do značajnog pada broja stanovnika odnosno za 8,3%. Doseljavanjem stanovništva iz drugih dijelova županije, države inozemstva koje u razdoblju nakon 2011. ima prednost nad odseljavanjem nastoji se preokrenuti negativan trend koji je dodatno garniran starenjem stanovništva.

Tablica 24 | Godišnje migracije stanovnika u općini Milna u periodu od 2012. do 2017. godine

Godina	DOSELJENI				ODSELJENI			
	ukupno ²⁾	iz drugoga grada/općine iste županije	iz druge županije	iz inozemstva	ukupno	u drugi grad/općinu iste županije	u drugu županiju	u inozemstvo
2012	38	22	6	9	25	10	10	4
2013	68	39	14	13	19	14	3	-
2014	54	35	12	6	26	13	6	6
2015	63	39	13	10	28	17	7	3
2016	55	26	10	8	45	22	9	3
2017	40	20	9	6	35	22	2	6

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 03.08.2019.

Od ukupnog broja popisanih stanovnika 628 njih ili 60,74% je pripadalo skupini radno sposobnog stanovništva. Muškarci su sačinjavali 53,19% od ukupnog broja stanovnika općine, a u svakoj promatranoj dobnoj skupini mlađoj od 60 godina imali su veći udio nego žene, pri čemu je to osobito izraženo u najmlađoj dobnoj skupini te onoj radno sposobnog stanovništva u kojima su imali po 60% udjela.

Tablica 25 | Kontingent stanovništva općine Milna prema popisu iz 2011. godine

Spol	Ukupno	0 – 6 godina	0-14 godina	0-17 godina	0-19 godina	Žene u fertilnoj dobi		Radno sposobno stanovništvo (15 – 64 godine)	60 i više godina	65 i više godina	75 i više godina	Prosječna starost
						Svega (15 – 49 godina)	od toga 20 – 29 godina					
m	550	31	65	84	91	-	-	355	186	130	56	46,8
ž	484	20	53	62	69	164	43	273	202	158	77	50,3
sv.	1.034	51	118	146	160	-	-	628	388	288	133	48,5

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Nešto veći broj žena od muškaraca u kasnijoj dobi posljedica je nešto dužeg životnog vijeka žena (žene dominiraju u starijim dobnim skupinama), kao što je to slučaj i na razini Hrvatske u cjelini, kao i Splitsko-dalmatinske županije. Žene u fertilnoj dobi su imale 15,86% udjela u ukupnom stanovništvu.

Od ukupnog broja stanovnika u općini Milne iz prethodne tablice u 2011.g. je bilo 591 osobe koje od rođenja stanuju na području iste jedinice lokalne uprave ili 57,2 % od ukupnog broja stanovnika u općini. S područja Republike Hrvatske je na područje općine doselilo 299 osoba ili 28,9 %, 54 stanovnika ili 5,2% od ukupnog broja je došlo s područja Bosne i Hercegovine.

Ukupno se iz inozemstva doselilo 120 osoba ili 11,6 % stanovnika od ukupnog broja popisanih u 2011.g, od čega velika većina s područja bivše Jugoslavije slijedom bivanja svojevremeno u istoj državi.

Tablica 26 | Stanovništvo općine Milna prema završenom stupnju obrazovanja

Starost	Spol	Ukupno	Bez škole	1 -3 razreda osnovne škole	4 -7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola ¹⁾	Visoko obrazovanje				Nepoznato
								Svega	Stručni studij	Sveučiliš ni studij	Doktorat znanosti	
15-19	sv.	42	-	-	-	34	8	-	-	-	-	-
20-24	sv.	48	-	-	-	1	45	2	1	1	-	-
25-29	sv.	52	-	-	-	6	34	12	10	2	-	-
30-34	sv.	36	-	-	-	6	22	8	4	4	-	-
35-39	sv.	50	-	-	-	8	38	4	3	1	-	-
40-44	sv.	70	1	-	-	12	49	8	3	4	1	-
45-49	sv.	77	-	-	-	18	55	4	3	1	-	-
50-54	sv.	78	-	-	1	17	43	17	12	5	-	-
55-59	sv.	75	-	-	3	21	40	11	4	7	-	-
60-64	sv.	100	1	1	7	31	47	13	7	6	-	-
65-69	sv.	59	-	-	11	17	19	11	7	4	-	1
70-74	sv.	96	1	2	39	11	30	13	7	6	-	-
75 i više	sv.	133	-	2	82	17	23	9	3	6	-	-

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva 21,7 % je imalo završenu samo osnovnu školu što je bolje od županijskog prosjeka, 49,5% ili 453 njih je imalo završenu srednju školu (7 pp manje od prosjeka SDŽ) dok je 12,2% ili 122 radno sposobna stanovnika imalo završenu neku od visokih obrazovnih institucija.

Što se tiče izjašnjavanja po nacionalnosti, Hrvati kojih je bilo 987 prema popisu stanovništva 2011. su bili sa 95,45% udjela dominantna skupina na području općine, nakon njih su sa 1,93% udjela druga najbrojnija skupina bili Srbi te sa 0,48% Slovenci dok se 4 osobe ili 0,39% nisu izjasnili u smislu vjerske pripadnosti a 1 osoba se izjasnila u smislu vjerske a ne nacionalne pripadnosti.

Tablica 27 | Stanovništvo općine Milna prema završenom stupnju obrazovanja

Denominacija	Katolici	Pravoslavci	Protestanti	Muslimani	Agnostici i skeptici	Nisu vjernici i ateisti	Ne izjašnjavaju se
Broj izjašnjenih	955	12	1	6	7	38	15
% udjela	92,36	1,16	0,10	0,58	0,68	3,68	1,45

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Katolici su sa 92,36% udjela bili vodeća vjerska denominacija, dok su nakon njih najbrojniji bili ateisti i agnostici kojih je bilo 38 ili 3,68% od ukupnog broja popisanih stanovnika.

2.2.2. Stanovanje

Posljednji popis stanovništva obavljen 2011. godine pokazao je da na području općine Milna na evidentirana 2 172 kućna broja postoji 3.738 stambenih jedinica, od kojih je 1.918 stanova za stalno stanovanje ili 51,3%, 1.035 je stanova za privremeno stanovanje ili 27,7% dok je preostalih 21,0% stambenih jedinica u isključivoj funkciji iznajmljivanja turistima.

Tablica 28 | Stambene jedinice na području općine Milna prema namjeni korištenja

Mjerna jedinica	Ukupno	Stanovi za stalno stanovanje				Stanovi za privremeno stanovanje (za odmor i rekreaciju)	Stanovi za iznajmljivanje turistima
		Ukupno	Nastanjeni	privremeno nenastanjeni	Napušteni		
Broj	1.607	584	450	125	9	943	80
m ²	109.999	39.154	31.540	7.164	450	65.063	5.782
Prosječna površina	68,45	67,04	70,09	57,31	50,00	69,00	72,28

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Prosječna veličina stana za stalno stanovanje iznosi 67,04m², nastanjenih 70,09m², privremeno nenastanjenih 57,31m² dok je prosječna površina stana za turistički najam 72,28 m². Navedeni stanovi za stalno stanovanje su u najvećem dijelu opremljeni priključkom na javnu vodovodnu mrežu, dok je po pitanju kanalizacijskih instalacija situacija raznolika.

Tablica 29 | Stambene jedinice na području općine Milna i instalacije u njima

nastanjenih stanova stanova i broj osoba	Stanovi koji imaju			Stanovi s instalacijama					Stanovi sa sljedećim kombinacijama pomoćnih prostorija						
	zahod	kupaonice	kuhinju	vodovoda	kanalizacije	električne energije	plina		kuhinja, zahod i kupaonica	kuhinja i zahod	samo kuhinja	kombinacije pomoćnih prostorija	bez kuhinje, kupaonice i zahoda	i zahoda	Stanovi sa klimatizacijom
450	446	428	450	447	447	449	5		428	18	3	1	-		267

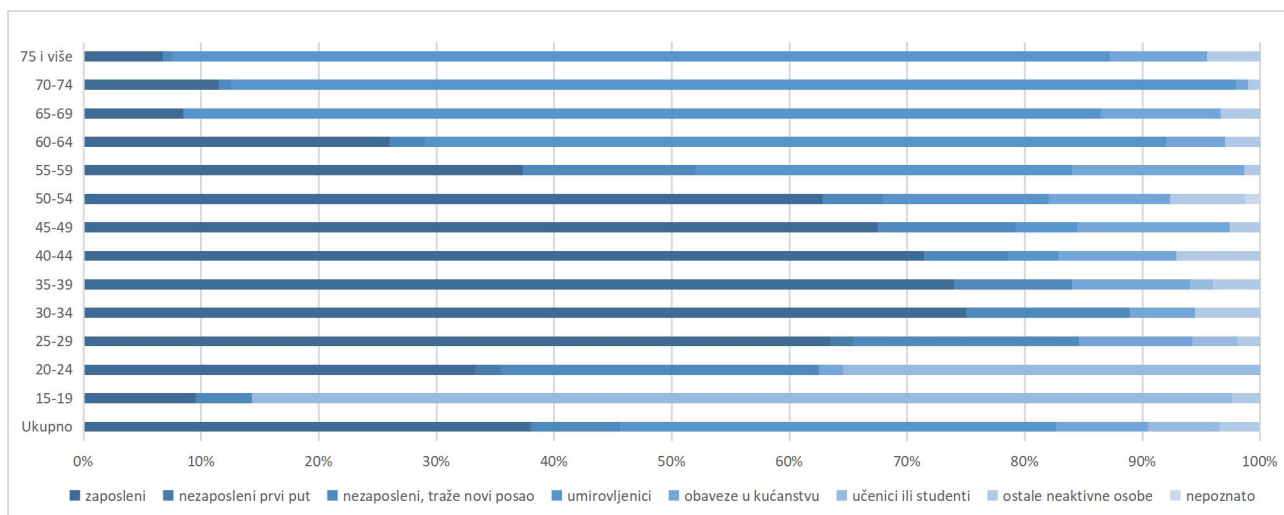
IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

447 stana za stalno stanovanje ili 99,3% od ukupnog udjela takvih stambenih jedinica ima priključak na javnu vodovodnu i kanalizacijsku mrežu, isti nema samo 3 od njih. Samo 1 od 450 stalno nastanjenih stanova nije priključen na dovod električne energije. 91,1% stalno nastanjenih stanova ima kupaonicu kao posebnu prostoriju, dok tek 3 od istih ili 0,67 posjeduje samo kuhinju.

2.2.3. Tržište rada

Već navedenih 916 osoba starijih od 15 godina čini stanovništvo koje je u mogućnosti primati plaću ili mirovinu, i čini nadređeni skup broju od 628 radno sposobnih stanovnika općine Milna, ujedno predstavlja tržište rada. Tu se ubrajaju svi njegovi dionici sadržani unutar toga broja neovisno o statusu zaposlenja u trenutku izrade popisa.

Grafikon 2 | Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Zaposlenih je bilo 346 ili 37,9% od 916 prisutnih na tržištu rada, nakon njih je druga najbrojnija skupina 2011. godine bila ona umirovljenička kojih je bilo tek nijansu manje ili 37,0%. Odnos umirovljenika i radno aktivnog stanovništva trenutno je povoljniji nego na razini Republike Hrvatske, no svejedno ispod optimalnog omjera od 3 zaposlena na 1 umirovljenika. Nezaposlenih koji traže prvi posao je bilo sveukupno 3 ili 0,2% od ukupnog broja potencijalnih, dok je onih koji traže novi posao bilo 69 ili 7,53%. U potonjoj skupini najviše je bilo onih dobne skupine 20-24 godine, dok je odmah iza njih bila pogođena dobna skupina 55-59 godina što je trend koji prati ostatak države u kojem je to najranjivija skupina s otežanim mogućnostima potrage za novim poslom. Učenika i studenata je bilo 55 ili 6,0% dok je ekonomski neaktivnih iz raznih razloga bilo 31 ili 3,38%. Relativno značajan udio je imala skupina ekonomski aktivnih u kućanstvu sa 7,86% udjela.

Kada se promatra struktura zaposlenih prema položaju u zaposlenju, starosti i spolu, popis 2011. pokazuje kako je najviše onih zaposlenika koji ostvaruju dohodak od nesamostalnog rada.

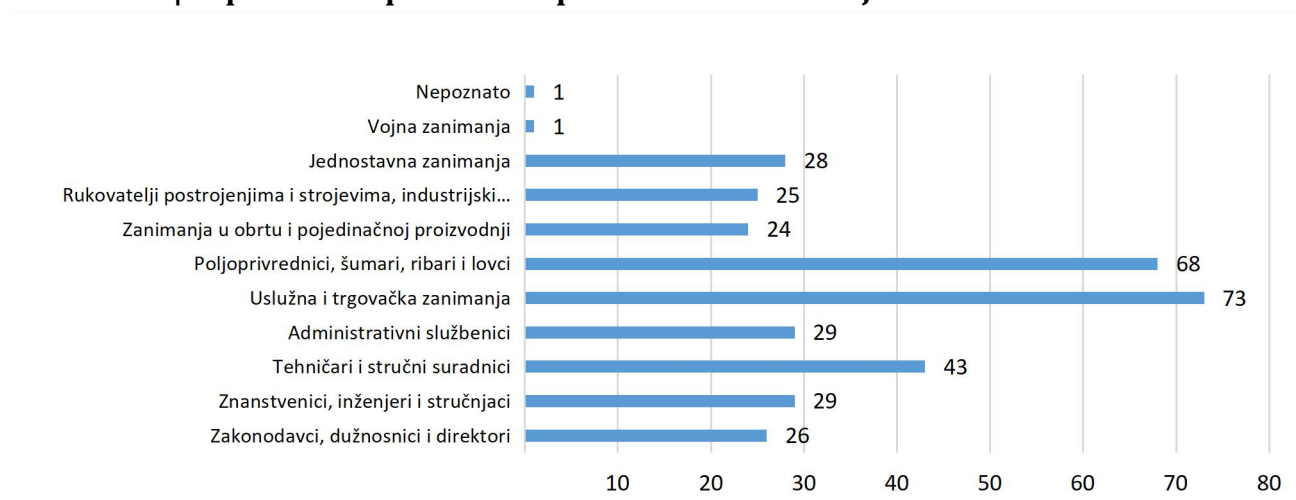
Tablica 30 | Distribucija broja stanovnika općine Milna prema položaju u zaposlenju

Starost	Ukupno	Zaposlenici	Samozaposleni				
			svega	poslodavci	osobe koje rade za vlastiti račun	Pomažući članovi obitelji	Ostale zaposlene osobe
Ukupno	347	262	82	25	57	-	3
15-19	4	4	-	-	-	-	-
20-24	16	15	1	1	-	-	-
25-29	33	29	4	3	1	-	-
30-34	27	22	5	1	4	-	-
35-39	37	30	7	5	2	-	-
40-44	50	41	9	7	2	-	-
45-49	52	40	10	4	6	-	2
50-54	49	42	7	3	4	-	-
55-59	28	23	5	1	4	-	-
60-64	26	13	12	-	12	-	1
65 i više	25	3	22	-	22	-	-

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

Takvih je stanovnika općine Milna bilo 262 ili 75,5% od ukupnog broja zaposlenika. Osoba koji su bili poslodavci drugima je bilo 25 ili 7,2% dok je onih koji su radili za vlastiti račun bilo 57 ili 16,4%. U strukturi samozaposlenih dominira dobna skupina 60 godina i više, kojih je bilo 34 ili 41,5% od ukupnog broja samozaposlenih, i svi su bili zaposleni za vlastiti račun.

Grafikon 3 | Zaposleni u općini Milna prema vrsti zanimanja

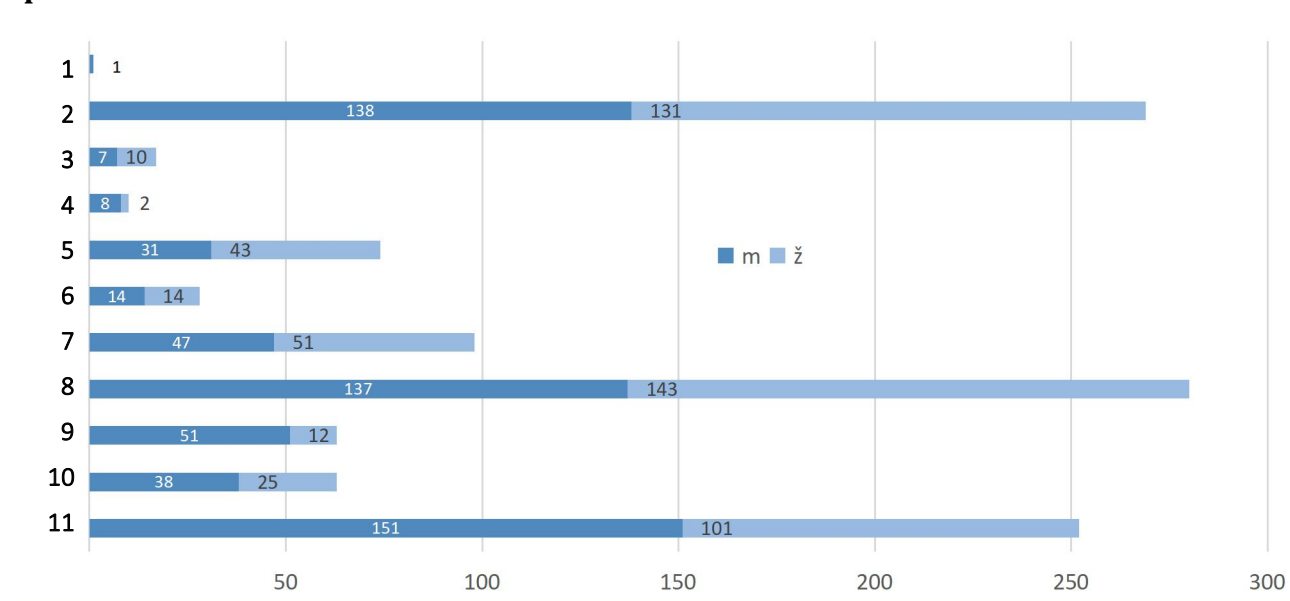


IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

U strukturi zaposlenih prema zanimanju, starosti i spolu prevladavali su djelatnici uslužnih trgovačkih zanimanja sa 21,0% udjela koje su pratili poljoprivrednici/šumari/ribari i lovci sa 19,5% od svih zaposlenih, a najmanje zastupljena su bila vojna zanimanja koje je obnašala tek 1 osoba. Za isti broj ispitanika nije poznato zanimanje kojim se bavi.

U konačnici, bitno je istaknuti i vrstu sredstava za život kojima stanovništvo ostvaruje egzistenciju.

Grafikon 4 | Stanovništvo općine Milna prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 12.8.2019.

1	Nepoznato	7	Ostale mirovine
2	Bez prihoda	8	Starosna mirovina
3	Povremena potpora	9	Prihodi od poljoprivrede
4	Ostali prihodi	10	Prihodi od povremenog rada
5	Socijalne naknade	11	Prihodi od stalnog rada
6	Prihodi od imovine		

Od ukupnog broja stanovnika općine Milna njih 270 ili 27,1% je u starosnoj mirovini, dok je 26,1% je bez prihoda iz razloga uzdržavanosti, nedovoljne dobi za ekonomsku aktivnost i slično. Prihodi od nesamostalnog rada su omogućavali egzistenciju 24,3% stanovnika dok je 9,4% stanovništva imalo ostale mirovine a po 6,1% ostvarivalo prihode od poljoprivrede te od povremenog rada.

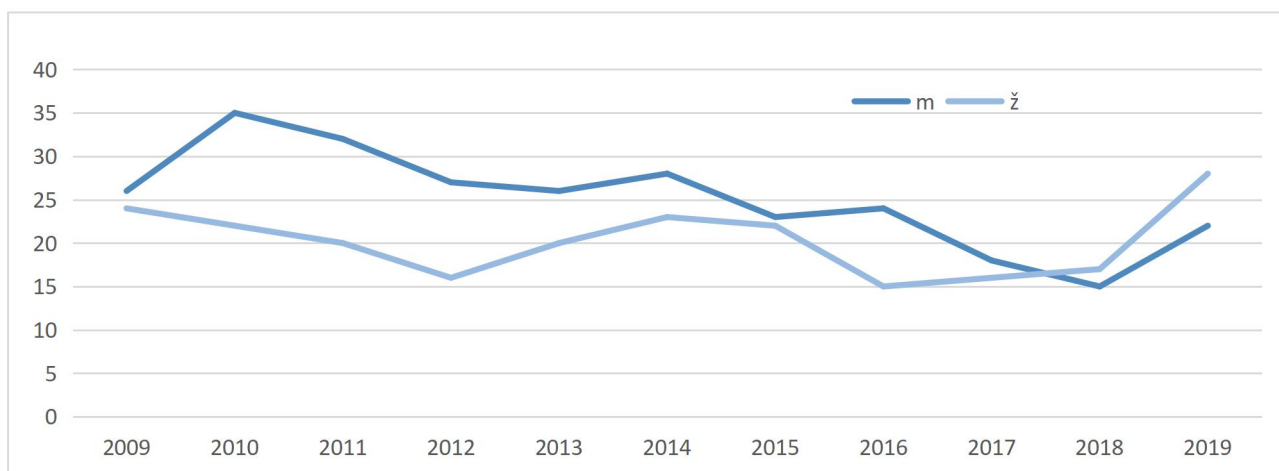
Po pitanju trajanja nezaposlenosti, prema evidenciji HZZO tijekom promatranih posljednjih 12 godina kretanje nezaposlenosti jer bilo sljedeće:

Tablica 31 | Broj nezaposlenih u općini Milna prema trajanju nezaposlenosti

Godina											
Trajanje nezaposlenosti	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
0 - 3 mj.	16	17	19	12	21	20	17	14	13	15	15
3 - 6 mj.	10	12	11	13	9	14	11	11	8	8	23
6 - 9 mj.	5	7	5	7	4	6	5	5	4	2	8
9 - 12 mj.	3	4	3	3	3	2	2	3	2	1	1
1 - 2 g.	5	6	5	5	6	5	5	3	3	3	0
2 - 3 g.	2	2	3	2	1	3	2	2	3	1	2
3 - 5 g.	3	3	3	3	2	1	1	2	2	2	1
5 - 8 g.	5	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0
8 g. i više	3	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	50	56	52	44	46	51	45	39	34	32	49

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Hrvatski zavod za zapošljavanje, www.hzz.hr, datum pristupa: 22.8.2019.

Najveća nezaposlenost je zabilježena 2010, a ukupan broj od 50 nezaposlenih je dosegnut ili prestignut u još 2 godine – 2009. i 2014. U strukturi po trajanju nezaposlenosti prevladavaju osobe koje su nezaposlene do 6 mjeseci, a u posljednje 4 godine nije u evidenciji bilo osoba koje su bile nezaposlene 5 i više godina bez prekida.

Grafikon 5 | Nezaposleni u općini Milna prema spolu po promatranim godinama

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Hrvatski zavod za zapošljavanje, www.hzz.hr

Žene su u posljednje dvije promatrane godine postale ugroženija skupina, prije toga su muškarci prevladavali u ukupnom udjelu evidentiranih nezaposlenih osoba.

Tablica 32 | Distribucija nezaposlenih osoba u općini Milna prijavljenih na HZZ

Godina	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Spol											
Muškarci	26	35	32	27	26	28	23	24	18	15	22
(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1) Osnovna škola	5	5	6	3	3	4	3	4	4	3	3
(2) Srednja škola	19	26	23	20	19	18	17	17	12	9	14
(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	1	2	2	3	3	2	1	0	0	1	1
(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	0	0	0	1	2	3	3	3	2	2	4
Žene	24	22	20	16	20	23	22	15	16	17	28
(0) Bez škole i nezavršena osnovna škola	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
(1) Osnovna škola	8	6	7	6	4	4	3	2	1	2	3
(2) Srednja škola	13	13	10	9	13	16	15	12	13	14	22
(3) Prvi stupanj fakulteta, stručni studij i viša škola	3	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1
(4) Fakultet, akademija, magisterij, doktorat	1	0	2	0	2	2	2	1	1	1	2
Ukupno	50	56	52	44	46	51	45	39	34	32	49

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Hrvatski zavod za zapošljavanje, www.hzz.hr

Dominantna skupina kod oba spola su osobe sa završenom srednjom školom koje kod žena čine prosječno 67,7% svih nezaposlenih osoba u promatranom razdoblju, a kod muškaraca 69,6% od ukupnog broja. Zanimljivo je da kod oba spola već 10 posljednjih promatranih godina nije bilo evidentiranih nezaposlenih osoba bez škole i s nezavršenom osnovnom školom, kod žena uopće tijekom promatranog razdoblja.

2.3. Gospodarstvo

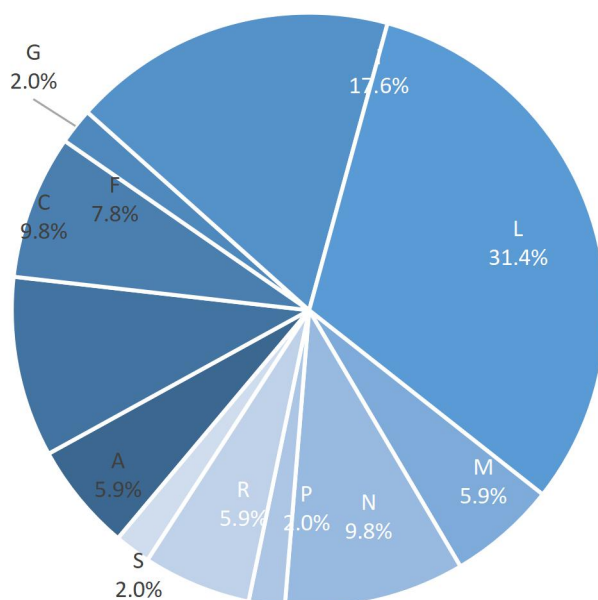
2.3.1 Analiza općeg stanja

Prema vrijednosti indeksa razvijenosti za razdoblje 2014-2016, Općina Milna spada u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se nalaze u prvoj petini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. Razlog tome je natprosječna vrijednost indeksa razvijenosti 105,898%. Sveukupno je po indeksu razvijenosti Milna 96. najbolja jedinica lokalne uprave od ukupno 556 na području Republike Hrvatske, a 4. najbolja jedinica na otoku Braču. Prosječan dohodak po stanovniku iznosio je 28.665,97 HRK ili 64,08% od vrijednosti zabilježene u gradu Zagrebu, tj. jedinici lokalne uprave u kojoj je zabilježen najveći prosječni dohodak po stanovniku. S druge strane, veći je za 3,20 puta u odnosu na po ovom kriteriju najsiromašniju općinu u Hrvatskoj Kistanje u kojoj je prosječan dohodak po stanovniku iznosio 8.947,59 HRK.

Visoki indeks razvijenosti predstavlja otegotnu okolnost pri apliciranju na natječaje na regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini, posebice ukoliko se u obzir uzme manjkavost načina izračuna samog indeksa koji u obzir ne uzima pojedinačne situacije pa samim time ne predstavlja realnu sliku razvoja pojedine jedinice lokalne samouprave.

U udjelu registriranih djelatnosti dominiraju djelatnosti poslovanja s nekretninama te pripreme i usluživanja hrane sa 31,4%, na što se nadovezuje djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane sa 17,6%, dok na prerađivačku industriju te administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti otpada po 9,8%. S obzirom na to da je osim državnih i lokalnih ustanova i tijela glavna okosnica djelatnosti stanovništva turizam, sve navedene djelatnosti su usko vezane na tu komponentu općinskog i otočnog gospodarstva.

Grafikon 6 | Broj poduzeća po djelatnostima u općini Milna u 2018. godini



Šifra djelatnosti: A - Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, C – prerađivačka industrija, F – građevinarstvo, G – trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala, I – djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, L – poslovanje nekretninama, M – stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, N – administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, P – Obrazovanje, R – Umjetnost, zabava i rekreacija, S – Ostale uslužne djelatnosti

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: HGK – Registar poslovnih subjekata, dostupno na: <https://digitalnakomora.hr/pretraga/poslovni-subjekti/napredna>, datum pristupa: 05.09.2019.

Što se tiče usporedbe poduzetnika za posljednju dostupnu 2015 godinu prema predanim izvještajima, Milna je zabilježila sljedeće pokazatelje u odnosu na ostale:

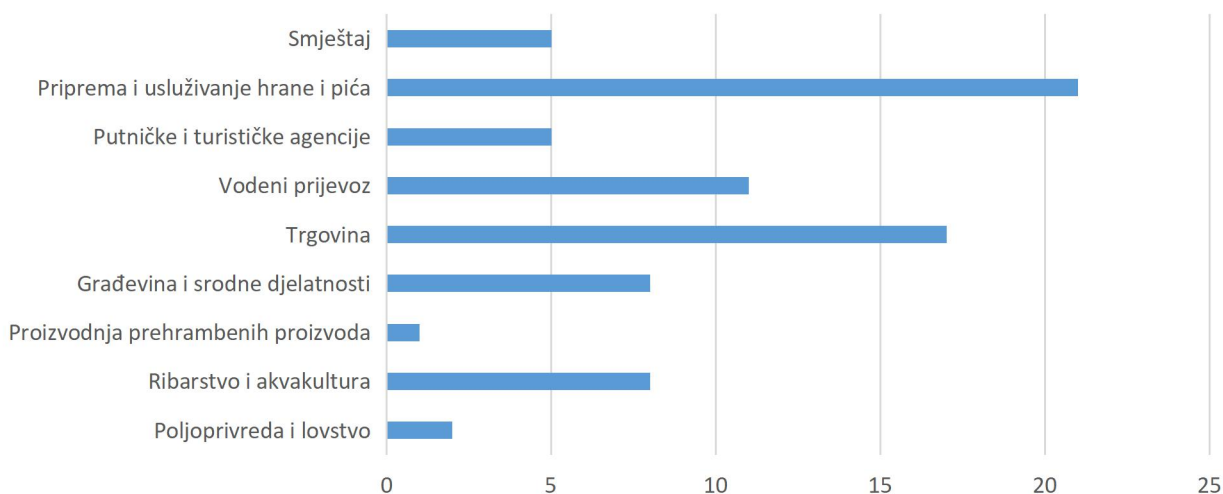
Tablica 33 | Broj poduzetnika u općini Milna, udjeli i rang

Jedinica uprave	Broj poduzetnika		Broj zaposlenih		Ukupan prihod		Dobit razdoblja 000 HRK		Gubitak razdoblja 000 HRK		Neto dobit 000 HRK	
	Broj	Rang	Broj	Rang	Broj	Rang	Broj	Rang	Broj	Rang	Broj	Rang
Milna	68	174	82	410	22.300	459	1.280	419	3.018	225	-1.738	474
% županije	0,57%	--	0,12%	--	0,26%	--	0,05%	--	0,16%	--	--	--
S-D županija	11.957	2	70.498	2	40.558.959	3	2.665.350	3	1.840.596	2	824.754	4
RH	106.569	--	838.584	--	639.647.947	--	35.925.884	--	18.786.380	--	17.139.504	--

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa 05.09.2019.

Na području općine Milna nalazilo se 0,57% svih poduzetnika, te 0,12% svih zaposlenika od ukupnog broja u Splitsko-dalmatinskoj županije. U dobiti razdoblja su poduzetnici s područja sudjelovali sa 0,05%, u gubitku razdoblja sa 0,16%. U kontekstu udjela u broju poduzetnika i gubitku razdoblja, Općina Milna bilježi natprosječne rangove promatrano u odnosu na sve ostale jedinice lokalne samouprave, dok je po broju zaposlenih, dobiti razdoblja i neto dobiti značajno ispodprosječna u skupini od 556 rangiranih gradova i općina.

Poduzetnici sa područja Milne zapošljavali su u svojim pravnim osobama u prosjeku 1,5 djelatnika, što je manje od vrijednosti pokazatelja za županijsku razinu koja iznosi 5,9 djelatnika po poduzetniku te više nego dvostruko manje od državnog prosjeka koji je iznosio 7,9 djelatnika po poduzetniku. Navedena brojka je rezultat zapošljavanja u obrtima i sezonskog karaktera djelatnosti, u kojima je najčešće zaposlen samo vlasnik i/ili dodatno 1 djelatnik.

Grafikon 7 | Obrti na području Milne

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Obrtni registar, <http://www.portor.hr/> datum pristupa: 03.08.2019.

Što se tiče stanja obrta, na području naselja koja pripadaju općini Milna trenutno je aktivno 78 obrta, s time da se ta vrijednost svake godine u sezoni poveća za manji broj novootvorenih obrta usmjerenih na sezonsko djelovanje.

I ovdje turizam i srodne djelatnosti imaju svoju vodeću ulogu. Djelatnosti pripremanja hrane i pića su okosnica poslovanja 26,92% obrta, trgovina na malo njih 21,79%, putničke i turističke agencije su imale 6,41% udjela u ukupnom broju obrta, jednako kao i pružanje usluga smještaja. Ako se pribroji i djelatnost vodenog prijevoza na kojeg je otpadalo 14,10% svih obrta, ispada da je 75,64% od svih obrta usko vezano uz turizam i svoje prihode u najvećem broju ostvaruje tijekom sezone.

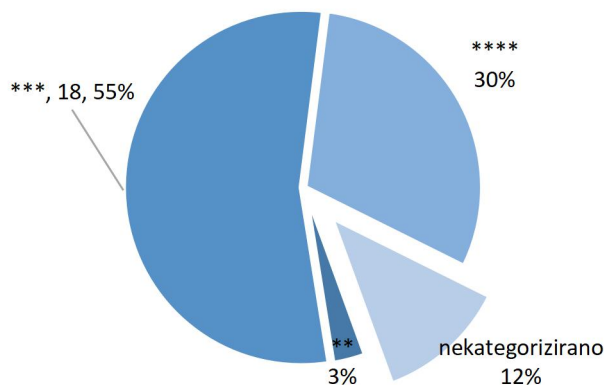
Promatrajući cjelokupnu gospodarsku sliku, zaključak je uočljiv i svodi se na sljedeće - najvažnija gospodarska grana na području općine je turizam, aktivnost koja je utjecala na razvoj mjesta i tijekom posljednjih 50 godina uz manje prekida bila i jest zamašnjak ostvarenja prihoda stanovništva. Orijehtacija ka turizmu uz prateće djelatnosti omogućavala je najvećem dijelu stanovništva ovog područja sudjelovanje u gospodarskim aktivnostima i u ostvarenju prihoda.

2.3.2. Analiza pojedinih sektora

2.3.2.1. Turizam

Turizam se na području općine Milna odvija kroz privatni smještaj uključujući i 5 vila te 1 hotel, 2 resorta i 1 kamp, uz naravno druge agencije i turoperatore iz drugih mjesta i država koje aktivno djeluju u dovođenju turista. Sveukupno se na području općine nalazi 33 smještajna objekta razne namjene, od kojih njih 14 nudi kao sadržaj i bazen – što je sve učestaliji trend i u destinacijama na samoj obali Jadranskog mora - 13 ih nudi mogućnost bavljenja biciklizmom / aktivnim odmorom, a 11 ronjenjem.

Grafikon 8 | Smještajni objekti na području Milne prema kategorizaciji



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Postojeći hotelski kapaciteti nalaze se u transformaciji u cilju poboljšanja kvalitete turističkog smještaja i turističke ponude uopće. Današnje stanje u oblasti turizma karakterizira:

- × Osim jednog objekta, kvaliteta opremljenosti 85% smještajnih objekata u funkciji je dosegla kategorizaciju od tri zvjezdice naviše,
- × pomaci učinjeni na poboljšanju turističke infrastrukture u naselju, uređenje javnih prostora i sl.
- × ograničenja razvoja turizma: stanje u oblasti komunalne infrastrukture
- × nositelj turističkog razvoja – Općina Milna i Turistička zajednica - trebaju utjecati na obogaćivanje turističke ponude aktiviranjem pojedinih cjelina naselja i produženje sezone boravka gostiju.

Što se tiče posljednjih službeno dostupnih turističkih brojki vezanih za smještajne kapacitete na području općine Milna, one se odnose na 2018. godinu i ovdje ćemo ih navesti po ključnim stavkama, uz usporedbu s prethodnom godinom.

Tablica 34 | Komercijalni smještajni kapaciteti u općini Milna

Smještajni kapaciteti	Godina	Ukupno	Od toga u		
			hotelima i sličnom smještaju	odmaralištima i sličnim objektima za kraći odmor	kampovima i prostoru za kampiranje
Objekti	2017	639	25	607	7
Ležajevi		2298	50	2227	21
Prosječno ležajeva po objektu		3,6	2,0	3,7	3,0
Objekti	2018	738	42	694	2
Ležajevi		2462	80	2376	6
Prosječno ležajeva po objektu		3,4	1,9	3,4	3,0

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 25.8.2019.

Na području općine bilo je 738 soba u turističkoj funkciji koje su u prosjeku imale 3,4 ležaja. Sobe u odmaralištima i sličnim objektima su zauzimale 94% od ukupnog udjela, tako da je zbog tolike proporcije i prosjek ležajeva u totalu bio istovjetan prosjeku broja ležajeva u ovoj vrsti smještaja. Nijansu ispod prosjeka broja ležajeva po sobi je bio smještaj u kampovima kojih je bilo tek 6 u 2 sobe. Značajno ispod prosjeka je iznosio prosječan broj ležajeva po sobi u hotelima. Ovdje je važno napomenuti kako je u međuvremenu u funkciju stavljeno više objekata i ležajeva u kategoriji hotela i sličnog smještaja, zbog čega se značajnije povećanje evidentira upravo u toj kategoriji te će potpune informacije biti dostupne po objavi statističkog izvješća o turizmu u 2019. godini, od strane Državnog zavoda za statistiku. Dodat ćemo kako je, sukladno izvješću o radu Turističke zajednice općine Milna, sredinom kolovoza 2019. godine na području općine registrirano ukupno 453 obveznika sa 504 objekta i 3.222 ležaja. Od tog broja komercijalni smještaj čine 272 objekta sa 2.147 ležajeva.

Tablica 35 | Smještajni kapaciteti, dolasci i noćenja turista u općine Milna u 2019.

Godina	Mjesec	Broj soba, apartmana i mjesta za kampiranje	Broj stalnih postelja	Dolasci turista - ukupno	Dolasci turista - domaći	Dolasci turista - strani	Noćenja turista - ukupno	Noćenja turista - domaći	Noćenja turista - strani
2019	01	20	58	19	12	7	62	12	50
	02	25	65	21	4	17	65	6	59
	03	22	66	14	-	14	60	-	60
	04	203	479	453	7	446	1969	17	1952
	05	381	910	1600	61	1539	9390	190	9200
	06	600	1463	3874	269	3605	22879	1038	21841
	07	747	1881	6483	543	5940	48633	3219	45414
	08	780	1952	6580	611	5969	49410	3966	45444
	09	554	1383	2652	109	2543	19699	431	19268
	10	324	744	359	63	296	2795	118	2677
	11	3	8	0	-	0	32	-	32
	12	4	12	z	z	z	z	z	z

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 30.1.2020..

Na području Milne, prema posljednjim službenim statističkim izvorima, najdulje borave u prosjeku državljani Njemačke, Slovačke, Poljske i Češke koji redom bilježe 8 noćenja i više, s time da su državljani Njemačke istaknuti po duljini boravka od 9,5 dana. Više od 7 dana borave i državljani Austrije, Slovenije, Ujedinjenog kraljevstva i Francuske. Od ostalih posjetitelja, relativno najkraće se na odmoru u Milni zadržavaju gosti iz Italije. Domaći turisti borave u Milni 5,6 dana u prosjeku, što je daleko najmanja duljina boravka promatrano kriterijem zemlje porijekla turista.

Tablica 36 | Dolasci i noćenja turista u 2017. po zemlji porijekla

Kategorija	ZEMLJA PORIJEKLA TURISTA											
	A	CZ	FR	IT	HU	ND	D	PO	SK	SL	UK	OSTALO
Dolasci	598	394	1769	695	444	413	1921	677	298	818	2941	7289
udio u totalu %	3,28	2,16	9,69	3,81	2,43	2,26	10,52	3,71	1,63	4,48	16,11	39,92
Noćenja	4608	3134	12660	4482	3023	2783	18179	5473	2630	6180	21733	48875
udio u totalu %	3,44	2,34	9,46	3,35	2,26	2,08	13,59	4,09	1,97	4,62	16,25	36,54
Prosječni broj dana boravka	7,7	8,0	7,2	6,4	6,8	6,7	9,5	8,1	8,8	7,6	7,4	6,7

Šifra države: A - Austrija; CZ - Češka; FR - Francuska; IT - Italija; HU - Mađarska, ND - Nizozemska, D - Njemačka, PO - Poljska, SK - Slovačka, SL - Slovenija, UK - Ujedinjeno Kraljevstvo, OSTALO - Ostale države

IZVOR / Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 25.8.2019.

Što se tiče trenda u posljednjih 7 promatranih godina razdoblja od 2012. do 2018. za koje postoji konsolidirana evidencija, promatrane vrijednosti ukazuju na porast ukupnog broja dolazaka turista koji godišnje prosječno rastu stopom od 20% te noćenja koji imaju nižu stopu rasta od 15% godišnje prosječno. Rastu najviše pridonosi interes stranih gostiju čiji dolasci rastu prosječnom stopom 20,1% godišnje dok je prosječan porast njihovih noćenja 15,6% godišnje. Udio stranih turista u dolascima iznosi 92,6% te u noćenjima 93,6% i stoga svaki pomak za prosječno 1,08% u noćenjima ima za posljedicu pomak od 1 postotni poen u navedenoj kategoriji. Kod noćenja je potreban pomak od 1,07% da bi se broj ukupnih noćenja smanjio ili povećao ovisno o karakteru kretanja za 1 postotni bod.

Tablica 37 | Dolasci turista u općini Milna u proteklih 7 godina

godina	DOLASCI TURISTA					
	ukupno	index	domaći	index	strani	index
2012.	7.158		375		6.783	
2013.	8.742	122,1	629	167,7	8.113	119,6
2014.	8.381	95,9	576	91,6	7.805	96,2
2015.	8.079	96,4	751	130,4	7.328	93,9
2016.	9.782	121,1	934	124,4	8.848	120,7
2017.	15 828	161,8	1 236	132,3	14 592	164,9
2018.	19 384	122,5	1 127	91,2	18 257	125,1

IZVOR / Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 25.8.2019.

Broj dolazaka domaćih turista rastao je prosječno za 22,9% a noćenja za 13,1%, dok je broj dolazaka stranih turista rastao za 20,1% a noćenja 15,6%.

Tablica 38 | Noćenja turista u općini Milna u proteklih 7 godina

godina	NOĆENJA TURISTA					
	ukupno	index	domaći	index	strani	index
2012.	65.355		3.539		61.816	
2013.	68.621	105,0	3.595	101,6	65.026	105,2
2014.	66.068	96,3	3.376	93,9	62.692	96,4
2015.	61.910	93,7	5.283	156,5	56.627	90,3
2016.	74.725	120,7	6.253	118,4	68.472	120,9
2017.	112 577	150,7	7 156	114,4	105 421	154,0
2018.	140 488	124,8	6 728	94,0	133 760	126,9

IZVOR / Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 25.8.2019.

Sveukupno gledajući, posljednje dvije promatrane godine je došlo do značajnog rasta i broja dolazaka i broja noćenja, što se veže uz dovršenje resorta na području općinskog središta te konstantne obnove ponude privatnog smještaja. Međutim, značajno je primijetiti i kako je došlo do značajnog skraćenja duljine boravka domaćih gostiju, u promatranom periodu, sa prosječno 9,4 noći na 5,9, dok je kod stranih turista smanjenje ipak manjeg obima, ali također kontinuirano.

Tablica 39 | Duljina boravka turista na području općine Milna

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
domaći	9,4	5,7	5,8	7	7,7	5,7	5,9
strani	9,1	8	8	7,7	6,7	7,2	7,3

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 25.8.2019.

U kontekstu razvoja turizma na području općine Milna, važno je analizirati i pokazatelje koji se odnose na nautički turizam, kao i potencijale budućeg razvoja istog. Stoga, u nastavku donosimo ključne informacije o marinama, sidrištima i koncesionarima.

Tablica 40 | Marine na području općine Milna

NAZIV	BROJ SUHIH VEZOVA	BROJ VEZOVA U MORU
ACI marina Milna	15	145
Marina Vlačka	16	74
UKUPNO	31	219

IZVOR | Croatia Yachting Charter, <http://goo.gl/XhVWUu>, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, <http://mppi.hr/default.aspx?id=7411>; Kurtović Mrčelić, J. et al (2019) Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko - dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš (str. 154-166)

Izmjene prostornog plana Splitsko dalmatinske županije donose promjene i po pitanju luka nautičkog turizma te u nastavku donosimo pregled postojećih i planiranih luka nautičkog turizma na području općine Milna.

Tablica 41 | Luke nautičkog turizma na području općine Milna

NASELJE	NAZIV	OPIS	MAKSIMALNI KAPACITET (BROJ VEZOVA U MORU)	ZNAČAJ
Milna	ACI	Postojeća	170	Ž ⁴
Milna	Vlačka	Postojeća	60	Ž
Milna	Kanarija	Planirana	50	Ž
Milna	Osibova	Planirana	120	Ž

IZVOR | Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

⁴ Od značaja za županiju.

Tablica 42 | Športske luke

NASELJE	ZNAČAJ
Milna	Ž
Bobovišća na moru	Ž

IZVOR | *Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.*

U nastavku donosimo pregled prijedloga lokacija za postavljanje trajnih sustava sidrenja na pomorskom dobru Splitsko-dalmatinske županije, a sukladno studiji sidrišta Splitsko-dalmatinske županije (2019.), izrađenoj kao podlogu za izradu Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije.

Tablica 43 | Pregled lokacija I. faze Studije sidrišta

RB	LOKACIJA	STATUS	NATURA 2000
1	Uvala Bobovišće (k.o. Bobovišća)	Koncesija	NE
2	Lučice (k.o. Milna)	Koncesija	DA
3	Mali bok (k.o. Milna)	Koncesija	DA
4	Osibova uvala (k.o. Milna)	Koncesija	DA
5	Uvala Slavinjina (k.o. Milna)	Inicijativa	DA

IZVOR | Kurtović Mrčelić, J. et al (2019) *Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko - dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš*

Tablica 44 | Podaci o koncesionarima na predloženim lokacijama sidrišta

KONCESIONAR	SVRHA (NAMJENA) KONCESIJE	POVRŠINA (m ²)	ROK VAŽENJA UGOVORA
LEO LEMEŠIĆ, vl. Obrta "FORTUNA" Smrčeva bb, 21405 Milna OIB: 54839922050	izgradnja (postavljanje) i korištenje luke posebne namjene – sidrišta na dijelu k.o. Milna, predio Uvala Lučice – Smrčeva	16.808,59 m ²	10 godina od 01. rujna 2012. do 31. kolovoza 2022.
ŠIME KOVAČIĆ, vl. Ribarsko - ugost. Obrta "LUČICA", Dinka Šimunovića 19, 21000 Split, OIB: 16693600803	luka posebne namjene - sidrište na dijelu k.o. Milna, predio Uvala Lučice (istočni dio)	ukupna morska površina 5.267 m ²	10 godina od 01. kolovoza 2014. do 31. srpnja 2024
ŠIME KOVAČIĆ, vl. Ribarsko - ugost. Obrta "LUČICA", Dinka Šimunovića 19, 21000 Split, OIB: 16693600803	izgradnja (postavljanje) i korištenje sidrišta na dijelu k.o. Milna, predio Uvala Osibova	ukupne površine mora 1.600 m ²	10 godina od 1. studenog 2011. do 30. listopada 2021.
INFESTO d.o.o. Kroz Smrdečac 51, 21000 Split OIB: 40781519492	izgradnja (postavljanje) i korištenje sidrišta na dijelu k.o. Bobovišća, predio Uvala Vića luka	ukupne površine mora 3477 m ²	10 godina od 1. lipnja 2012. do 31. svibnja 2022.
ARETA d.o.o. Dubrovačka 33, 21000 Split OIB: 96916851662	izgradnja (postavljanje) i korištenje sidrišta na dijelu k.o. Milna, predio Uvala Lučice (zapadni dio)	ukupne površine mora 1838 m ²	10 godina od 4. studenog 2013. do 3. studenog 2023.

IZVOR | Kurtović Mrčelić, J. et al (2019) *Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko - dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš*

U 2019. godini je, a prema podacima Turističke zajednice općine Milna koja ih prikuplja u posljednje dvije godine, bilo 110 020 uplovljavanja, a u 2018. godini 107 276 uplovljavanja, na području općine Milna. U budućim analizama, a posebno u sklopu procesa izrade strategije razvoja turizma općine Milna, svakako bi trebalo detaljnije analizirati statističke pokazatelje razvoja nautičkog turizma, prikupljajući ih na razini općine Milna, direktno od koncesionara, kao i drugih relevantnih institucija, kao što je Turistička zajednica Splitsko - dalmatinske županije, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture, Državnog zavoda za statistiku i slično, koji trenutno podatke prikupljaju i prikazuju na razini županija.

Osim nautičkog turizma, na području općine Milna moguće je razvijati i druge specifične oblike turizma, ovisno o odabranom smjeru turističkog razvoja i postojećim resursima, a sukladno budućoj strategiji razvoja turizma općine Milna, čija se izrada planira ovim dokumentom. Na području općine Milna definirane su sljedeće biciklističke staze koje mogu činiti temelj razvoja cikloturizma.

Tablica 45 | Popis cikloturističkih staza na području općine Milna

BROJ	RUTA STAZE	NAZIV	DULJINA (KM)
750	Milna - Podhum - Dračevica - Blaca - Milna	Sunca	42,50
751	Milna - Nerežišća - Povlja		110,00
752	Milna - Bobovišća - Podhum - Milna	Cvrčka	16,20
753	Milna - puta Brača Milna	Tvrđava i lanterna	10,80
755	Sutivan - Bobovišća - Ložišća - Sutivan	Tramuntana	16,60
757	Supetar - Sutivan - Milna - Nerežišća - Supetar	Sv. Josip	48,00

IZVOR | DODATAK-1. Analitičke podloge, Lokalna razvojna strategija LAG-a Brač

2.3.2.2. Poljoprivreda

Poljoprivreda općine Milna se temelji samo na kvalitetnijim zemljama u udolinama i u blizini naselja te na dijelu još živućih maslinika, primarno kroz maslinarstvo te u manjoj mjeri vinogradarstvo i povrtlarske proizvode. Sve se više vezuje uz turističko - ugostiteljsku djelatnost. U dosadašnjem razvoju nije dala očekivane rezultate u smislu korištenja raspoloživih poljoprivrednih resursa.

Na području općine Milna djeluje ukupno 135 različitih oblika poljoprivrednih gospodarstava (OPG, SOPG, DOO ili zadruga).

Tablica 46 | Broj članova na OPG-u

	Broj OPG-ova	Broj članova
UKUPNO	129	51
Bobovišća	8	1
Bobovišća na moru	10	1

Ložišća	42	15
Milna	69	34

IZVOR / Upisnik poljoprivrednika, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

U ukupnom broju evidentiranih poljoprivrednika na području općine Milna dominiraju muškarci, a najviše nositelja poljoprivrednog gospodarstva starije je od 65 godina - čak 61% svih odgovornih osoba.

Tablica 47 | Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu i spolu

	OPG		SOPG		DOO		ZADRUGA		UKUPNO	
	F	M	F	M	F	M	F	M	F	M
UKUPNO	34	95	2	1	1		2		36	99
Bobovišća	1	7							1	7
Bobovišća na moru	4	6		1					4	7
Ložišća	14	28					1		14	29
Milna	15	54	2			1	1		17	56

IZVOR / Upisnik poljoprivrednika, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 48 | Dob nositelja (odgovorne osobe) poljoprivrednih gospodarstava

	< 41	41-45	46-50		51-55		56-60		61-64	>=65		SVI
	OPG	OPG	OPG	ZADRUGA	OPG	DOO	OPG	SOPG	OPG	OPG	ZADRUGA	
UKUPNO	2	4	5	1	11	1	10	1	15	82	1	135
Bobovišća	1		1						1	5		8
Bobovišća na moru			1							9		11
Ložišća	1	3		1	4		1		4	29		43
Milna		1	3		7	1	9	1	10	39	1	73

IZVOR / Upisnik poljoprivrednika, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Većina nositelja / odgovornih osoba poljoprivrednih gospodarstava ima samo srednjoškolsko obrazovanje (njih 27%), dok 18% ima stečeno visoko obrazovanje, a isto toliko samo osnovnoškolsko obrazovanje. Međutim, važno je napomenuti kako za čak 36% te informacije nisu poznate.

Tablica 49 | Školska sprema poljoprivrednika

	OPG					SOPG		DOO	ZADRUGA			UKUPNO
	Nema podatka	Nezavršena osn. škola	Osnovna škola	Srednja škola	Visokoškolsko obrazovanje	Srednja škola	Visokoškolsko obrazovanje	Nema podatka	Srednja škola	Visokoškolsko obrazovanje		
UKUPNO	47	3	24	33	22	2	1	1	1	1		135
Bobovišća	3		2	1	2							8
Bobovišća	5		1	1	3		1					11

na moru									
Ložišća	14	1	12	11	4			1	43
Milna	25	2	9	20	13	2	1	1	73

IZVOR | Upisnik poljoprivrednika, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Prema popisu poljoprivrede iz 2003. godine, jedinom trenutno dostupnom popisu (idući je planiran za lipanj 2020. godine) od ukupne površine općine (36,43 km²) na raspoložive površine poljoprivrednog zemljišta otpada 10,19 km², odnosno 27,97%. U svrhu poljoprivredne proizvodnje koristi se 4,04 km², što je 39,65% od ukupno raspoložive površine poljoprivrednog zemljišta, odnosno 11,09% od ukupne površine općine.

Tablica 50 | Vrste poljoprivrednog zemljišta

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	Površina (m ²)	%
Oranice	333.556	0,96
Maslinici i voćnjaci	3.089.374	8,91
Vinogradi	633.010	1,82
Pašnjaci	21.402.749	61,7
Šume	7.457.236	21,5

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Područni ured za katastar Split, Ispostava Supetar

Ukupna površina (ha) poljoprivrednog zemljišta po vrsti uporabe na području općine Milna iznosi 275,36 ha, raspoređenih na ukupno 508 parcela. Detaljan prikaz donosimo u tablici koja slijedi.

Tablica 51 | Prikaz broja i površina ARKOD-a po naseljima i vrsti uporabe poljoprivrednog zemljišta

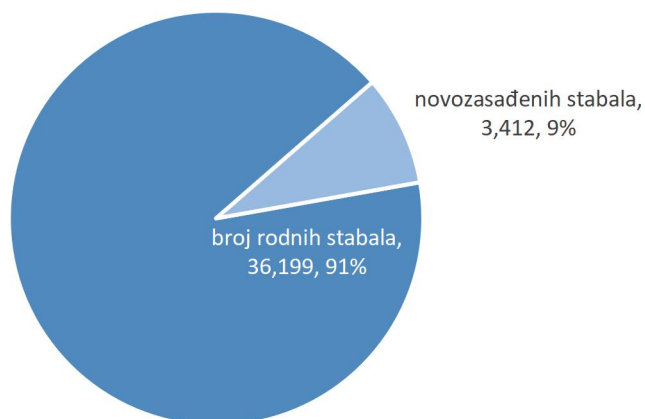
		MILNA	LOŽIŠĆA	PODHUME	BOBOVIŠĆA	BOBOVIŠĆA NA MORU
ORANICA	Površina (ha)	1,13	0,23	1,79	0	0
	Broj parcela	10	2	1	0	0
LIVADA	Površina (ha)	0,12	0,36	0	0	0
	Broj parcela	1	2	0	0	0
KRŠKI PAŠNJAK	Površina (ha)	16,48	5,04	4,10	0	0,19
	Broj parcela	19	9	4	0	2
VINOGRADI	Površina (ha)	3,76	2,48	0	0	0
	Broj parcela	15	6	0	0	0
ISKRČENI VINOGRADI	Površina (ha)	0	1,75	0	0	0
	Broj parcela	0	1	0	0	0
MASLINIK	Površina (ha)	149,19	49,09	3,71	8,29	2,72
	Broj parcela	247	95	8	15	7
VOĆNJAK	Površina (ha)	1,93	0,99	0	0	0,05
	Broj parcela	13	5	0	0	1

MJEŠOVITI VIŠEGODIŠNJI NASADI	Površina (ha)	10,49	3,99	0,78	0	0
	Broj parcela	21	8	1	0	0
OSTALE VRSTE UPORABE ZEMLIŠTA	Površina (ha)	2,91	0	0	0	0
	Broj parcela	3	0	0	0	0
PRIVREMENO NEODRŽAVAN A PARCELA	Površina (ha)	2,79	0,21	0,28	0,05	0,46
	Broj parcela	5	2	1	1	3
UKUPNO	Površina (ha)	188,80	64,13	10,67	8,34	3,42
	Broj parcela	334	130	15	16	13

IZVOR | ARKOD, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Najvažniji poljoprivredni proizvodi su maslinovo ulje i vino koje kao tradicionalne kulture i proizvodi već imaju izraženu potražnju na tržištu, ali se još uvijek proizvode uglavnom za osobne potrebe te u manjoj mjeri za ugostiteljsku djelatnost. Ograničavajući faktor je navodnjavanje te pristup – poljski putovi. Većina se povrtlarskih proizvoda i sezonskog voća za vrijeme turističke sezone dovozi s kopna uz dosta nepovoljne uvjete, a postoje mogućnosti da bi se gotovo sva potražnja za ovim proizvodima u ljetnoj sezoni uz određena ulaganja namirila s područja općine. Jedna od prednosti poljoprivredne proizvodnje mogla bi biti i zdrava hrana s posebnom ponudom u ugostiteljskim objektima za što postoje uvjeti, a sada je takva ponuda minimalna.

Grafikon 9 | Rodna i novozasađena stabla maslina na području općine Milna



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 28.8.2019.

Područje općine bilo je izraziti maslinarski kraj. U maslinarstvu je prvenstveno potrebno nadalje obnavljati sadašnje zapuštene maslinike uz čišćenje tih površina od borova i makije uz čije je prisustvo razvoj maslina onemogućen i ograničen. Pored navedenog, može se vršiti i potpuna obnova starih dotrajalih maslinika uz primjenu suvremenih agrotehničkih mjera. Kao

jedan od načina poticanja poljodjelske proizvodnje, koji bi u budućnosti trebalo uvesti, sigurno je pripomoć u obnovi dijelova zapuštenih polja.

Pored maslinarstva, vinogradarstvo je drugi najvažniji oblik poljoprivredne proizvodnje čiji značaj iz godine u godinu biva sve veći. U proizvodnji grožđa i vina pored sadašnjih stimulativnih mjera koje se primjenjuju, treba osigurati, odnosno potaknuti sadnju novih vinograda s tradicionalnim sortama prilagođenih kvaliteti tla. Obzirom na nepostojanje značajnih pogona za finalnu preradu grožđa i pravljenje vina, bilo bi potrebno stimulirati gradnju i opremanje vinarije u privatnom ili zadružnom vlasništvu s akcentom na tradicionalno vrhunsko vino s posebnom kvalitetom i zaštitom.

Sve mjere za pokretanje i poticanje poljodjelske proizvodnje najvećim bi se dijelom oslanjale na obiteljska gospodarstva, koja ne bi trebala postati monokulturna.

Dalje, potrebno je urediti postojeće i izgraditi mrežu novih poljskih putova do poljodjelskih površina za korištenje mehanizacije (traktora i sl.). Obradene poljoprivredne površine značajne za uzgoj poljoprivrednih kultura potrebno je zaštititi od izgradnje i po mogućnosti spajanjem i zamjenom određenih površina stvarati veće posjede radi lakše obrade i boljih rezultata. Kako je već istaknuto, potrebno je riješiti i pitanje navodnjavanja poljoprivrednih kultura u sušnim razdobljima, te gdje je to moguće ići na stvaranje akumulacije vode u periodima kiša i korištenje navedenih količina u sušnim razdobljima.

Tablica 52 | Vrste obradivog tla na području općine Milna

Naziv zone	(P)	Površina zone - ha	Udio
1	Vrijedno / ostalo obradivo tlo (P2/P3)	84,408	14,61%
2	Ostalo obradivo tlo (P3)	493,474	85,39%
UKUPNO poljodjelske površine*		577,882	100,00%

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Općina Milna, <http://www.opcinamilna.hr/>, datum pristupa 05.07.2019

Površine obradivih tala – neovisno obrađuju li se ili ne trenutačno - zauzimaju ukupno 577,882 hektara. Prema bonitetnoj studiji izrađenoj za potrebe Plana prostornog uređenja, pokazuje se kako se dio površina u južnom / jugozapadnom dijelu općinskog područja izdvaja od ostalog obradivog tla P3 kao vrijedniji dio tala - P2/P3 (dakle, ne doseže vrijednost P2, ali se ističe u odnosu na ostatak obradivih površina koje "tendiraju" bonitetu P3) te su na takav način nazvane i razgraničene ovim Planom. Dio poljoprivrednih površina čine poljodjelske površine vinograda i maslinika važne i u krajobraznom smislu kao značajni element identiteta prostora.

Tablica 53 | Poljoprivredne površine Općine Milna prema kategorijama i vlasništvu – površina u hektarima

Vrsta vlasništva	Poljoprivredna površina	Obradiva površina				
		Ukupno	oranica i vrt	voćnjak	vinograd	livada
Državno	1,72	0	0	0	0	0
Privatno	292,25	11,99	0,59	1,46	9,36	0,58
Ukupno	293,97	11,99	0,59	1,46	9,36	0,58

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju <http://www.aprrr.hr/>, datum pristupa 05.07.2019

U privatnom vlasništvu nalazi se 292,25 ha poljoprivredne površine, dok je u državnom vlasništvu 1,72 ha poljoprivredne površine.

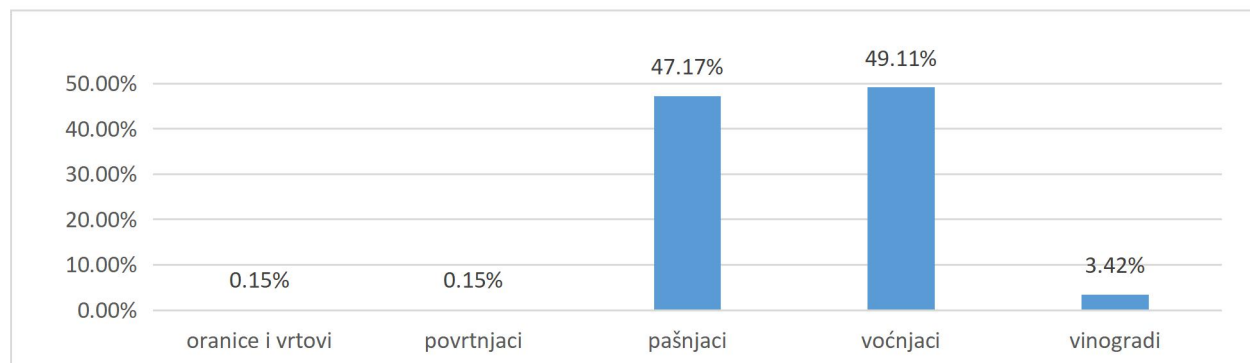
Tablica 54 | Komercijalni i ekološki uzgoj

Biljna proizvodnja	Komercijalni uzgoj		Ekološki uzgoj	
	ha	Broj polj. gospodarstava	ha	Broj polj. gospodarstava
Maslina	245,29	118	8,58	3
Bajam, badem	1,64	18	-	-
Smokva - jednorodne bijele i crne	0,57	4	-	-
Višnja	0,43	9	-	-
Trešnja	0,34	11	-	-
Smokva - dvorodne bijele i crne	0,21	7	-	-
Mandarina, mandarinka	0,19	5	-	-
Ostale voćne vrste	-	-	0,21	1
Plemenita vinova loza	6,82	19	0,05	1

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju <http://www.aprrr.hr/>, datum pristupa 05.07.2019

Ekološka proizvodnja odvija se na 8,84 ha ili na 3,6% od ukupne površine koja se koristi za voćarske površine. Dominantna kultura je maslina koja se uzgaja na 8,58 ha, ostale voćne vrste zauzimaju 0,21 ha te plemenite vinove loze 0,05 ha. Ekološkim uzgojem bavi se 5 poljoprivrednih gospodarstava.

Grafikon 10 | Površina poljoprivrednog zemljišta po kategorijama u općini Milna



Na voćnjake je otpadalo 49,11% poljoprivrednog zemljišta, malo manji je bio udio pašnjaka koji su zauzimali 47,17% od popisane površine od 403,71 hektara, dok su površinom najmanje zauzimali oranice i vrtovi te povrtnjaci.

Stočarstvo na području Općine nije tradicijska djelatnost, već se javljalo i prije samo kao dopunska djelatnost i to kroz posjedovanje nekoliko koza ili ovaca. U posljednjih desetak godina kao posljedica zapuštanja sve većih površina i stvaranja slobodnih površina za ispašu primjetno je povećavanje broja stoke i formiranje nekoliko uvjetno rečeno većih stada koja borave uglavnom u širem prostoru od Podhuma do mora. Zbog problema sa sušom, kao i zbog činjenice da su velike površine oštećene požarima na kojima raste degradirana makija, ni u budućnosti se ne može na stočarstvo računati kao jednu od temeljnih djelatnosti u općini, već se ista može pojavljivati samo kao dopunska djelatnost i to kroz prigonsku ispašu na zapuštenim poljoprivrednim površinama koje se vraćaju kulturi te na prostorima maslinika.

Prema podacima iz popisa poljoprivrede 2003. godine, u strukturi stočarske proizvodnje najviše je bio zastupljen uzgoj ovaca s 1.094 jedinki, zatim koza sa 766 jedinki, peradi sa 446 jedinki, kunića s 84 jedinki, koza sa 61 jedinkom, dok je najmanji uzgoj goveda s 13 jedinki. Zabilježen je također uzgoj magaraca, mula i mazgi s 25 jedinki te konja sa 14 jedinki.

Tablica 55 | Brojno stanje stoke na području općine Milna, u odnosu na otok Brač, 2015. godine

JLS	GOVEDO	KOKOŠI/PILIĆI	KONJI	KOZE	MAGARCI/MULE/MAZGE	OVCE
MILNA	25	11		3	9	959
OTOK BRAČ	76	11	38	227	35	15.042

IZVOR / Dodatak 1, Lokalna razvojna strategija LAGUR-a Brač, prema: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, <http://www.aprrr.hr/>

Na području općine Milna je 2017. godine u poljoprivredu i ribarstvo uloženo 1.095.756,72 HRK raznih potpora, od kojih su one od strane EU iznosila u ukupnom iznosu 65,44%. Od sveukupnog iznosa je 65.977,57 HRK ili 6% uloženo u potpore vezane uz ribarstvo i ribolovne aktivnosti, s time da je od ukupnog iznosa potpora isplaćenih iz domaćih izvora na ove namjene otpadalo 10,2%. Ukupni iznos potpora u poljoprivredi u 2018. godini povećao se na 1.252.057,22 HRK što predstavlja povećanje od 14,26%.

Tablica 56 | Potpore u poljoprivredi na području Milne u 2017. i 2018. godini

Vrsta potpore	Godina	Ukupan iznos potpore u HRK iz oba izvora	Iznos EU potpore u HRK	Iznos HR potpore u HRK
Maslinovo ulje	2017	72.148,50	0,00	72.148,50
	2018	100.784,50	0,00	100.784,50
Plaćanje za poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš	2017	161.718,01	95.153,75	6.6564,26
	2018	153.235,56	106.807,05	46.428,51
Program osnovnih plaćanja	2017	186.905,63	129.395,1	57.510,53
	2018	209.180,24	149.742,01	59.438,23
Preraspodjela plaćanja	2017	103.288,02	60.851,23	42.436,79
	2018	98.551,63	69.514,69	29.036,94
Plaćanja povezana s područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima	2017	214.418,76	182.309,34	32.109,42
	2018	187.788,00	159.622,90	28.165,10
Privremeni prestanak ribolovnih aktivnosti	2017	54.903,90	27.451,95	27.451,95
	2018	171.838,60	85.919,30	85.919,30
Dobrovoljno proizvodno vezana potpora	2017	34.737,21	16.141,53	18.595,68
	2018	42.347,12	23.278,18	19.068,94
Potpore u ribarstvu	2017	11.073,67	0,00	11.073,67
	2018	17.163,63	0,00	17.163,63
Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	2017	56.915,25	48.377,96	8.537,29
	2018	55.800,00	47.430,00	8.370,00
Ekološki uzgoj	2017	57.846,81	50.115,37	7.731,44
	2018	61.405,75	52.194,95	9.210,8
Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku	2017	37.798,31	30.232,32	7.565,99
	2018	181,89	145,56	36,33
Program za male poljoprivrednike - Plaćanje za poljoprivredne prakse korisne za klimu i okoliš	2017	18.634,47	11.394,52	7.239,95
	2018	33.287,19	23.104,92	10.182,27
Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene	2017	48.161,33	40.937,1	7.224,23
	2018	81.382,00	69.174,60	12.207,40
Program za male poljoprivrednike - Program osnovnih plaćanja	2017	22.119,91	15.670,74	6.449,17
	2018	26.242,40	18.116,84	8.125,56
Program za male poljoprivrednike - preraspodjela plaćanja	2017	11.724,75	7.106,32	4.618,43
	2018	10.990,37	7.660,18	3.330,19
Plaćanje za mlade poljoprivrednike	2017	3.362,19	1.997,32	1.364,87
	2018	1.878,34	1.189,53	688,81
UKUPNO	2017	1.095.756,72	717.134,55	378.622,17
	2018	1.252.057,22	813.900,71	438.156,51

IZVOR | Popis korisnika potpora, Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
<http://www.aprrr.hr/>

Sveukupno je dodijeljeno 355 potpora različitih vrsta i namjena, i to ukupno 58 poljoprivrednika i poljoprivrednica s područja općine Milna, u 2018 godini.

Konačno, u valoriziranju poljoprivredne djelatnosti posebno treba naglasiti potencijal i postojeće inicijative povezivanja poljoprivredne proizvodnje zdrave hrane i turističke

djelatnosti, kao jedan od mogućih putova plasmana poljoprivrednih proizvoda i prerađevina, te obogaćivanje specifične turističke slike općine Milna. Poljoprivreda po važnosti može biti druga gospodarska grana, odmah uz turizam s kojim treba biti komplementarno povezana, te tako nadići promet nekretninama koji se trenutno nalazi na drugom mjestu.

2.3.2.3. Ribarstvo i brodogradnja

Ribarstvo je na području općine Milna tradicionalna djelatnost. Odredbama Prostornog plana županije Splitsko dalmatinske (čl. 53.), među građevinama i zahvatima od značaja za županiju - pomorskim građevinama – planirano je i iskrcajno mjesto za prihvat ribe na području općine Milna. Lokacija se planira u Uvali Maslinova, u kojoj se nalazi i postojeća lokacija za marikulturu - uzgoj bijele ribe i školjkaša - na kojoj se od 1993. godine vrši kavezni uzgoj ribe.

Odredbe PPSDŽ (čl. 64.) na području općine Milna predviđaju upravo ovu zonu marikulture i ribarske infrastrukture (prema položaju, vrsti i kapacitetu), na način:

Tablica 57 | Zone marikulture i ribarske infrastrukture na području Općine Milna

Vrsta zone	Ime zone	Glavna uzgojna vrsta	Max. kapacitet [t] max. količina konzumne ribe	Vrsta u polikulturi i	Max. kapacitet vrste u polikulturi [t]	Površina okvirnog prostornog obuhvata [ha]	Postojeće/planirano
2	Maslinova	bijela riba	600	školjkaši	90	29	Postojeće
4	Maslinova	bijela riba	700	Školjkaši	105	32	Postojeće

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Splitsko - dalmatinska županija, www.dalmacija.hr, datum pristupa: 10.07.2019

Na području općine Milna uzgoj riba i školjki bazira se na uzgoju lubina (*Dicentrarchus labrax*) i komarče (*Sparus aurata*) u uvali Maslinova, tune (*Thunnus thynnus*) u uvali Smrka, kao i na uzgoju dagnji (*Mytilus galloprovincialis*) u uvali Maslinova⁵.

Tablica 58 | Količina iskrcanog ulova prema iskrcajnim mjestima u periodu 2011.-2016.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Ukupno
Milna	2.863.966,05	5.256.075,85	6.132.542,15	5.744.425,58	3.586.017,73	3.704.243,21	27.287.270,57
Ukupno	3.925.284,65	5.965.271,40	6.649.660,20	6.585.441,92	4.640.332,84	5.039.328,62	32.805.319,63
Udio	75,96%	88,11%	92,22%	87,23%	77,28%	73,50%	83,18%

IZVOR | Dodatak 1, Lokalna razvojna strategija, LAGUR Brač

⁵ IZVOR | Lokalna razvojna strategija LAGUR-a Brač, 2017.

Kako je vidljivo iz gornje tablice, ulov iskrčan na području općine Milna (gdje postoji iskrcajno mjesto za brodove veće od 15 m) čini značajno visok udio u ukupnom ulovu na području otoka Brača, a prema trenutno dostupnim podatcima. LAGUR Brač u svojoj razvojnoj strategiji ističe kako “osim nedostatka prostora, ograničenje predstavlja i nedostatna opremljenost mjesta predviđenih za iskrcaj dodatnim sadržajima poput osiguranja opskrbe gorivom, servisnim uslugama i remontom te rashladnim i skladišnim kapacitetima, blizine prometnica (pristupnih cesta i puteva) i slično”⁶, a isti je slučaj i s iskrcajnim mjestom na području općine.

Nadalje, zadnji dostupni podatci o stanju brodovlja na području općine Milna postoje za 2013. godinu te ih donosimo u nastavku.

Tablica 59 | Stanje brodovlja na području općine Milna

Broj upisanih brodica ukupno	Brodica za gospodarske svrhe	Za prijevoz putnika	Ribarskih brodica	Plivaričara	Ostalih	Brodica za javne svrhe	Brodica za osobne potrebe	Broj novoupisanih brodica	Broj brisanih brodica
721	4	22	19	1	18	1	679	29	18

IZVOR | Kurtović Mrčelić, J. et al (2019) *Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko - dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš*

Tablica 60 | Pomorski promet na području općine Milna

Uplovljavanja domaćih brodova	Isplovljavanja domaćih brodova	Ukrzano putnika	Iskrzano putnika
643	642	13.211	12.673

IZVOR | Kurtović Mrčelić, J. et al (2019) *Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko - dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš*

2.4. Prostorno planiranje i infrastruktura

2.4.1. Prostorno planiranje

2.4.1.1. Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije

Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije (u nastavku PPSDŽ) je donesen u listopadu 2002. godine (Službeni glasnik Splitsko dalmatinske županije br. 01/03, 8/04 - ispravak Odluke), nakon čega su slijedile Izmjene i dopune Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije (Službeni glasnik Splitsko dalmatinske županije 5/05 i 5/06 – ispravak Usklađenja) kao rezultat usklađenja Plana s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04) te Izmjene i dopune Plana (Službeni glasnik Splitsko dalmatinske županije

⁶ IZVOR | Lokalna razvojna strategija LAGUR-a Brač, 2017.

br. 13/07) donesene temeljem Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02. i 100/04) i Zakona o gradnji (NN 175/03 i 100/04). Posljednje izmjene bile su 2013. godine (Službeni glasnik Splitsko dalmatinske županije 9/13).

Trenutno se radi na Prijedlogu III. Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije i Strateškoj studiji o utjecaju na okoliš III. Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije zbog čega informacije iz važećeg prostornog plana valja uzeti sa zadržkom, te se fokusirati na ono što je novim planom predviđeno.

U nastavku donosimo elemente predviđene izmjenama i dopunama prostornog plana Splitsko dalmatinske županije, a koji se odnose na područje općine Milna.

Tablica 61 | Izdvojena građevinska područja ugostiteljsko - turističke namjene

NAZIV	MAX. POVRŠINA (ha)	MAX. KAPACITET	VRSTA	IZGRAĐENO/NEIZGRAĐENO
BIJAKA - JUG	14,30	800	T	Djel. izgrađena
BIJAKA - SJEVER	14,50	950	T	Neizgrađena
BRDO	12,92	750	T	Neizgrađena
DUBOKA	1,00	120	T	Neizgrađena
OSIBOVA - LUČICE	35,00	1700	T	Djel. izgrađena
TURSKI BOK	13,50	600	T	Neizgrađena

IZVOR | Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

Tablica 62 | Lokacije izdvojenih građevinskih područja izvan naselja športske namjene

NASELJE	NAZIV	POVRŠINA (ha)	VRSTA
Milna	Njivine	1,39	R2 ⁷

IZVOR | Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

Prostornim planom Splitsko dalmatinske županije predviđa se i poboljšavanje otočne cestovne infrastrukture, a za područje općine Milna važne su sljedeće stavke:

- × Izgradnja zaobilaznice naselja Milna kao županijske ceste (južni dio)
- × Izgradnja ceste Milna - Bol uz izmještanje planiranog koridora u području novoformiranih zona ugostiteljsko - turističke namjene,
- × Izgradnja ceste od Nerežišća do ceste Milna – Bol.

Prema osnovnoj namjeni, veličini, planiranom ili određenom značaju te prema djelatnostima koja se obavljaju u lukama, na području Splitsko dalmatinske županije određuju se luke posebne namjene, a na području općine Milna postoji jedna vojna luka, namijenjena za prihvati i smještaj vojnih plovni objekata, opremljena odgovarajućim objektima i opremom, a određena posebnim propisom.

⁷ Športsko - rekreacijski centri (R2) planiraju se kao površine za izgradnju više istovjetnih ili različitih, otvorenih i/ili natkrivenih sadržaja (igrališta za nogomet, rukomet, odbojku, tenis, polo, jahačke sportove i boćanje, streljane, trim staze, biciklističke staze, sport i rekreacija na vodi i sl.) za obavljanje športskih i rekreacijskih djelatnosti, sa mogućnošću izgradnje objekata pomoćnih i pratećih sadržaja športske i ugostiteljske djelatnosti.

Tablica 63 | Vojne luke

RB	PLANIRANI ZNAČAJ	OPĆINA	PODRUČJE
1	luka od značaja za Republiku Hrvatsku	Milna	Maslinova - potkop

IZVOR / Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

2.4.1.2. Prostorni plan uređenja Općine Milna

Prostorni plan uređenja Općine Milna temeljni je dokument kojim se uređuje prostor općine Milna, a izrađen je i usvojen 2007. godine, te su u međuvremenu usvojene i dopune plana, posljednje u lipnju 2019. godine. Najnovijim dopunama se utvrđuje obveza izrade slijedećih planova uređenja užih područja – urbanističkih planova uređenja (UPU):

- × UPU "MILNA: CENTAR"
- × UPU "MILNA: MLIN - GOMILICA"
- × UPU "MILNA: JUG"
- × UPU "BIJAKA" - TZ "Bijaka - jug" i TZ "Bijaka - sjever"
- × UPU "PASIKE - MAKARAC" - TZ "Brdo" (Pasike) i izdvojeni dio naselja Milna na Makarcu
- × UPU "OSIBOVA - LUČICE" - TZ "Lučice" i izdvojeni dio naselja Milna u Osibovoj
- × UPU "BOBOVIŠĆA N/M: VALA - JILOVICE"
- × UPU "LOŽIŠĆA" - naselje Ložišća
- × UPU "BOBOVIŠĆA" - naselje Bobovišća
- × UPU "MIHOJ DOLAC" – TZ "Mihoj dolac"⁸

Dopunama PPUO Milna iz 2019. godine na područjima obvezne izrade UPU-a utvrđene su neizgrađene, ali uređene čestice zemljišta te za iste nema obveze izrade UPU-a.

⁸ UPU Mihoj dolac je izmjenama i dopunama PPSDŽ iz 2013. godine brisan.

Slika 1 | Tumač za čitanje prikaza iz prostornog plana

I. RAZVOJ I UREĐENJA POVRŠINA NASELJA

GRANICA GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA

NAMJENA POVRŠINA

neizgrađeno
izgrađ. uređeno neuređeno

MJEŠOVITA NAMJENA
pretežito stanovanje
JAVNA I DRUŠTVENA NAMJENA
D - javna namjena, D4 - školska, D7 - vjerska

GOSPODARSKA NAMJENA

neizgrađeno
izgrađ. uređeno neuređeno

POSLOVNA NAMJENA
K2 - pretežito trgovačka, K3 - komunalno servisna
UGOSTITELJSKO TURISTIČKA NAMJENA
T1 - hotel, T2 - turističko naselje
LUKA OTVORENA ZA JAVNI PROMET
lokalni značaj
ukrajno mjesto za prihvrat ribe

NAMJENA OSTALIH POVRŠINA

LUKA POSEBNE NAMJENE
športska luka

neizgrađeno
izgrađ. uređeno neuređeno
ŠPORTSKO REKREACIJSKA NAMJENA
R2 - šport i rekreacija, R3-1 - uređena plaža
JAVNE ZELENE POVRŠINE
Z1 - javni park
GROBLJE

IZDVOJENI DIO GRAĐEVINSKOG PODRUČJA NASELJA

GRANICA IZDVOJENOG DIJELA GRAD. PODR. NASELJA

NAMJENA POVRŠINA

MJEŠOVITA NAMJENA
pretežito stanovanje - IZGRAĐENO

NAMJENA OSTALIH POVRŠINA

GROBLJE

II. RAZVOJ I UREĐENJA POVRŠINA IZVAN NASELJA

GRANICA IZDVOJENOG GRAĐEVINSKOG PODRUČJA

GOSPODARSKA NAMJENA

izgrađeno neizgrađeno

UGOSTITELJSKO TURISTIČKA NAMJENA
T3 - kamp

LUKA OTVORENA ZA JAVNI PROMET

županijski značaj

GRANICE

OBUHVAAT PROSTORNOG PLANA

KATASTARSKE OPĆINA

NASELJA

PROSTOR OGRANIČENJA
(Zakon o prostornom uređenju NN 153/13)

1000 m od obalne crte

300 m od obalne crte (u moru)

OBUHVAAT OBAVEZNE IZRADE URBANISTIČKIH
PLANOVA UREĐENJA

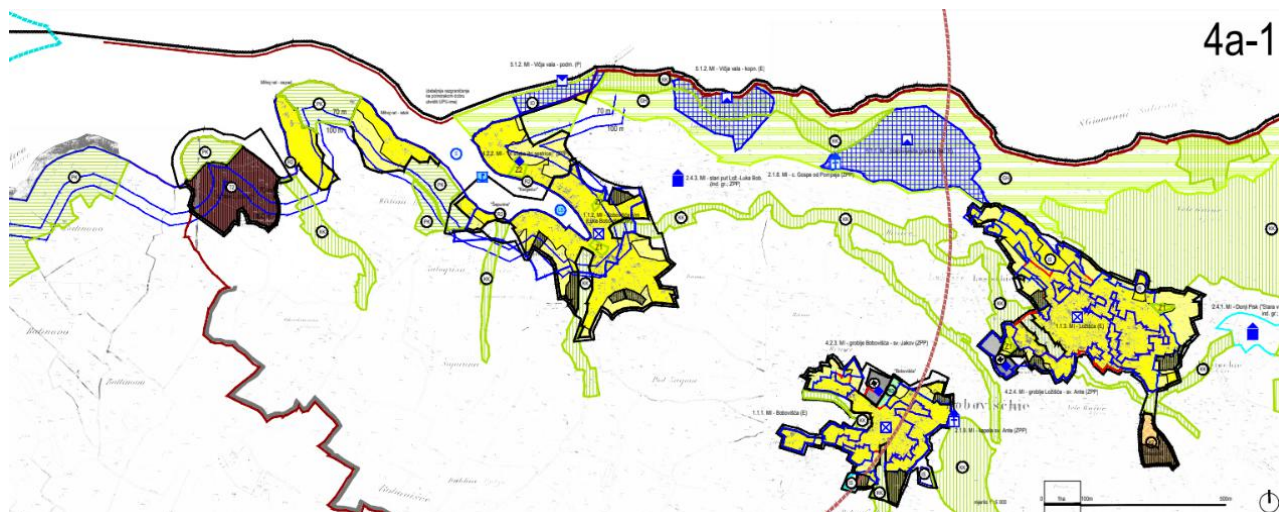
OBUHVAAT DONESENH URBANISTIČKIH
PLANOVA UREĐENJA

URBANA PREOBRAZBA

RECIKLAŽNO DVORIŠTE

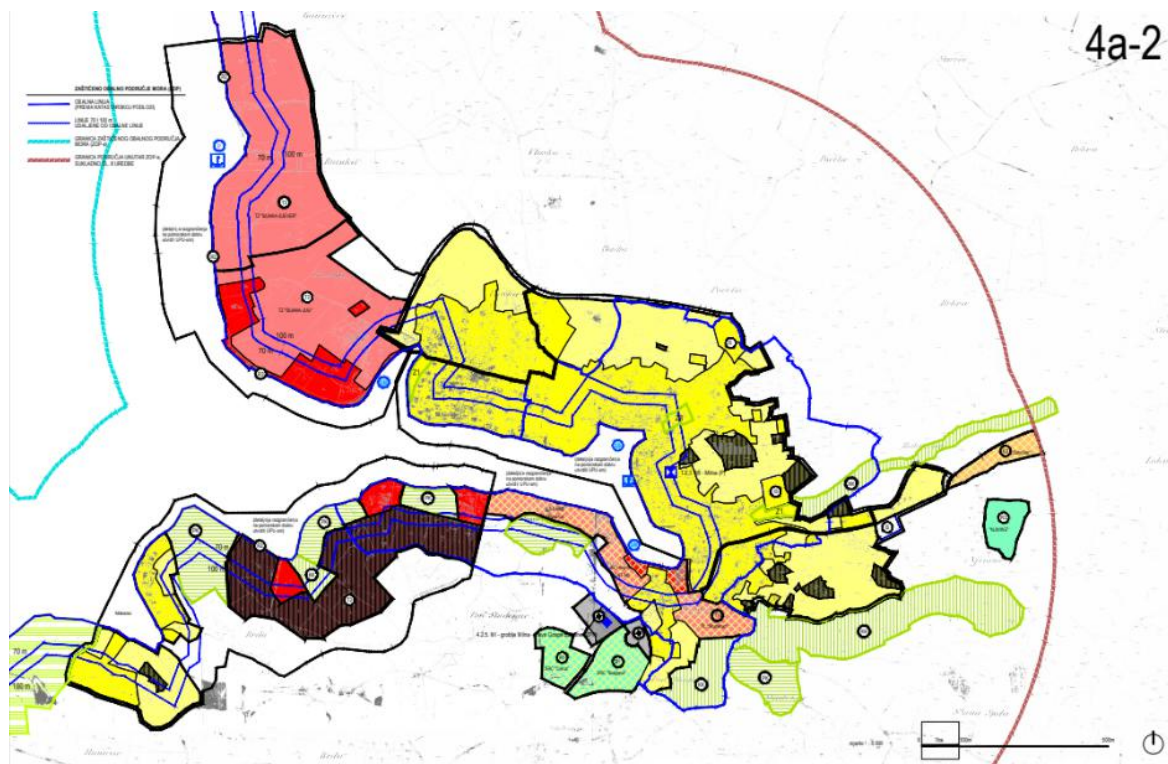
POVRŠINE ZA GRADNJU STAMBENIH I GOSPODARSKIH GRAĐEVINA
U FUNKCIJI OBAVLJANJA POLJOPRIVREDNE DJELATNOSTI

Slika 2 | Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-1



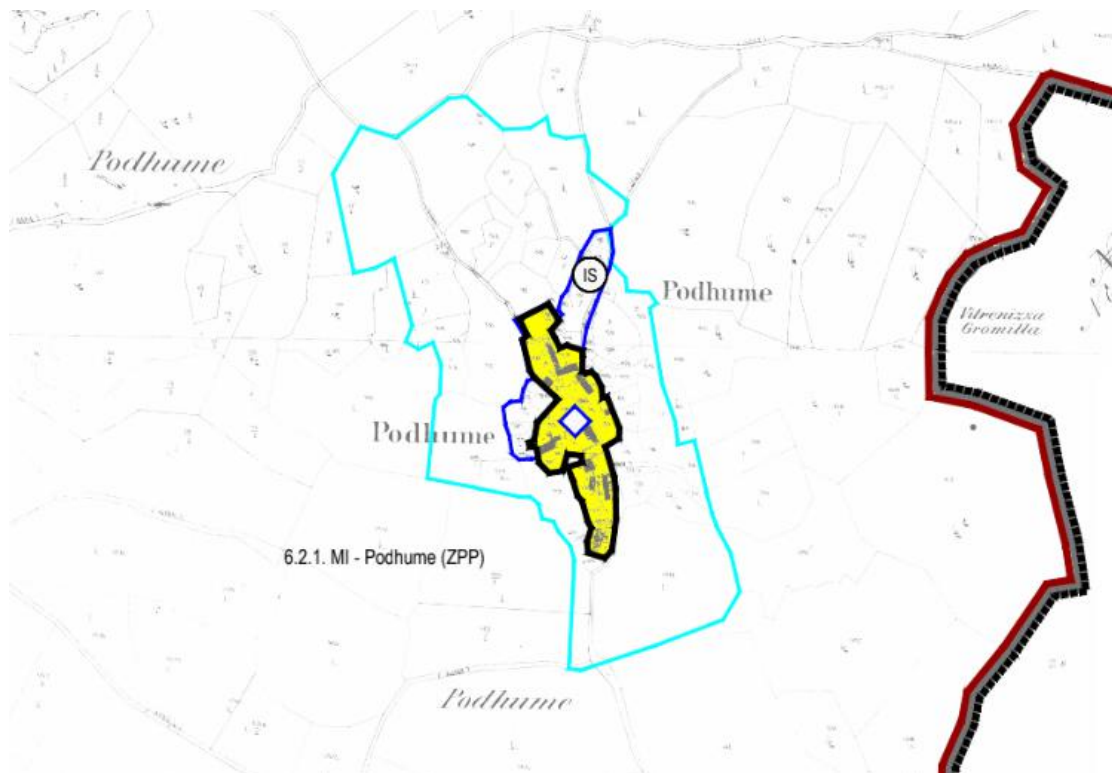
IZVOR | Odluka o donošenju Dopuna Prostornog plana uređenja Općine Milna, Dopuna PPUO Milna 4a-1, dostupno na: <https://bit.ly/2UuyTAQ>

Slika 3 | Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-2



IZVOR | Odluka o donošenju Dopuna Prostornog plana uređenja Općine Milna, Dopuna PPUO Milna 4a-2, dostupno na: <https://bit.ly/2UuyTAQ>

Slika 4 | Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-3



IZVOR | Odluka o donošenju Dopuna Prostornog plana uređenja Općine Milna, Dopuna PPUO Milna 4a-3, dostupno na: <https://bit.ly/2UuyTAQ>

2.4.2. Vodovod i kanalizacija

60

faza obuhvaća kolektore unutar naselja Bobovišća i kolektor koji kupi otpadne vode Bobovišća i odvodi ih do crpne stanice na obali naselja Bobovišća na moru”⁹.

“Za naselje Milna planirana je izgradnja kanalizacijskog sustava (kojim će se obuhvatiti i turističko naselje), uređaja za pročišćavanje i podmorskog ispusta kojim će se pročišćene otpadne vode disponirati u more”¹⁰.

2.4.3. Zaštita okoliša i gospodarenje otpadom

Općina Milna usvojila je Plan gospodarenja otpadom za razdoblje od 2017. – 2022. godine s ciljem odgovornog i održivog gospodarenja otpadom. Na području Općine Milna, uslugu sakupljanja i odvoza miješanog komunalnog i glomaznog otpada obavlja tvrtka Michielli Tomić d.o.o, koja prikupljeni otpad od veljače 2020. godine odnosi na odlagalište otpada Kupinovica, na području grada Supetra.

U općini Milna otpad se prikuplja u zajedničkim spremnicima od 1100 litara i polupodzemnim kontejnerima kapaciteta 5m³. Također, bit će omogućeno prikupljanje otpada na kućnom pragu u čipiranim kantama zapremnine 120 litara. Sav ostali otpad kućanstva su dužna odvojeno prikupljati i sortirati na zelenim otocima. Glomazni otpad se prikuplja putem otvorenih kamiona podizača, kapaciteta 21 i 7 m³.

Dinamika odvoza miješanog komunalnog otpada izvan turističke sezone je tri puta tjedno, dok se za vrijeme turističke sezone otpad odvozi svakodnevno. Odvoz miješanog komunalnog otpada obavlja se specijaliziranim vozilima za prikupljanje i prešanje otpada kapaciteta 15 – 18 m³.

Na zelenim otocima nalaze se spremnici za papir, plastiku i staklo. Trenutno se prikupljanje otpada odvija na zelenim otocima koji se nalaze na sljedećim lokacijama:

- × Bobovišća na moru
- × Milna – područje Pantera i područje Blataška riva
- × Ložišća – područje Pijaca

Općina Milna sudjeluje u provedbi projekta “Zeleni Brač - edukacijom do održivog gospodarenja otpadom na Braču”, čija je provedba započela u listopadu 2018. godine. Ovaj projekt nastavak je uspješne suradnje svih bračkih općina u području održivog i odgovornog gospodarenja otpadom na otoku Braču. Uključuje aktivnosti koje na prikladan način dopiru do svih ciljanih skupina, informirajući ih i educirajući o poželjnim životnim navikama u kontekstu produkcije i zbrinjavanja otpada, dugoročno mijenjajući način na koji se otpad percipira što

⁹ IZVOR | Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.

¹⁰ IBID.

vodi ka smanjenoj proizvodnji, a povećanoj količini recikliranog otpada. Projekt je sufinanciran sredstvima Europske Unije, putem Kohezijskog fonda i Programa OP Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., Zaštita okoliša i održivost resursa.

2.4.4. Energetski sustavi

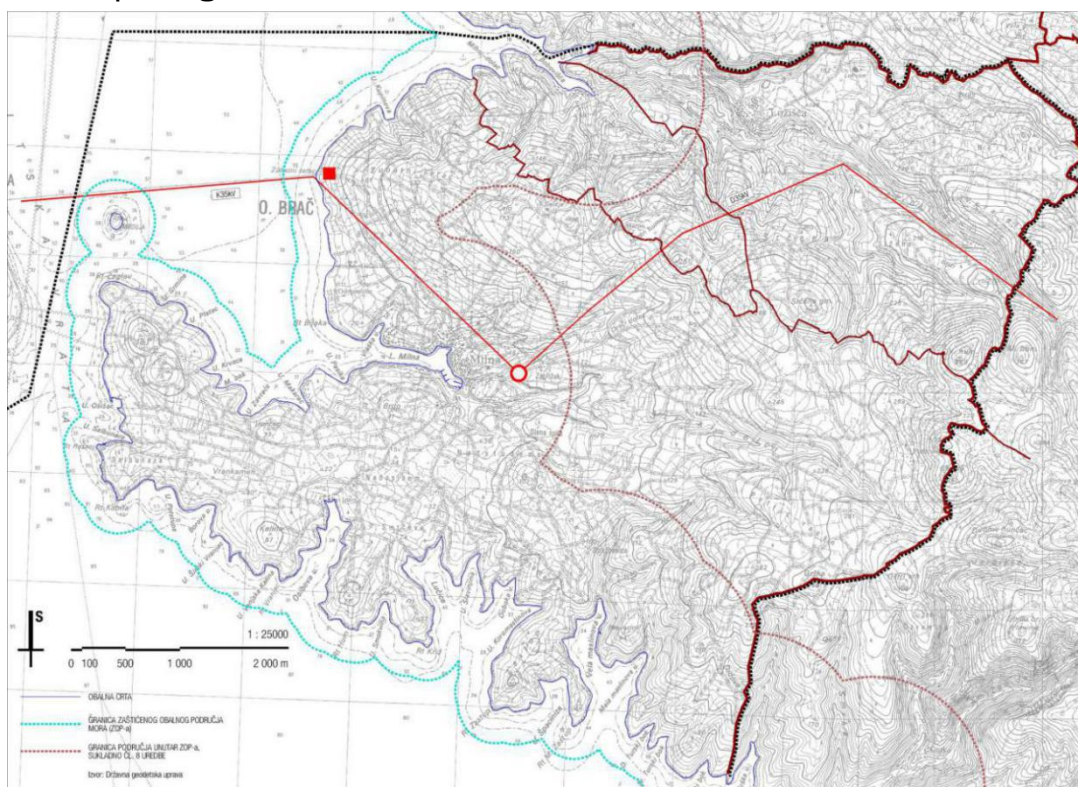
Sustav elektroopskrbe u Općini jednostavne je strukture. Općinom prolazi dalekovod kao zračni vod: DV 35 kV iz pravca trafostanice TS 110/35 kV "Nerežišća" u Općini Nerežišća. Iz pravca Općine Nerežišća i TS 110/35 "Nerežišća" dalekovod DV 35 kV dolazi do TS 35/10 kV u blizini naselja Milna.

Prostorni plan uređenja općine Milna iz 2008. pretpostavlja poboljšanje lokalnog razvoda i

- × rekonstrukcija postojeće transformatorske stanice (izmjenom ili dogradnjom) do eventualnog optimalnog kapaciteta,
- × izgradnja nove mreže i novih trafostanica u planiranim stambenim, gospodarskim i turističkim zonama radi osiguranja njihove kvalitetne elektroopskrbe u budućnosti što će se odvijati sukladno ritmu njihovih realizacija.

Preko navedene trafostanice dalekovod ide do postojeće kabelaške stanice na lokaciji Zubatni Ratac od koje se spušta u podmorje prema otoku Šolti.

Slika 6 | Energetika



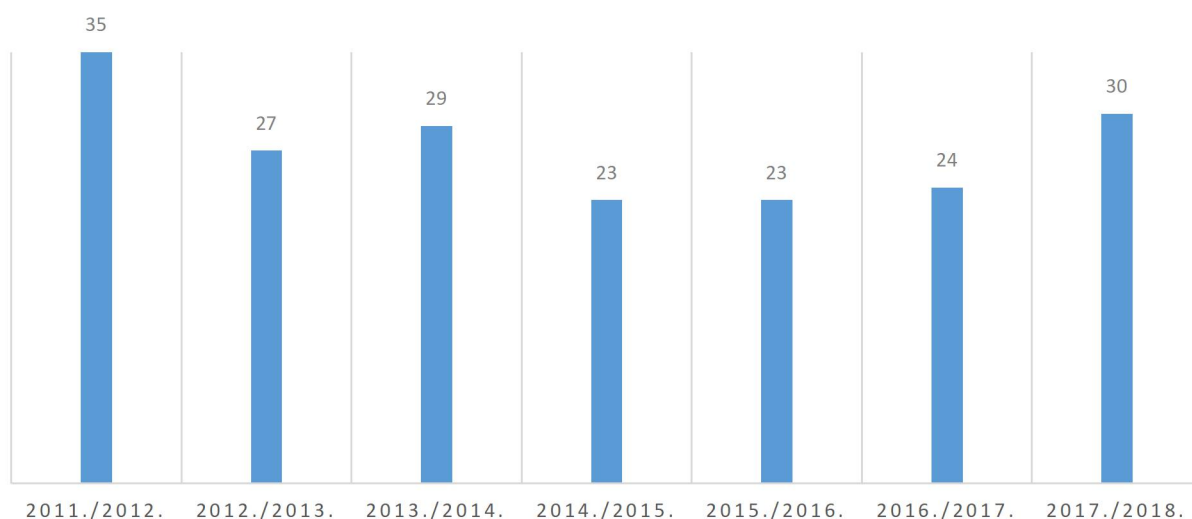
IZVOR | Prostorni plan uređenja općine Milna

2.5. Društvena infrastruktura

2.5.1 Odgoj i školstvo

Dječji vrtić „Školjka“ djeluje u Milni od 1961. godine. Ova odgojno-obrazovna ustanova skrbi o predškolskom odgoju i naobrazbi za djecu od tri godine života do polaska u školu. Vrtić je suvremeno opremljen, prati i koristi najnovije pedagoške i didaktičke metode te od 2016. ima cjelodnevni program rada.

Grafikon 11 | Broj upisane djece u vrtićki program na području općine Milna



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 03.08.2019.

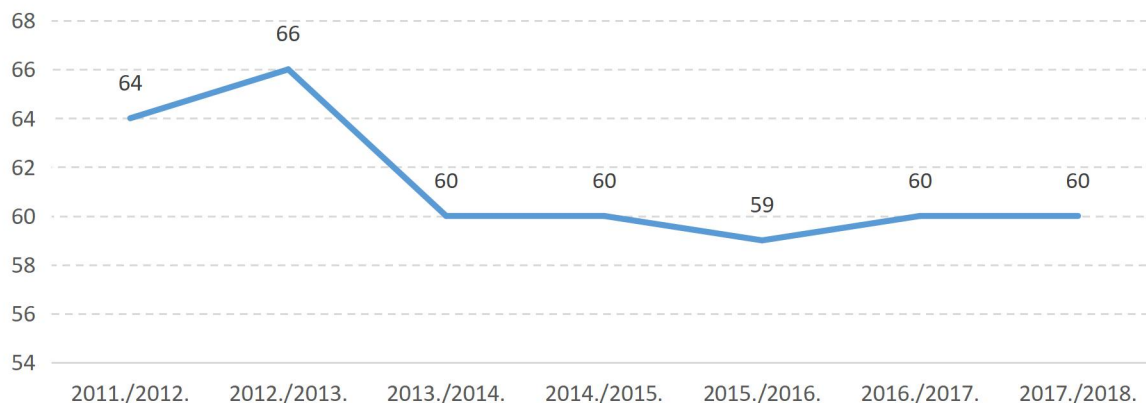
Posljednje dvije godine vrtić je upisao po 24 djece. Ukupan broj zaposlenika vrtića je 6, od čega 3 odgajatelja i 1 pedagog.

Od obrazovnih ustanova na području općine Milna egzistira jedino osnovnoškolska. Stanovnici potrebe za realizacijom usmjerenog srednjoškolskog obrazovanja realiziraju u većim središtima Supetru i Splitu, u slučajevima specijaliziranih zanimanja i drugdje diljem županije. Također nema visokoškolskih obrazovnih ustanova na području općine. Najbliže ustanove takvog profila su u županijskom središtu Splitu.

Osnovna škola Milna nalazi se u središtu mjesta, a ujedno i općine. Tradicija osnovnoškolskog obrazovanja u ovom bračkom naselju je duga punih 170 godina, budući je škola u Milni službeno je počela s radom 1848./49. godine kao muška dvorazredna pučka škola u privatnoj zgradi obitelji Buzolić u predjelu zvanom Pantera. Sadašnja lokacija u središtu naselja je trokatnica koja je 1977. godine iznutra u cijelosti obnovljena i suvremeno opremljena. Učionice su djelomično specijalizirane te je za najveći broj predmeta nastava kabinetska. Uz školu je i školsko igralište. Škola ima i školsku kuhinju i blagovaonicu.

Osnovna škola Milna ima status samostalne osnovne škole bez područnih odjeljenja. Pohađaju je učenici iz Milne, Ložišća i Bobovišća na Moru. Sveukupno u Osnovnoj školi Milna radi: 3 učitelja razredne nastave, 14 predmetnih nastavnika, 3 stručna suradnika te 6 ostalih djelatnika.

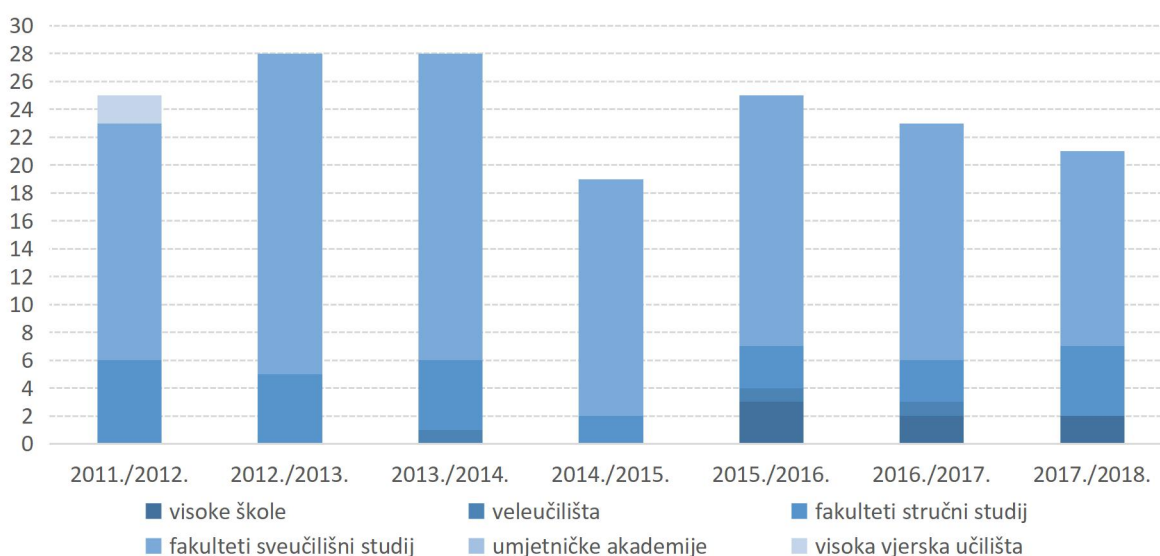
Grafikon 12 | Broj upisane djece u školske programe na području općine Milna



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: OŠ Milna, <http://os-milna.skole.hr> i Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 04.8.2019.

Upis učenika u posljednjih 5 godina stagnira, što nije u skladu sa trendom smanjenja broja stanovnika na području općine. Što se tiče broja upisanih studenata s područja općine u visokoškolske ustanove, taj broj je u posljednjih 7 promatranih školskih godina samo jednom bio u totalu niži od 20.

Grafikon 13 | Broj upisanih studenata s područja općine Milna po školskim godinama



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema: Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, datum pristupa: 03.08.2019.

U ukupnom broju svake godine prevladava broj upisanih studenata fakulteta sveučilišnih studija, udio kojih se kretao od minimalno 66,7% do maksimalno 89,5% udjela ovisno o promatranoj godini. Nakon njih je drugi udio otpadao na studente stručnih studija, kojih je tijekom posljednjih 7 školskih godina bilo upisano ne manje od 10,5% i ne više od 24,0% ovisno o promatranoj godini.

2.5.2. Zdravstvo i socijalna skrb

U Općini Milna zaključno sa kolovozom 2019 obitavalo je 1.324 zdravstveno osiguranih osoba. Na području općine djeluje ispostava Doma zdravlja Supetar sa djelujućom ordinacijom opće/obiteljske medicine u kojoj djeluju 2 liječnika i 1 medicinska sestra. Ambulanta je obnovljena 2016. godine i opremljena je suvremenom medicinskom opremom.

U samom mjestu Milna postoji heliodrom koji se koristi za potrebe hitne službe, ali nema opremu za noćno slijetanje. Od ostalih zdravstvenih sadržaja na području općine djeluje ljekarna Vujanović. Pored zdravstvene skrbi u gradu je organizirana i socijalna skrb koja djeluje preko Centra za socijalnu skrb Split – podružnica Supetar. Međutim, na području općine nema niti jedna ustanova za smještaj starijih i nemoćnih osoba.

Tijekom ljetne sezone uočljiva je potreba rješavanja problema kvalitetne zdravstvene skrbi kada je na samom području prisutno znatno više ljudi u odnosu na ostatak godine, a tiče se zdravstvene sigurnosti turista i pružanja adekvatne medicinske skrbi.

U Supetru je smješten Centar za socijalnu skrb na nivou cijelog otoka koji skrbi ukupno za 62 korisnika. Centar za socijalnu skrb je javna ustanova koja odlučuje o pravima iz socijalne skrbi i pruža socijalne usluge posebno osjetljivim skupinama građana kao što su: maloljetna djeca bez roditelja, maloljetna djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca s teškoćama u razvoju, djeca i mladi s problemima u ponašanju, invalidne osobe, starije i nemoćne osobe, osobe lišene poslovne sposobnosti, žrtve obiteljskog nasilja, obitelji pod rizikom, siromašne i druge osobe koje zbog nepovoljnih osobnih ili obiteljskih poteškoća nisu u mogućnosti zadovoljiti svoje osnovne životne potrebe.

U tablici koja slijedi nalaze se podaci o demografskim mjerama na Braču dostavljeni Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku od strane općina, gradova i županija tijekom siječnja i veljače 2019. godine. Za općine Nerežišća i Sutivan podatci nisu dostupni u registru MDOMSP, stoga nisu ni navedeni u ovoj tablici. Imajući na umu kako nisu sve bračke općine jednako razvijene, niti su im potrebe jednake pa se demografske mjere ne mogu jednako aplicirati, ove mjere ipak mogu poslužiti kao inspiracija za izradu paketa mjera demografske obnove i u općini Milna.

Tablica 64 | Aktualne demografske mjere bračkih općina i grada Supetra

Naziv općine	MILNA	PUČIŠĆA	POSTIRA	SELCA	BOL	SUPETAR
Koliki je iznos sredstava za rođenje djeteta po djetetu u 2018.	3.000,00 kn jednokratno i 500,00 kn svaki mjesec do navršenih godinu za prvo dijete; 5.000,00 kn jednokratno i 500,00 kn svaki mjesec do navršene 2 godine za drugo dijete; 7.000,00 kn jednokratno i 500,00 kn svaki mjesec do navršene 3 godine za svako sljedeće dijete	2.500,00 kn za prvo, drugo i treće dijete, 5.000,00 kn za svako sljedeće dijete	5.000,00 kn za prvo dijete, za svako sljedeće dijete iznos se uvećava za 1.000,00 kn	3.000 kn za prvo dijete, 5.000,00 kn za drugo dijete, 8.000 kn za treće dijete, 15.000 kn za četvrto i svako sljedeće dijete	7.000,00 kn za prvo dijete, 15.000,00 kn za drugo, 30.000,00 kn za treće, a za četvrto i svako sljedeće dijete isplaćuje se za 30.000,00 kn veći iznos od iznosa isplaćenog za prethodno dijete. Pomoć se dobiva i za posvojeno dijete i dijete primljeno na skrbništvo.	5.000,00 kn za prvo dijete, 7.000,00 kn za drugo, 9.000,00 kn za treće dijete, 15.000,00 kn za četvrto i svako sljedeće dijete
Koliki je iznos sredstava za rođenje djeteta po djetetu u 2019.	Za prvo dijete dodjeljuje se jednokratna pomoć u iznosu od 5.000,00 kuna i 500,00 kuna mjesečno do završene treće godine života; za drugo 7.000,00 kuna i 500,00 kuna mjesečno do završene treće godine života; za treće 10.000,00 kuna i 600,00 kuna mjesečno do završene treće godine života; za četvrto i svako sljedeće dijete 15.000,00 kuna i 700,00 kuna mjesečno do završene treće godine života.	3.000,00 kn za prvo dijete, a za svako sljedeće dijete iznos se uvećava za po 1.000,00 kn		5.000 kn za prvo dijete, 7.000 kn za drugo dijete, 10.000 kn za treće i 15.000 kn za četvrto i svako sljedeće dijete		5.000,00 kn za prvo dijete, 7.000,00 kn za drugo, 9.000,00 kn za treće dijete, 15.000,00 kn za četvrto i svako sljedeće dijete
Postoje li druge potpore vezane uz trudnoću, novorođenčad i majčinstvo	Jednokratna potpora za postupak umjetne oplodnje (do 5.000,00 kn godišnje).			Jednokratna potpora za postupak umjetne oplodnje (do 5.000,00 kn godišnje).		
Sufinanciranje troškova u području zdravstva	Jednokratne pomoći uz predodjenje liječničke dokumentacije iz koje je razvidno da su obitelji povećani troškovi zbog bolesnog člana obitelji. Iznos između 500,00 kn-2.000,00 kn.	Općina sufinancira plaću djelatnika u laboratoriju u 100 % iznosu.				
Sufinanciranje vrtića	Općina sufinancira Dječji vrtići "Milna" kojega je osnivač. Sufinancira boravak za drugo dijete u iznosu od 50%, a za treće	Općina sufinancira plaće djelatnika u 100% iznosu.	Sufinancira boravak za drugo dijete u iznosu od 50%, a za treće dijete vrtić je	Općina sufinancira rad Dječjeg vrtića na način da u cijelosti pokriva plaće i materijalna prava		Roditelji s više djece upisane u vrtić ostvaruju pravo na umanjeње sudjelovanja u cijeni programa (...). Besplatan vrtić imaju djeca poginulih i

	dijete vrtić je besplatan.		besplatan.	djelatnika, nabavku materijala i režijske troškove. Roditelji kroz članarinu pokrivaju trošak prehrane djece.		nestalih hrvatskih branitelja i civilnih žrtava Domovinskog rata, djeca invalida Domovinskog rata s utvrđenim 100% stupnjem invaliditeta, djeca bez roditelja, djeca umrlog roditelja ili skrbnika, četvrto i svako sljedeće maloljetno dijete u obitelji, djeca koja ne koriste program vrtića u periodu ljetnih mjeseci zbog godišnjeg dopusta roditelja.
Način organizacije upisa u vrtić i rada vrtića						Grad osigurava sredstva za bruto plaću asistenta za rad s djecom s teškoćama u razvoju u Dječjem vrtiću Mrvica.
Sufinanciranje školskih udžbenika	Općina financira školske udžbenike i radne bilježnice za učenike od prvog do osmog razreda.	Općina sufinancira radne bilježnice za učenike Osnovne škole Pučišća.	Općina ima u planu započeti financiranje udžbenika od školske godine 2018./2019. u cijelosti, u suradnji sa SDŽ.	Proračunom za 2018. predviđena su sredstva za sufinanciranje nabavke udžbenika za učenike Osnovne škole Selca u školskoj godini 2018./2019.		Grad financira školske udžbenike i radne bilježnice za učenike od prvog do osmog razreda. Grad također osigurava i bilježnice.
Sufinanciranje prijevoza učenika	Sufinancira prijevoz učenika osnovne škole koji idu na treninge, te učenike srednjih škola koji se voze autobusom.		Prijevoz se sufinancira.			
Dodjeljuju li se stipendije	Općina daje stipendije.	Daje stipendije učenicima Klesarske škole koji imaju prebivalište na području Općine Pučišća u iznosu od 500,00 kn mjesečno.	Općina daje stipendije u rasponu od 200,00 do 700,00 kn mjesečno ovisno o prosjeku.	20 stipendija (za darovite, deficitarne i socijalno ugrožene učenike/studente). Učenička stipendija iznosi 500,00 kn mjesečno, a studentska 800,00 kn mjesečno.		Daje stipendije za najbolje učenike srednjih škola te najboljim studentima.
Postoje li drugi načini poticanja studiranja	Općina predviđa novčane potpore učenicima / studentima koji su ostvarili osobiti uspjeh tijekom školovanja.	Općina predviđa novčane potpore učenicima / studentima koji su ostvarili osobiti uspjeh tijekom školovanja.		Općina isplaćuje pomoći za učenike/studente koji ne uspiju zadovoljiti uvjete za redovnu stipendiju. Iznos pomoći za učenike iznosi 2.500,00 kn, a za studente 4.800,00 kn godišnje.		
Postoje li druge	Sufinancira nastavnike koji		Sufinancira školu s	Općina osigurava nad		Grad daje novčane pomoći za

potpore vezane uz školovanje	održavaju popodnevnu nastavu "cjelodnevni boravak".		ciljem poboljšanja materijalnih uvjeta u školi.	standard osnovnoj školi koji nije pokriven sredstvima osnivača, u vidu uređenja učionica, nabavke opreme...		srednjoškolce iz obitelji sa četvero i više djece. Također stimulira odabir Srednje škole Brač u Supetru jednokratnim naknadama kako bi djeca ostala na otoku.
Postoje li mjere za stambeno zbrinjavanje	Kućanstvo u kojem su svi članovi stariji od 65 godina, oslobođeno je plaćanja komunalne naknade. Odluka o poticanju uređenja fasada nekretnina u iznosu do 30.000,00 kn po nekretnini. Sufinanciranje troškova stanovanja u iznosu od 300,00 kn mjesečno korisnicima Zajamčene minimalne naknade Centra za socijalnu skrb. Sufinanciranje ulaganja u rekonstrukciju i/ili adaptaciju stambenog prostora na području općine.		Poticajni komunalni doprinos se planira uvesti nakon što se izglasa novi Zakon o komunalnom gospodarstvu, a Općini je cilj sve ljude sa prebivalištem u Općini koji grade kuću ili stan u kojem planiraju imati prebivalište, smanjiti ga za više od 70% u odnosu na sadašnju cijenu.			
Ostalo	Darovi za Božić, sufinanciranje različitih udruga, pomoć socijalnim slučajevima.			Općina sufinancira program „Logopedi bez granica“ za učenike osnovne škole i polaznike Dječjeg vrtića.		Grad je donio pakete mjera i program "Sritan Grad, Sritna dica" te daje novčane pomoći za obitelji sa 4 i više djece: poklon za Božić/Novu godinu u iznosu od 300,00 kn (hrana i higijenske potrepštine); za svako dijete koje pohađa dječji vrtić 1.000,00 kn godišnje u poludnevnom ili 1.500,00 kn godišnje u cjelodnevnom programu; za svakog srednjoškolca 500,00 kn godišnje; za svakog redovnog studenta, a nije korisnik stipendije i nije stariji od 25 godina 2.000,00 kn godišnje.

IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, "Demografske mjere na lokalnoj i županijskoj razini", dostupno na: <https://bit.ly/2UfuQW> (posjećeno 19.3.2020.)

2.5.3. Civilno društvo

Rad civilnog društva se ogleda kroz udruge građana, koje su na području općine orijentirane na udruge iz domene kulturnog života, njegovanja zaštite baštine te tradicijskog pjevanja i izražavanja kao i one koje se bave sportskim aktivnostima i promicanjem zdravog načina života. Ukupno su na području općine Milna registrirane 22 udruge, međutim, mnoge od njih nisu redovito aktivne.

Tablica 65 | Popis udruga građana na području općine Milna

RB	NAZIV	SJEDIŠTE
1	Glazbena udruga "MILNARANI"	Milna
2	MOTO KLUB "FORTUNA"	Milna
3	GEA VIVA - udruga za stvaranje sinergijskog življenja na braču	Milna
4	Udruga za zaštitu starina, kulture, starih običaja te ekologije Milna - Baterija - Pothume	Milna
5	Sportsko društvo "Šarag"	Milna
6	Dobrovoljno vatrogasno društvo "MILNA"	Milna
7	Valovi Brača	Milna
8	Paintball airsoft klub "MRDUJA"	Milna
9	Udruga "OSIBOVA UVALA"	Milna
10	Kulturno povijesna udruga "SPALATOS"	Milna
11	Udruga "POTEZANJE MRDUJE"	Milna
12	Sportsko društvo "Milna"	Milna
13	Materinsko društvo Milna	Milna
14	Amatersko kazalište "SERVANTES-MILNA"	Milna
15	Udruga balunjera "CRVANA"	Milna
16	Pomorsko športsko ribolovno društvo "Mrduja" Milna	Milna
17	Klub mladih OSIBOVA	Milna
18	Radio klub "MILNA" 9A1CDO	Milna
19	Udruga mladih "Pud Milne"	Milna
20	Udruga za sportsku rekreaciju i kulturu "Bobovišće na moru"	Bobovišća
21	Hrvatska pučka prosvjeta	Ložišća
22	UZMAH	Ložišća

IZVOR | Registar udruga, dostupno na: <https://uprava.gov.hr/registar-udruga/826>

Danas postoje potencijali za razvoj turizma te produženje sezone na postojećim kapacitetima u smjeru sportskog turizma, što bi zahtijevalo dodatna ulaganja u proširenje sportskih sadržaja i izgradnju novih sportskih objekata. Biciklizam, aktivni odmor, *trekking* i *hiking* su neki od oblika sportskih sadržaja koje bi u širem opsegu trebalo ponuditi gostima zbog sve rastuće potražnje za takvim sportskim sadržajima. Promatrajući širi kontekst razvoja ponude bavljenja sportskim aktivnostima na području Brača, trebalo bi ga povezati i uklopiti u cjelovitu turističku ponudu jer se u Europi uočava sve veća potreba za razvojem dodatnih sportsko-rekreativnih sadržaja koje traže ne samo mladi, već i ostale dobne skupine i društvene skupine.

U civilnom društvu posebnu ulogu ima vatrogastvo. U bližoj i daljnjoj prošlosti posebno tijekom ljetnih sezona događali su se i događaju požari raznih opsega na otoku, koji ugrožavaju život i imovinu stanovnika. Za ovaj prostor su karakteristični tzv. burni požari, koji se posebno brzo šire kako zbog vjetera tako i zbog suhog raslinja te crnogoričnog šumskog pokrova u blizini naselja. Četinjače su posebno prikladne za rasplamsavanje bukčinja zbog prirodnog udjela smole i izdanaka češera koji pod utjecajem temperature nekontrolirano lete i u pravilu prošire bukčinju dalje od izvora. Kako bi se uspješno spriječile žrtve i štete većih razmjera, većina lokalnih jedinica uprave ima dobrovoljna vatrogasna društva u čijem radu aktivno sudjeluju mještani, u čemu nije iznimka ni općina Milna.

Na području djeluje jedno dobrovoljno vatrogasno društvo - DVD Milna. Ono u svom sastavu ima tri stalno zaposlena, te 25 članova, koji vrši operativno dežurstvo cijele godine. Rad se odvija u dvije smjene, a u ljetnom periodu, od početka lipnja pa do kraja rujna zapošljava se dodatni broj sezonskih vatrogasaca (prosječno 10) i tada društvo ima 24-satno dežurstvo. Vatrogasna postrojba DVD-a Milna raspolaže s 5 vatrogasnih vozila (1 navalno vozilo, 1 autocisterna, 1 zapovjedno vozilo i 1 vozilo za šumske požare i 1 kemijsko vozilo). U narednom periodu, a uslijed otvorenja tunela i izgradnje novih prometnica, bit će potrebno pojačati vatrogasnu postrojbu, koja će osigurati 24-satno dežurstvo tijekom cijele godine. Tako bi DVD Milna u skorijoj budućnosti trebala imati 5 ili 6 stalno zaposlenih djelatnika, kako bi zadovoljila potrebe u novonastalim uvjetima.

2.5.3.1. Kultura

Vodeći nositelj kulturnog života do 2019. godine na području općine Milna bio je Centar za kulturu Milna koji je koordinirao većinu kulturnih i društvenih događanja na području općine u suradnji sa udrugama građana, organizatorima i pojedincima te sa sličnim organizacijama iz ostalih jedinica lokalne uprave na otoku Braču. Zahvaljujući inicijativi centra, Uprava za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture Republike Hrvatske donijelo je 2017. rješenje kojim se potvrđuje da govori dijalekti milnarskoga područja imaju svojstvo nematerijalnoga kulturnoga dobra kao jedinog očuvanog na području otoka. Centar za kulturu Milna zatvoren je 2019. godine odlukom općinskog vijeća općine Milna.

Nematerijalni oblici kulturne baštine su uz bračku čakavicu i razne narodne predaje, priče, zagonetke, lirska umjetnost te glazba i plesovi. Narodna usmena predaja otoka Brača je stara stoljećima, i uključuje sačuvane mnogobrojne narodne običaje i vjerovanja vezana uz svakodnevni život. Posebni se naponi vrše za očuvanjem iste, u čemu značajno pomažu suvremeni vidovi očuvanja. Odnos spram tradicije civilizacijski je čin, tradicija se poštuje, čuva, njeguje i prezentira te se na njoj gradi održiv način života.

Najznačajnije kulturne manifestacije koje se održavaju na području Općine su: „Milnarsko srce ljeta“, „Potezanje Mrduje“ i čitav niz manjih aktivnosti i događanja čiji se broj povećava svake

godine. Posebne zasluge u tom smislu idu i udruzi Materinsko društvo Milna koje organizira radionice i druge sadržaje za djecu i mlade.

U aktivnosti vezanoj uz tradicijski način gradnje djeluje u kampu na području općine udruga Gea Viva, koja turiste i mještane nastoji animirati u svrhu upoznavanja tradicionalnog načina života, permakulture, ekološke gradnje, održivog razvoja i zdravog života.

Po samim naseljima općine vidljivi su materijalni tragovi povijesne i kulturne baštine.

MILNA

Općina Milna osnovana je u 17. st., a razvila se oko kaštela obitelji Cerinić. Ova plemićka obitelj iz Nerežišća odabrala je upravo uvalu Milnu za podizanje utvrde i crkvice. U to vrijeme selo raste oko crkve, a 1783. godine izgrađena je nova barokna župna crkva Gospe od Blagovijesti. Još jedan poseban primjer kulturne baštine su ruševine gotičke crkvice u uvali Osibova. Utvrda Baterija je smještena na rtu Zaglav, a sagrađena je 1806.g za vrijeme francuske uprave. Zanimljiva povijesna činjenica vezana za Milnu je da je za Napoleonskih ratova ruska flota upravo u Milni imala svoju pomorsku bazu. Milna je prirodno okrenuta moru te je poznata po brodovlasnicima i kapetanima čiji su jedrenjaci plovili cijelim Mediteranom i dalekim oceanima. Sredinom 19. st. brodogradilišta Milne iznjedrila su čak 16 jedrenjaka. Nadaleko poznati dalmatinski brod bracara, svoj prototip je dobio upravo u Milni, a njegov naziv potječe od talijanskog imena otoka Brač koji glasi Brazza.

LOŽIŠĆA

Ložišća su malo mjesto udaljeno 2 km od mora. Unatoč utjecajima modernog doba Ložišća su sačuvala svoje izvorne značajke arhitekture. Uz kamene kuće Ložišćem dominira kićeni zvonik iz 19.stoljeća koji je izgrađen prema nacrtu velikog hrvatskog kipara Ivana Rendića. Lokalna znamenitost je kameni most izgrađen u vrhu Velikog dolca – klanca po kojem je, pretpostavlja se, nekad tekla rijeka Elafuza ili po drugima Bretanida. Za austrijske uprave na otoku podignut je veliki most – svojevrsan kuriozitet na ovom danas bezvodnom otoku. Od milja Bračani most zovu "Most Franje Josipa". Radina Rat je prapovijesni naseobinski kompleks koji potječe iz kasnobrončanog doba. Otkriveni su stambeni objekti (3000 godina pr. Kr.) građeni od isprepletenog granja oblijepljenog glinom. O razvijenosti pretpovijesne zajednice, koja se ugasila nakon dolaska Rimljana, govore i ostaci brončanih predmeta. Među brojnim keramičkim posudama domaće proizvodnje pronađeni su i odlomci finog posuđa uvezenog iz grčkog i italjskog svijeta tijekom zadnjeg tisućljeća pr. Kr. Dio koplja, sjekire i srpa čuva Zaklada "Otok Brač". Uvozni predmeti, danas pažljivo pohranjeni, dokazuju snažnu povezanost Rata s obližnjim zajednicama toga doba.

BOBOVIŠĆA

Bobovišća su malo mjesto smješteno nedaleko od Milne. Mjestom dominiraju kamene kuće i popločane uličice koje čuvaju sklad i jednostavnost nekadašnjeg pučkog graditeljstva.

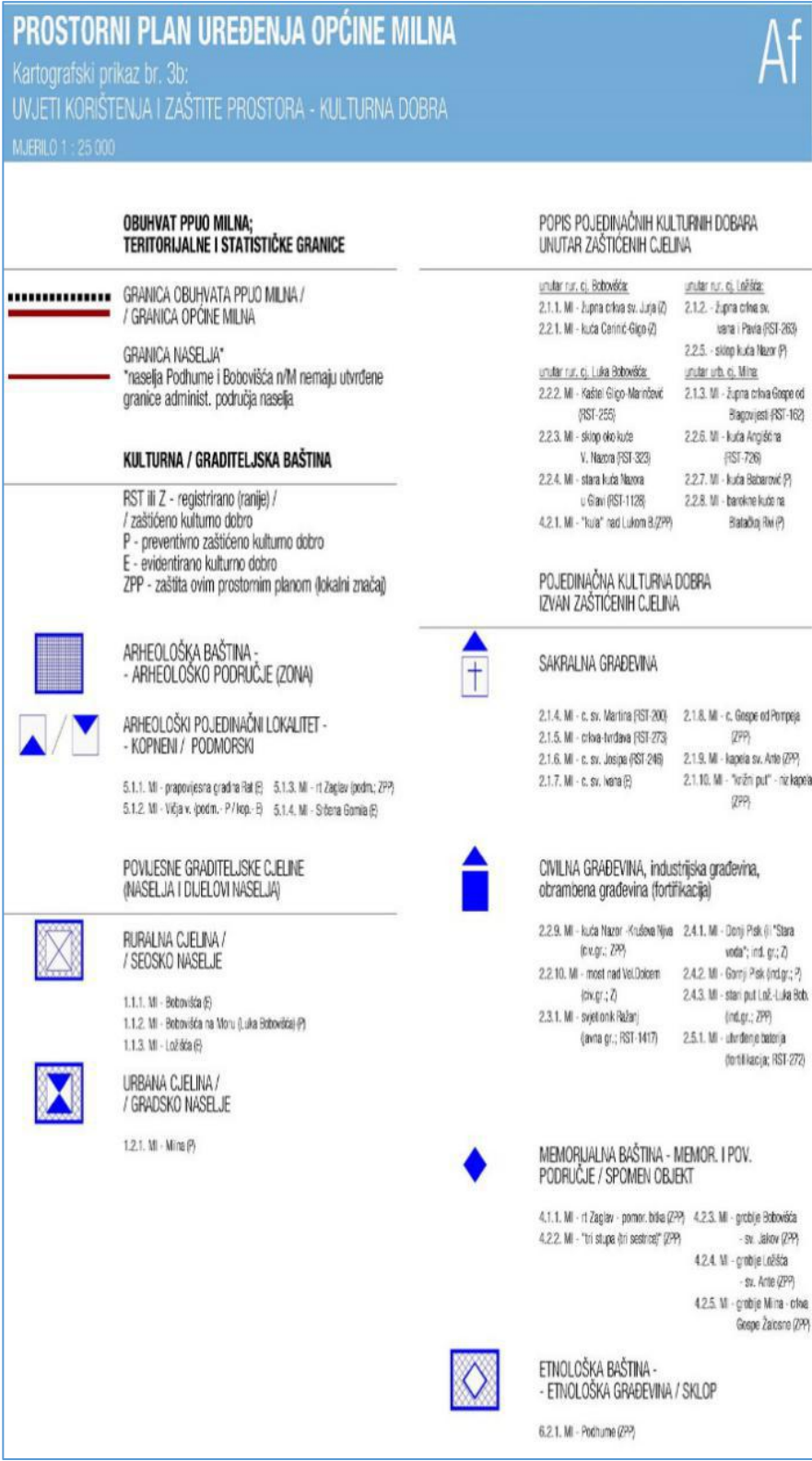
BOBOVIŠĆA NA MORU

Bobovišća na moru su mirno mediteransko mjesto čije se stanovništvo bavi ribarstvom, poljoprivredom i turizmom. Kamena riva u luci Bobovišća okružena je kamenim kućama među kojima je najdominantnija kaštel utvrda obitelji Gligo iz 18.st.U Bobovišću n/m pored kuće obitelji Nazor nalazi se i spomenik velikom hrvatskom pjesniku Vladimiru Nazoru koji je u ovom mjestu proveo dio djetinjstva. Kula tri sestre je sadržaj baštine - simbolična kula s betonskim trostupom - također povezan sa navedenim pjesnikom jer je sagrađena u spomen trima sestrama za koje se cijelog života brinuo.

PODHUME

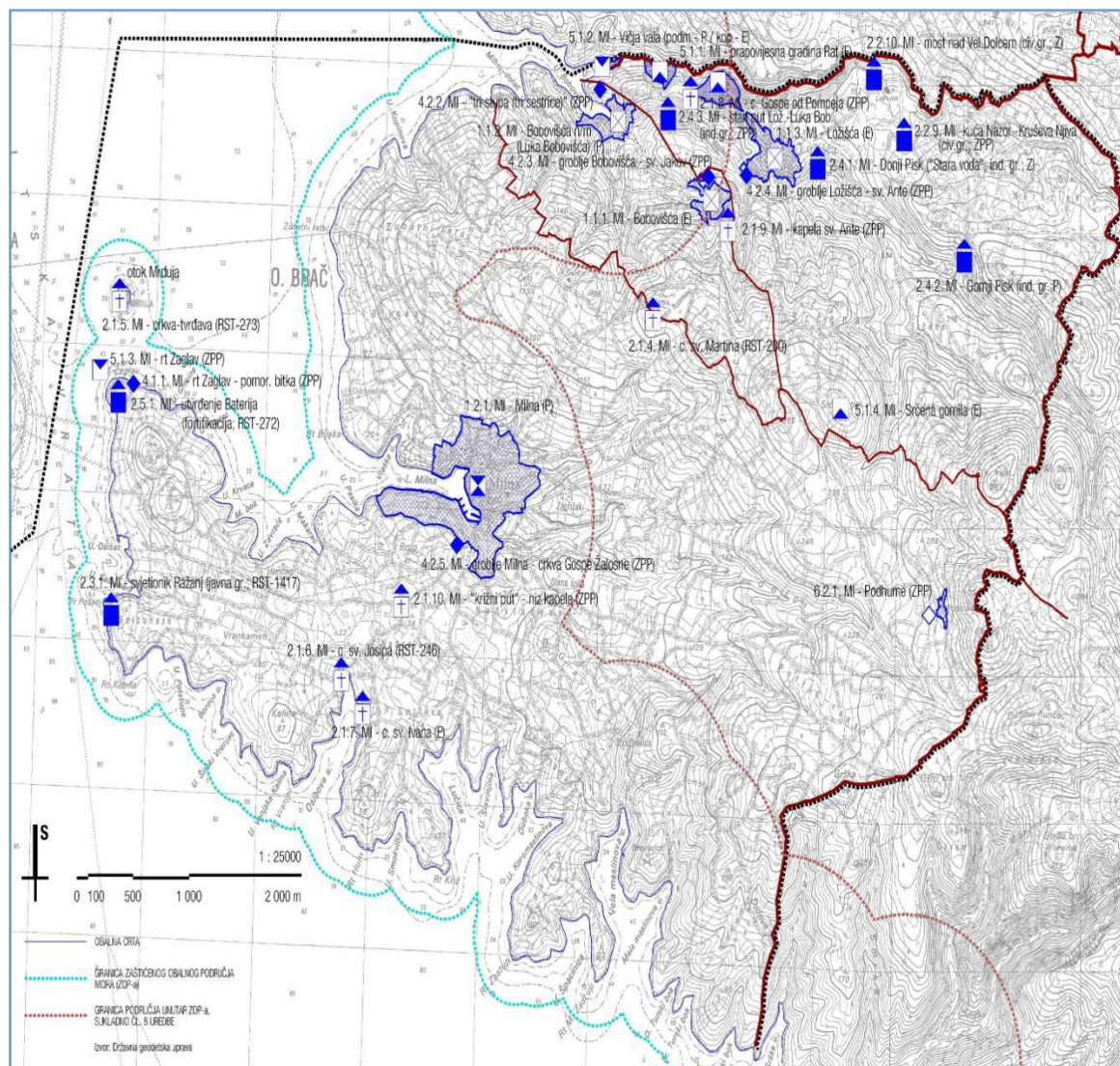
Podhume je zaseok koji je nastao u 17. stoljeću, a nalazi se na sunčanoj strani brda

S



11

Slika 8 | Prikaz kulturnih dobara na području općine Milna



IZVOR | Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o., prema Općina Milna, <http://www.opcinamilna.hr/>, datum pristupa 05.07.2019

Tablica 66 | Popis kulturnih dobara na području općine Milna

RB	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
1	Bobovišća	Crkva sv. Jurja	NPK - pojedinačno
2	Bobovišća	Crkva sv. Martina	NPK - pojedinačno
3	Bobovišća	Kaštel Gligo, Bobovišća n/m	NPK - pojedinačno
4	Bobovišća	Kuća Cerinić-Gligo	NPK - pojedinačno
5	Bobovišća	Kuća Nazor	NPK - pojedinačno
6	Bobovišća	Kuća Vladimira Nazora i sklop kuća oko nje	NPK - pojedinačno
7	Bobovišća	Podmorsko i kopneno arheološko nalazište Vičja luka, Bobovišća n/m	NPK - pojedinačno
8	Ložišća	Arheološko nalazište gradina Rat	NPK - pojedinačno
9	Ložišća	Crkva Stomorica	NPK - pojedinačno
10	Ložišća	Crkva sv. Ivana i Pavla	NPK - pojedinačno

RB	Mjesto	Naziv	Vrsta kulturnog dobra
11	Ložišća	Donji pisk ili Stara voda	NPK - pojedinačno
12	Ložišća	Kameni most	NPK - pojedinačno
13	Milna	Crkva Gospe od Blagovijesti	NPK - pojedinačno
14	Milna	Crkva sv. Josipa	NPK - pojedinačno
15	Milna	Crkva-tvrđava na otočiću Mrdulja	NPK - pojedinačno
16	Milna	Govori milnarskoga područja	NMK
17	Milna	Kuća zvana Angleščina	NPK - pojedinačno
18	Milna	Kulturnopovijesna cjelina naselja Milna	NPK - kulturno – povijesna cjelina
19	Milna	Ostatci novovjekovnog brodoloma u blizini uvale Lučice	NPK - pojedinačno
20	Milna	Svjetonik Ražanj	NPK - pojedinačno
21	Milna	Utvrdjenje Baterija	NPK - pojedinačno

NPK | Nepokretno kulturno dobro

NMK | Nematerijalno kulturno dobro

IZVOR / Registar kulturnih dobara, Ministarstvo kulture, dostupno na: www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6212

Na području općine Milna nalaze se i značajna arheološka nalazišta te u nastavku donosimo informacije o prijedlogu projekta valorizacije i turističke prezentacije arheološkog lokaliteta na području Ložišća, prema tekstu Vedrana Barbarića, kojem se ovim putem još jednom zahvaljujemo na doprinosu.

Arheološki lokalitet, prapovijesno naselje - gradina Rat nalazi se na sjevernoj granici općine Milna. Registriran je kao kulturno dobro RH pod brojem Z-5891. Obuhvaća dio brda na čijim je južnim padinama nastalo mjesto Ložišća (od kote 114 prema zapadu), a sa sjeverne je strane omeđen Velikim dolcem, gdje je, bliže moru, funkcionirao širi prostor prapovijesnog naselja u dolcu i uvali Vičja luka (registrirano kao kulturno dobro RH pod brojem Z-5941). Lokalitet sadrži iznimno dobro sačuvane arheološke slojeve i djelomično očuvane suhozidne strukture iz prapovijesnog razdoblja, od ranoga brončanoga doba (cca. 2500 god. pr. Kr.) do vremena prvih rimskih vojnih intervencija u Dalmaciji (početak 3 stoljeća pr.Kr.). U literaturi je do sada uglavnom bio poznat po nalazu grobnica u Vičjoj luci iz vremena 5-3. stoljeća pr. Kr., gdje su predmeti koji pokazuju kulturne kontakte domaćeg stanovništva s Grcima danas izloženi u Arheološkom muzeju u Splitu. Na središnjem dijelu gradine Rat Filozofski fakultet u Splitu od 2007. godine vrši povremena arheološka istraživanja koja kao jedan od ciljeva imaju stvaranje preduvjeta za uređenje središnjeg prostora lokaliteta kao arheološkog parka i parka tradicionalne suhozidne gradnje. U tom smislu je neophodno nastaviti sa istraživanjima kako bi se identificirali ostaci prapovijesnih gradnji (bedemi, terase, eventualni objekti) u odnosu na novovjeke (vinikulture terase iz druge polovice 19.st.) u svrhu buduće prezentacije. Do sada su rezultati istraživanja i obrade brojnih arheoloških nalaza rezultirali spoznajama o naselju kao mjestu kontakta i kulturne razmjene sa suprotnom Jadranskom obalom kroz čitavu prapovijest, s naglaskom na posljednje tisućljeće prije Krista. Pored navedenog, pronađeni su za sada najstariji poznati materijalni dokazi predjenja vune na istočnom Jadranu

(srednje brončano doba), najstariji novac do sada pronađen na tlu Hrvatske (srebrni stater Krotona s kraja 6. st. pr. Kr., iz starijih istraživanja) te najstariji materijalni dokaz konzumacije vina na otoku Braču (fragmenti grčke amfore iz istog razdoblja).

Arheološki kompleks kojeg čine Rat i Vičja luka formalno je podijeljen na dva kulturna dobra, no lokalitet Rat čini nedjeljivu kulturnu cjelinu s lokalitetom Vičja luka, pošto se radi se o naselju na uzvisini koje je imalo svoj pristup moru u uvali koja pruža sigurno sidrište. Stara pješačka komunikacija između tih dviju točaka prvi je put prekinuta u 20. stoljeću gradnjom ceste koja je premostila Veliki dolac, da bi nedavnom gradnjom tunela Korita u sklopu zaobilaznice Ložišća bila potpuno onemogućena. Stoga je, u svrhu njena stavljanja u pogon, nužno razmotriti alternativne mogućnosti povezivanja ove prekinute dionice nužne za uključivanje navedenih kulturnih točaka u edukativno - turističku stazu. Ova staza stoga predstavlja točku povezivanja jedinstvene kulturne cjeline razdvojene granicama općina Milna i Sutivan. Slična poveznica između kulturnih potencijala dviju općina ponavlja se i na mostu Franje Josipa, preko kojeg je moguće integrirati baštinu ovog dijela općine Milna i susjedne općine Sutivan u svrhu pješačkih i/ili biciklističkih edukativnih staza. Ovim strateškim dokumentom predložen je projekt kojim će se ova dionica arheološkog kompleksa Rat i Vičja luka transformirati i povezati u edukativno - turističku stazu.

Konačno, u tablici koja slijedi, donosimo i područja predložena za proglašenje zaštićenih dijelova prirode, a na području općine Milna.

Tablica 67 | Područja predložena za proglašenje zaštićenih dijelova prirode

RB	Naziv predloženog dijela prirode – lokalitet	Općina	Prijedlog za kategorizaciju
1	Mrduja – kopneni i morski prostor	Općina Milna	značajni krajobraz
2	Zaglav – kopneni i morski prostor	Općina Milna	značajni krajobraz

IZVOR | *Izmjena i dopuna Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019.*

2.5.3.2. Sport i rekreacija

Sportsko-rekreativna aktivnost na području Milne je razvijena u vidu amaterskog bavljenja sportom te kroz udruge građana. U samom općinskom sjedištu djeluje ronilački klub Draulik, košarkaški klub, klub sportskog ribolova, *paintball* i *airsoft* klub. Navedene udruge okupljaju ne samo individualne sportaše nego i sportaše amatere koji se bave timskim sportovima i sportskim igrama kao što su nogomet, mali nogomet, košarka, aktivno vježbanje. Tijekom cijele godine središte sportske aktivnosti je igralište nedaleko od škole koja i sama posjeduje manje dvoranu. Također je moguće baviti se aktivnostima u prirodi, *trekkingom*, biciklizmom te jedrenjem i ronjenjem. Osobito je aktivno Sportsko društvo Milna koje posljednjih godina organizira sve posjećeniju i uspješniju jedinstvenu utrku kroz milnarske kale - Kalaton, kao i različita druga sportska druženja i događanja.

Planom prostornog uređenja su utvrđene sljedeće površine za isključivu sportsko - rekreacijsku namjenu: "Bregana" (unutar GPN-a Milna) - tip R1 – sportsko - rekreacijski centar (SRC), "Celca" (unutar GPN-a Milna), tip R1 – sportsko - rekreacijski centar (SRC), "Bobovišća" (unutar GPN-a Bobovišća) – tip R3 – sportska igrališta, "Njivine" - tip R3 – sportska igrališta. Istim dokumentom su na području općine planirane funkcionalne sportske luke "Milna", "Bobovišća na Moru".

2.5.4. Vjerski život

Vjerski život je prisutna komponenta ukupnog društvenog života na području. Samo određenje lokaliteta sustava prirode, ljudi i okoliša upućuje ljude jedne na druge, i u prošlosti je zajedništvo koje su stanovnici otoka Brača živjeli bilo je u značajnoj mjeri vezano sa vjerskom komponentom. Gledajući u povijesnom kontekstu, riječ je o važnom dijelu samoodređenja, tradicije kulturne baštine.

U svih pet naselja općine je vjerska komponenta društvenog života prisutna kroz lokalne crkve i župske zajednice.

Crkva Gospe od Blagovijesti sagrađena je 1783. godine u baroknom stilu. Crkvu krase bogato pročelje i kamene skale koje vode do crkve. Visoki kameni zvonik stariji je od same crkve sagrađen u 16. stoljeću. U sklopu ove crkve nalazi se i sakristija. Prvotna crkva u Milni sagrađena je 1519.g. Unutrašnjost crkve je katedralnog karaktera, sa puno svjetlosti i sedam mramornih oltara sa vrijednim slikama – palama koji su djela venecijanskih slikara. Najvrednije su dvije pale od kojih se prva pripisuje Sebastianu Ricci i druga „Uznesenje Marijino“ na čijoj je poleđini pisalo Paolo Veronese pixit 1500. U crkvi se nalaze i orgulje koje su 1822. napravili braća Callido iz Italije.

Na putu od središta Milne do uvale Osibova nalaze se crkva sv. Ivana Krstitelja iz 14.st, crkva sv. Josipa iz 19. st i XIV postaja križnog puta koje su kao male kapele sagrađene početkom XVIII.st. od Milne do navedene uvale.

Vrijedan objekt baštine se nalazi u Ložišćima. Crkva sv. Ivana i Pavla izgrađena je 1820. g i krase je barokno pročelje i kameni dvor ispred crkve. Najistaknutiji dio crkvenog sklopa je zvonik sagrađen 1899.g. prema nacrtu poznatog hrvatskog kipara Ivana Rendića.

3 | ISPITIVANJA I ANALIZE

3.1. Rezultati anketnog istraživanja o općem razvoju općine Milna

3.1.1. Svrha istraživanja

S ciljem kreiranja slike općeg stanja razvoja općine Milna, definiranja ključnih problema, potencijala i prijedloga za unapređenje razvoja općine, a iz perspektive lokalne zajednice, kreiran je anketni upitnik koji se sastojao od ukupno 26 pitanja različitog tipa. Sudjelovanje u istraživanju je bilo anonimno i služilo je isključivo za analizu potreba i stavova lokalne zajednice o stanju i mogućnostima razvoja općine Milna.

Upitnik je bilo moguće ispuniti u digitalnoj i tiskanoj verziji. Digitalna verzija bila je distribuirana putem službene stranice i *mailing* lis te općine Milna, kao i društvenih mreža općine Milna (naručitelja dokumenta) i povezanih subjekata, portala Poduzetničkog centra Aktiva (izvođača strateškog dokumenta) i dr. Tiskanu verziju ankete bilo je moguće ispuniti u prostorijama Općine Milna te na sljedećim lokacijama: Trafika Milna, cafe bar Vox, Studenac, trgovina u Bobovišćima na moru, trgovina u Ložišćima i trgovina Silvio i Lorena u Milni. Opća javnost je nekoliko puta informirana i motivirana na popunjavanje ankete.

Svrha ovog istraživanja jest steći uvid u stanje razvoja općine Milna, percepciju lokalnog stanovništva te predložiti smjernice i preporuke za budući razvoj općine Milna koji će biti utemeljen u stavovima, potrebama i željama lokalne zajednice. Istraživanje je stanovnicima općine Milna dalo priliku da, anonimno, iznesu svoje prijedloge za unapređenje razvoja općine. Pojedine iznesene sugestije bit će dio konačnog prijedloga strateških projekata općine Milna u periodu na koji se odnosi ovaj strateški dokument.

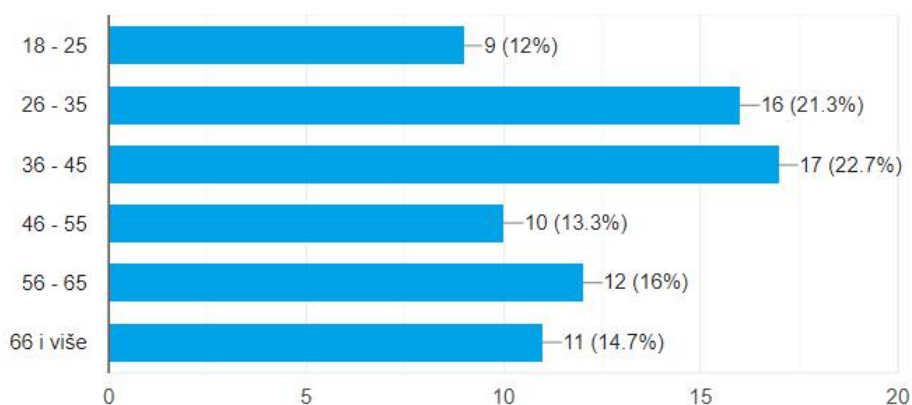
3.1.2. Ispitanici

U anketnom ispitivanju sudjelovalo je ukupno 75 ispitanika, od čega 37 muškarca (49,3%) te 38 žena (50,7%), što čini prosječno 7% stanovništva, odnosno 12% radno aktivnog stanovništva. Ovakvi brojevi upućuju na oprez pri interpretaciju rezultata samog istraživanja jer niska razina uključenosti lokalnog stanovništva u istraživanje podrazumijeva i određena ograničenja, prije svega u vidu reprezentativnosti.

Najviše ispitanika ima između 36 i 45 godina (22,7%), potom između 26 i 35 godina (21,3%). Većina ispitanika ima srednju stručnu spremu (52% ispitanika), a 48% ispitanika ima

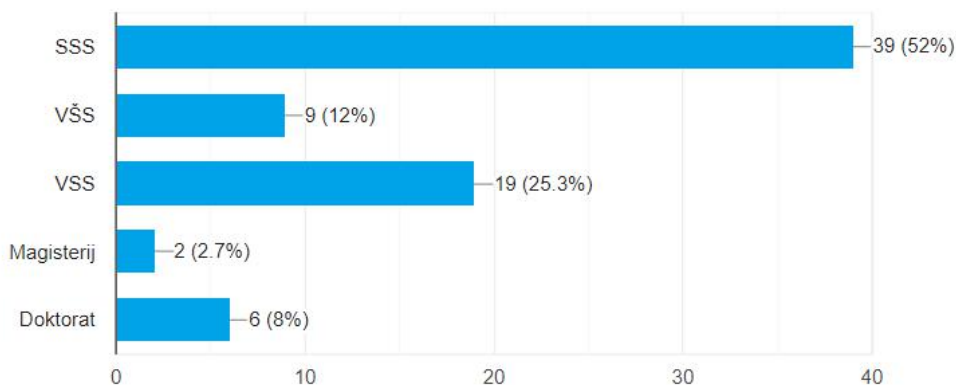
završen neki oblik visokog obrazovanja. Većina ispitanika je zaposlena stalno (52%), a za njima slijede umirovljenici sa 25,3%. Najviše ispitanika kao mjesto prebivališta navelo je Milnu (44), potom Ložišća (7), Split (7), Zagreb (7), Bobovišća (2), a 8 se nije izjasnilo ili je navelo druge lokacije.

Grafikon 14| Prikaz dobi ispitanika



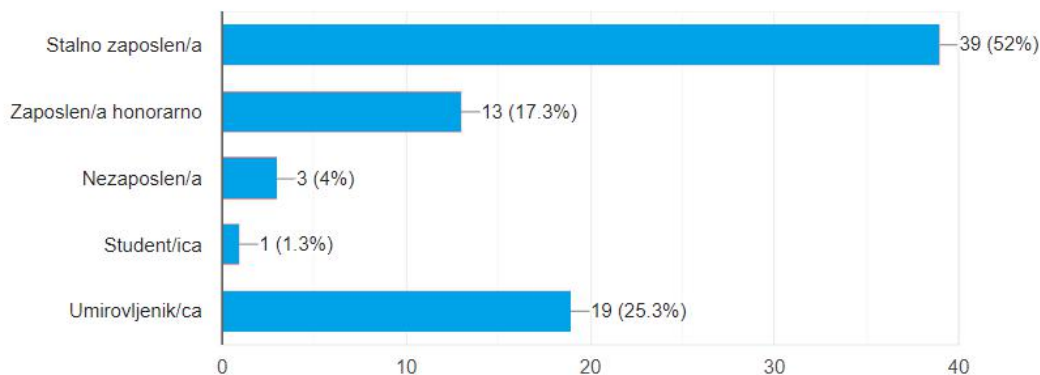
IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Grafikon 15| Prikaz razine obrazovanja ispitanika



IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Grafikon 16 | Prikaz radnog statusa ispitanika

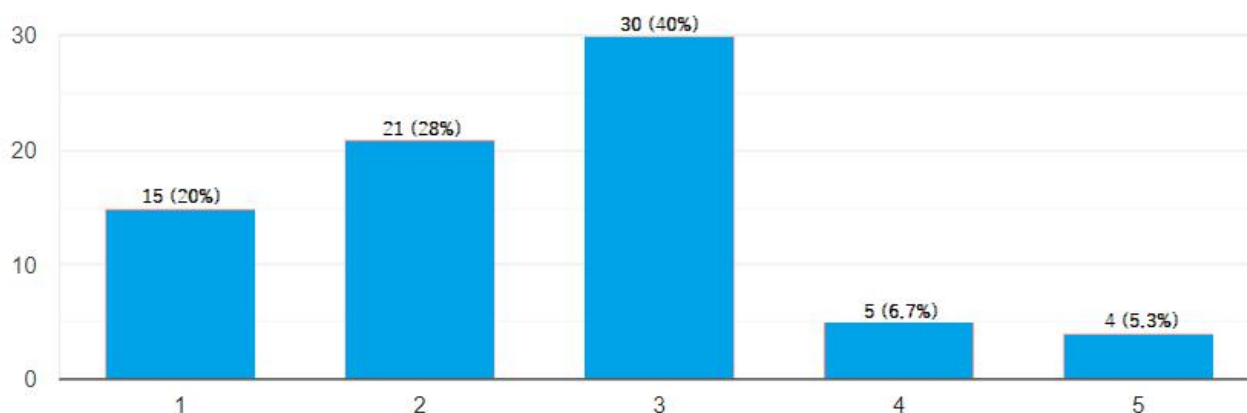


IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

3.1.3. Ocjena stanja razvoja općine Milna

Upitani da na skali od 1 (*jako loše*) do 5 (*izvrsno*) ocijene trenutno stanje razvoja općine Milna, ispitanici su dosadašnjem općem razvoju dali prosječnu ocjenu 2,49 što ukazuje na iznimno nezadovoljstvo načinom i smjerom u kojem se općina Milna do sada razvijala.

Grafikon 17 | Ocjena stanja razvoja općine Milna



IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Kako bi se detaljnije razjasnilo i ustanovilo koji su to specifični elementi kojima ispitanici nisu ili jesu zadovoljni, postavljen je set pitanja fokusiranih na pojedina područja razvoja općine Milna - gospodarstvo, infrastruktura, poljoprivreda, turizam, kultura i sport, odgoj i obrazovanje. Ocjenama od 1 (*iznimno sam nezadovoljan/a*) do 5 (*iznimno sam zadovoljan/a*), ispitanici su ocjenjivali sljedeće karakteristike:

Tablica 68 | Stavovi ispitanika o pružanju javnih usluga na području općine Milna

	PROSJEK
Zaštita okoliša	2.27
Održavanje komunalnog reda	2.29
Upravljanje općinskim vlasništvom	2.36
Prikupljanje i gospodarenje otpadom	2.20
Održavanje cesta i poljskih puteva	2.36
Održavanje javne infrastrukture	2.43
Održavanje plaža	2.45
Pružanje primarne zdravstvene zaštite	3.01
Pružanje zaštite od požara	3.24
Pružanje socijalne skrbi	3.11

Kulturni i društveni razvoj	2.59
Izdavanje potrebnih suglasnosti i dozvola (koje su pod nadležnošću općine)	2.67
Prostorno i urbanističko planiranje	2.08
Informiranje građana o aktualnostima	2.55
PROSJEK	2.54

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Ispitanici su najmanju prosječnu ocjenu dali kako slijedi - prostornom i urbanističkom planiranju (prosječna ocjena je 2,08) te prikupljanju i gospodarenju otpadom (2,20). Ocjene generalno ukazuju na opće nezadovoljstvo građana pruženim uslugama (prosječna ocjena je 2,54), a ono čime su stanovnici općine Milna najviše zadovoljni jest pružanje zaštite od požara (3,24) te pružanje socijalne skrbi (3,11).

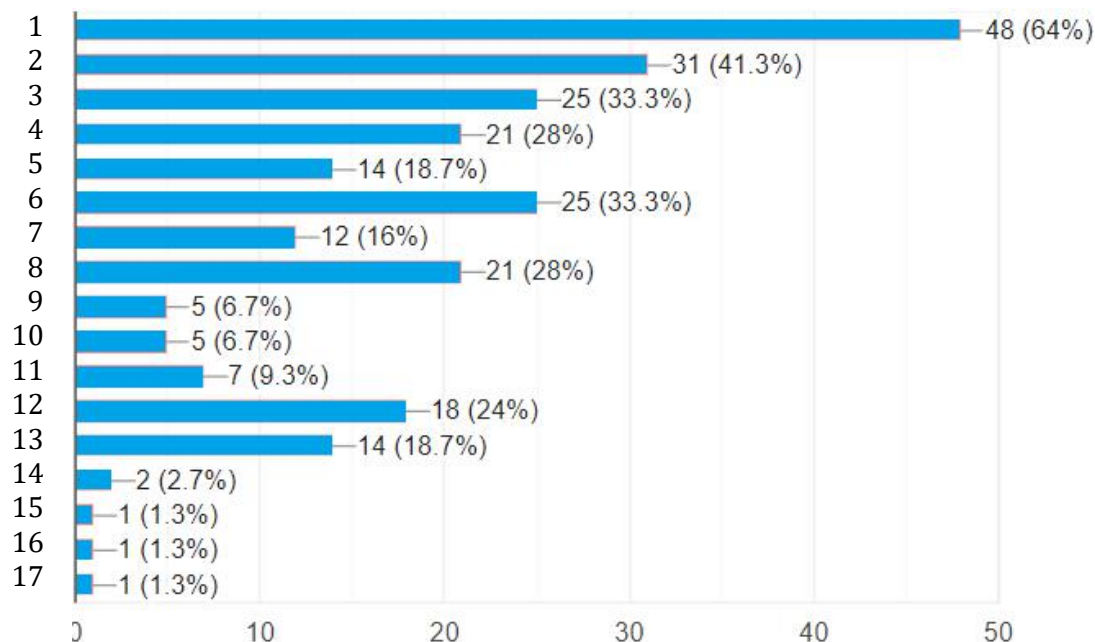
Tablica 69 | Stavovi ispitanika o stanju gospodarstva na području općine Milna

	PROSJEK
Razvijenost gospodarstva	2,24
Privlačenja stranih ulaganja	2,27
Raspoloživost potrebne radne snage	2,01
Pružanje potpore gospodarstvu od strane lokalne samouprave	2,33
Suradnja gospodarskih subjekata s Obrtničkom komorom	2,41
Angažiranost općine oko podrške investitorima	2,60
Infrastruktorna podrška razvoju gospodarstva (npr. postojanje poslovnih prostora)	2,20
PROSJEK	2,29

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Upitani da ocjene stanje gospodarskog razvoja na području općine Milna, ispitanici su najnižom ocjenom ocijenili raspoloživost potrebne radne snage (2,01), infrastrukturnu podršku razvoju gospodarstva (primjerice postojanje poslovnih prostora) (2,20). Ispitanici su najboljima ocijenili angažiranost općine oko podrške investitorima (2,60), no sveopće mišljenje o razvoju i stanju gospodarstva je izrazito nisko - ispitanici su ga ocijenili s tek 2,29.

Grafikon 18 | Ocjena najvećih prepreka za razvoj gospodarstva na području općine Milna



(1) Neriješeni imovinsko - pravni odnosi na lokaciji poduzetničkog pothvata (2) Komunalna neopremljenost investicijskih terena (struja, voda...) (3) Nedostupnost poduzetničke infrastrukture (npr. manjak poslovnih prostora) (4) Nedostatak novca za pokretanje poslovanja (5) Nedostatak poticaja za poduzetnike (općinskih, županijskih, EU...) (6) Nedostatak poduzetničkih znanja i vještina (7) Nedostatak kapaciteta za razvoj drugih djelatnosti postojećih poduzeća (8) Nedostatak kvalitetne i stručne radne snage (9) Nedostatak tržišta za proizvode i usluge (10) Nedostatak pratećih poduzetničkih djelatnosti (npr. knjigovodstveni uredi, javni bilježnici...) (11) Strah od neuspjeha (12) Administrativne prepreke od strane države / županije / općine i dugotrajnost postupka (13) Nedovoljna gospodarska promocija općine (14-17) Ostalo

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Upitani da definiraju najveće probleme koji koče budući razvoj gospodarstva na području općine Milna, ispitanici su ovako poredali odgovore: na prvom mjestu nalaze se neriješeni imovinsko pravni odnosi na lokaciji poduzetničkog pothvata (64%), potom nedostatak dobro komunalno opremljenih investicijskih terena (41,3%) te generalno nedostupnost poduzetničke infrastrukture (primjerice manjak poslovnih prostora) (33,3%) kao i nedostatak poduzetničkih znanja i vještina (33,3%).

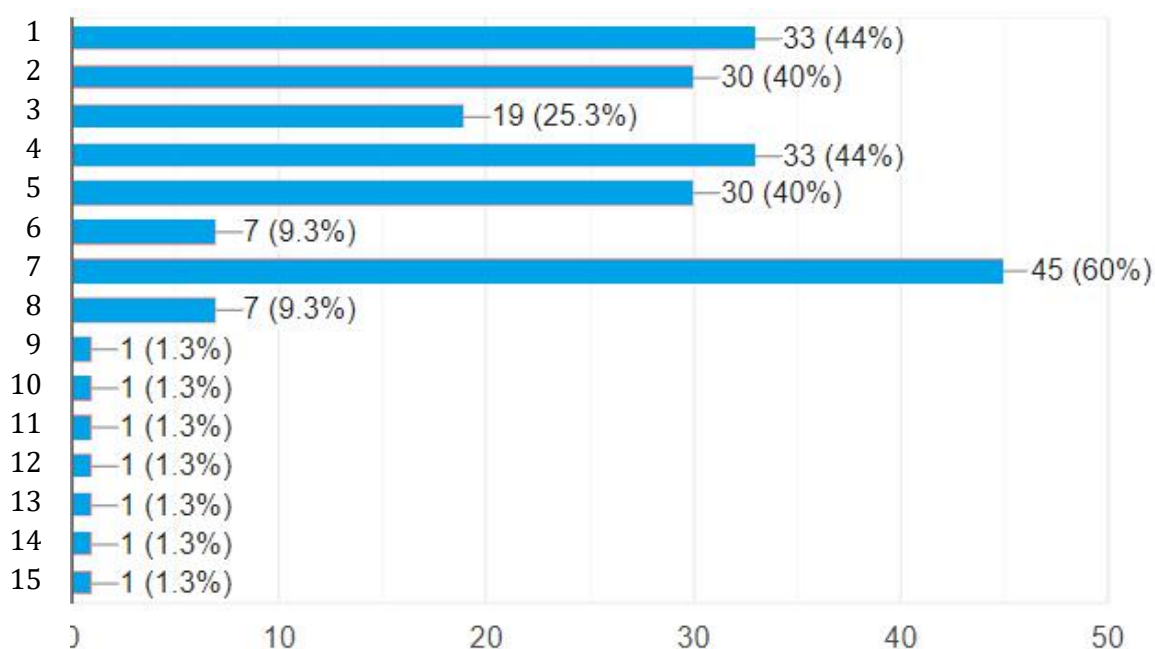
Tablica 70 | Stavovi ispitanika o stanju infrastrukture na području općine Milna

	PROSJEK
Kvaliteta nerazvrstanih cesta	2,17
Vodoopskrba	3,11
Kvaliteta vode u općini	3,84
Kvaliteta i pokrivenost općine elektroenergetskom mrežom	3,20
Telekomunikacijski sustav općine	2,99
Dostupnost interneta	3,04
Postojeći sustav kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda	2,32
Korištenje alternativnih izvora energije u općini	1,79
Prikupljanje i gospodarenje otpadom	1,96
Stanje i opremljenost odgojno-obrazovnih objekata	2,77
Stanje i opremljenost kulturno - društvenih objekata	2,27
Stanje i opremljenost sportske infrastrukture	1,91
Stanje i opremljenost zdravstvenih objekata	2,63
Stanje i razvijenost turističke infrastrukture	2,71
Uređenost javnih i zelenih površina	2,51
Broj parkirališnih mjesta	2,16
Opremljenost i kapacitet komunalnih vezova	2,65
Opremljenost i kapacitet komercijalnih vezova	3,00
Povezanost s kopnom i međutočna povezanost	3,05
Prometna povezanost s administrativnim središtem, i među naseljima	2,87
PROSJEK	2,62

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Najvišom ocjenom, ispitanici su ocijenili kvalitetu vode u općini (3,84) te kvalitetu i pokrivenost općine elektroenergetskom mrežom (3,20), a najnižim ocjenama ocijenili su korištenje alternativnih izvora energije u Općini (1,79), stanje i opremljenost sportske infrastrukture (1,91), prikupljanje i gospodarenje otpadom (1,96).

Grafikon 19 | Ocjena najvećih poteškoća u razvoju infrastrukture



(1) Nezadovoljavajuća kvaliteta cesta na području općine (2) Nezadovoljavajuća vodovodna i kanalizacijska mreža općine (3) Onečišćen okoliš (4) Manjak finansijskih sredstava za infrastrukturu (5) Slaba iskorištenost postojećih infrastrukturnih resursa (6) Nedostatak neograničenog pristupa Internetu (7) Manjak parkirališnih mjesta (8) Manjak komercijalnih i komunalnih vezova (9) Nesposobnost odgovornih (10) Lopovi (11) Komunalne službe ništa ne rade (12) Jedina općina na Braču bez adekvatnog igrališta s reflektorima (13) Poljski putevi u jako lošem stanju, samim time agro-aktivnosti na jako niskim granama (14) potrebno je obilaziti često teren općine i osobno uklanjati nedostatke da ljudi imaju socijaliziran život (15) Kroničan nedostatak plaže i popratnih objekata uz istu

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Manjak parkirališnih mjesta na području općine većini ispitanika predstavlja najveću poteškoću u razvoju infrastrukture općine Milna (60%). Manjak finansijskih sredstava za infrastrukturu također vide kao značajan problem (44%) a jednako važan je i problem nezadovoljavajuće kvalitete cesta na području općine (44%).

Tablica 71 | Stavovi ispitanika o stanju poljoprivrede na području općine Milna

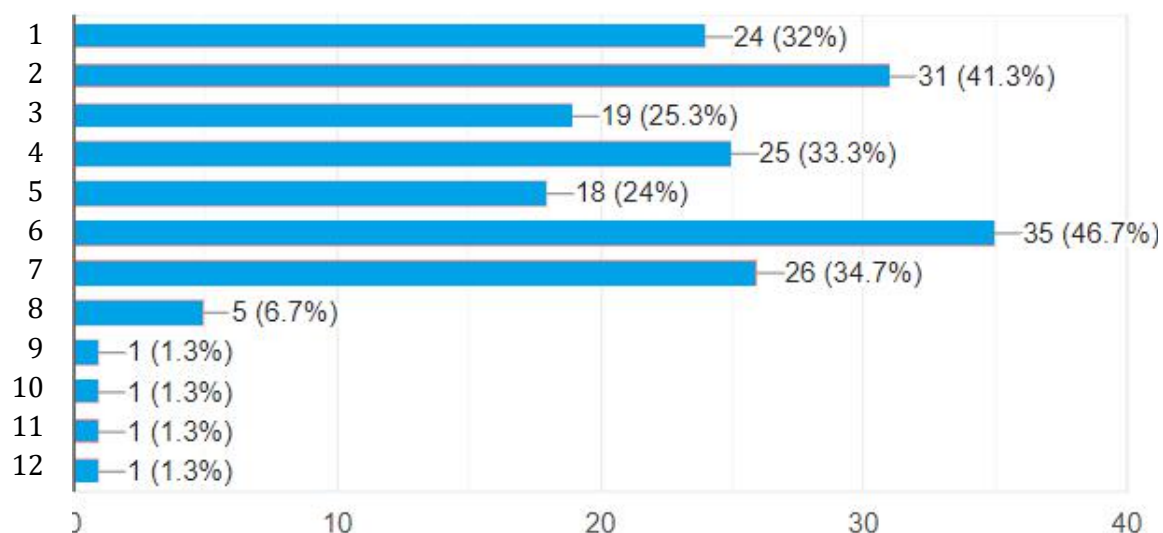
	PROSJEK
Kvaliteta poljoprivrednog zemljišta	2,85
Količina i okrupnjenost poljoprivrednog zemljišta	2,45
Razvijenost ekološke poljoprivrede	2,12
Razvijenost mreže otkupa poljoprivrednih proizvoda	2,12
Rad postojećih poljoprivrednih zadruga (Milna i Ložišće)	2,17
Udruživanje poljoprivrednih proizvođača	1,91
Navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta	2,19

Povlačenje bespovratnih sredstava za OPG-ove	2,08
Stručnost i stručna osposobljenost poljoprivrednika	2,17
Dostupnost informacija o poljoprivredi (edukacije o natjecajima, o nametnicima...)	2,04
PROSJEK	2,21

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Razvijenost poljoprivrede ispitanici su općenito ocijenili iznimno niskim ocjenama, odnosno prosječnom ocjenom od 2,21. Ispitanicima najveći problem predstavlja udruživanje poljoprivrednih proizvođača (prosječna ocjena 1,91) potom dostupnost informacija o poljoprivredi (edukacije o natjecajima, o nametnicima...) (2,04). Najvišim ocjenama, ali i dalje vrlo niskim, ispitanici su ocijenili kvalitetu poljoprivrednog zemljišta (2,85) te količinu i okrupnjenost poljoprivrednog zemljišta (2,45).

Grafikon 20 | Ocjena najvećih poteškoća u razvoju poljoprivrede na području općine Milna



(1) Usitnjenost zemljišta (2) Nepristupačnost zemljišta (3) Nedostatna ponuda edukacija za poljoprivrede (4) Nemogućnost plasiranja poljoprivrednih proizvoda na tržište (5) Niska cijena otkupa poljoprivrednih proizvoda (6) Manjak financijskih sredstava za ulaganje u poljoprivredu (7) Nedovoljna zaštita poljoprivrednih površina od prenamjene (8) 0 (9) starost žitelja, nezainteresiranost mladih za poljoprivredu (10) ? (11) uređenje makadamskih puteva od raslinja (12) povećati OPG doprinose poljoprivredi

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Kao najveće probleme u pogledu poljoprivrednog razvoja na području općine Milna, ispitanici ističu manjak financijskih sredstava za ulaganje u poljoprivredu (46,7%), potom nepristupačnost zemljišta (41,3%) te nedovoljnu zaštitu poljoprivrednih površina od prenamjene (34,7%).

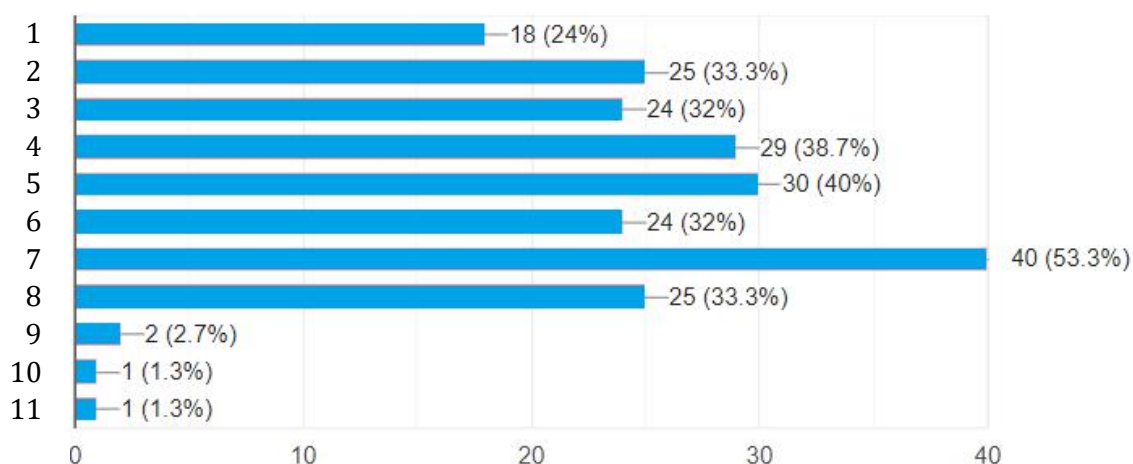
Tablica 72 | Stavovi ispitanika o stanju razvoja turizma na području općine Milna

	PROSJEK
Razvijenost turizma	3,03
Dostupnost turističkih informacija prije dolaska u destinaciju	2,84
Dostupnost turističkih informacija u destinaciji	3,00
Promocija destinacije	2,57
Trajanje turističke sezone	2,89
Cjelogodišnja turistička ponuda	1,92
Turistička signalizacija u destinaciji	2,44
Količina manifestacija u sezoni	2,92
Kvaliteta manifestacija u sezoni	2,71
Količina manifestacija van sezone	1,88
Kvaliteta manifestacija van sezone	2,05
Lokalna gastronomska ponuda	3,05
Kvaliteta smještajnih kapaciteta	3,04
Kvaliteta gostiju	3,16
Kvaliteta i uređenost plaža	2,64
Ponuda zabavnih sadržaja	2,23
Rad turističke zajednice	2,93
Sadržaji posebnih oblika turizma (seoski turizam, avanturizam, kulturni turizam...)	2,53
Razvijenost nautičkog turizma	3,67
Implementiranost kulturne baštine u turizam	2,37
Korištenje bespovratnih sredstava za financiranje razvoja posebnih oblika turizma	2,09
PROSJEK	2,68

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Ispitanici su najmanje zadovoljni količinom manifestacija van turističke sezone te su tu stavku ocijenili prosječnom ocjenom od 1,898 potom cjelogodišnjom turističkom ponudom (1,92) i kvalitetom (2,05) manifestacija izvan turističke sezone. Najviše ocjene dodijeli su razvijenosti nautičkog turizma (3,67) te kvalitetnoj strukturi gostiju (3,16).

Grafikon 21 | Ocjena ključnih poteškoća u razvoju turizma na području općine Milna



(1) Nekvalitetni promotivni i informativni materijali o destinaciji (2) Sustav širenja informacija o destinaciji ne funkcionira na zadovoljavajući način ili ne postoji (3) Nezadovoljavajući pristup kulturnoj baštini (4) Nezadovoljavajuća turistička vizija općine (5) Neatraktivna turistička ponuda općine (6) Manjak finansijskih sredstava za ulaganje u podizanje kvalitete turističke ponude (7) Manjak stručnog kadra za upravljanje turističkim razvojem (8) Nepostojanje strateškog dokumenta za razvoj turizma u općini (9) sve od navedenog (10) 0 (11) redari da se uvedu na terenu, radi zagađenja mora, plaža i puteva, i lokalno stanovništvo na smije uzimati sebi pomorsko dobro!

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

U kontekstu budućeg razvoja turizma na području općine Milna, ispitanici kao najveću prepreku vide u manjku stručnog kadra za upravljanjem turističkim razvojem (53,3%) te u neatraktivnoj turističkoj ponudi općine Milna (40%).

Tablica 73 | Stavovi ispitanika o stanju razvoja kulturne i sportske ponude i infrastrukture na području općine Milna

	PROSJEK
Ponuda kulturnih sadržaja i događaja u općini	2,31
Postojeća kulturno-društvena infrastruktura	2,20
Ponuda sportsko-rekreativnih sadržaja u općini	1,87
Postojeća sportska infrastruktura	1,72
Suradnja udruga s javnom upravom	2,41
Financijska podrška općine razvoju organizacija civilnog društva (udruga)	2,53
Korištenje bespovratnih sredstava za aktivnosti udruga	2,04
Educiranost, stručnost i osposobljenost predstavnika udruga	2,27
PROSJEK	2,17

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Prosječno zadovoljstvo stanjem razvoja kulture i sporta na području općine Milna ocijenjeno je najnižom ocjenom od samo 2,17. Ispitanici su najmanje zadovoljni postojećom sportskom infrastrukturom (1,72), a najviše financijskom podrškom općine razvoju organizacija civilnog društva (2,53).

Tablica 74 | Stavovi ispitanika o stanju razvijenosti odgojno obrazovne infrastrukture na području općine Milna

	PROSJEK
Opremljenost postojeće odgojno-obrazovne infrastrukture	2,76
Ljudski kapaciteti postojeće odgojno-obrazovne infrastrukture	2,97
Mogućnosti neformalnog obrazovanja u općini	2,31
Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja edukacija i dodatnih sadržaja	2,01
Razvijenost mjera poticanja ostanka mladih u općini	2,01
Usklađenost rada vrtića s radnim vremenom roditelja	3,25
Razvijenost usluga vrtića (jaslice, posebni programi - jezik, sport...)	2,65
PROSJEK	2,57

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Najveće zadovoljstvo ispitanici su iskazali u vezi usklađenosti rada vrtića s radnim vremenom roditelja (3,25). S druge strane, ispitanici su, u kontekstu sektora odgoja i obrazovanja, najmanje zadovoljni korištenjem EU fondova i drugih izvora financiranja edukacija i dodatnih sadržaja (2,01).

Kako bi se definirali ključni problemi koji koče razvoj općine Milna, a koji možda nisu navedeni u prethodnom pitanju, ispitanicima je postavljeno otvoreno pitanje „*Molimo da u nastavku navedete ključne probleme pojedinih naselja u općini Milna*“. Ispitanici su odgovor mogli ponuditi za svako naselje u općini Milna, pojedinačno, a zaprimljeni su sljedeći najčešći odgovori:

Milna

- Manjak kvalitetnih ljudskih kapaciteta
- Manjak kvalitetnog sadržaja za domaće, ali i turiste, van i tijekom turističke sezone
- Nedovoljno turističkih informacija
- Mrzovoljno i neuslužno stanovništvo naročito u trgovinama i ugostiteljstvu
- Nedostatna ponuda noćnog života, tijekom i van turističke sezone
- Neiskorištenost starih ruševina
- Nemogućnost cjelogodišnjeg zaposlenja za mlade
- Nedostatak parkinga i sadržaja za djecu
- Neadekvatna i/ili nepostojeća odgojno obrazovna ponuda (potrebna sanacija vrtića, otvaranje srednje škole)
- Neadekvatna komunalna infrastruktura

Bobovišća na moru

Bobovišća

Ložišća

Podhume

Mala ili nepostojeća infrastruktura za privlačenje investicija ili poticanje poduzetništva u naselju
Neuređenost i nedostatna opremljenost javnih prometnica
Manjak ekološke svijesti lokalnog stanovništva
Zapuštenost okoliša
Neriješeni imovinsko pravni odnosi
Nered i neuređenost
Prevelika izgrađenost i apartmanizacija

Jahte zagađuju valu, ograničavaju plivanje, sve što bacaju u more dolazi u valu.

Vala Bobovišća je neuređena, smeće svugdje, izmeti pasa na plaže i puteve, tko gleda kako kafić ili gostiona rade, nečisto i nehigijenski, veliki red treba uvest.

Nedostatak ljudi
Neuređene ceste i putevi

Kanalizacija, čistoća mjesta, rasvjeta, čišćenje glavnih puteva (kala) kroz mjesto.
Neuređene ceste i putevi

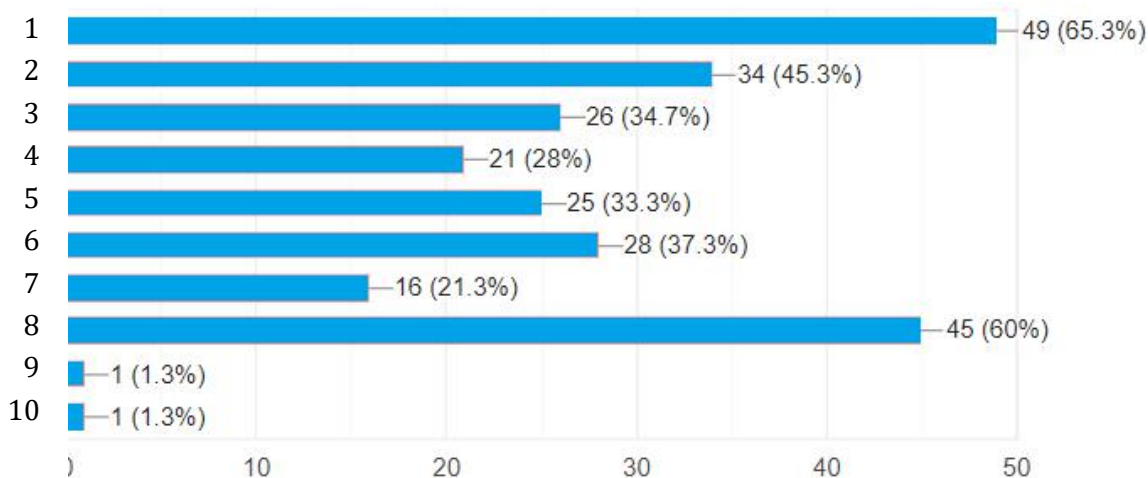
Neuređene ceste i putevi

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

3.1.4. Budući razvoj općine Milna

Upitani da definiraju na što bi se budući razvoj općine Milna trebao fokusirati, čak 65,3% ispitanika izabralo je turizam kao onaj aspekt na koji treba staviti najveći fokus. Slijede ga u nešto manjem postotku razvoj komunalne infrastrukture, odnosno vodovod i kanalizacija (60%) te cjelogodišnje poduzetništvo (45,3%).

Grafikon 22 | Stavovi ispitanika o budućem fokusu općine Milna

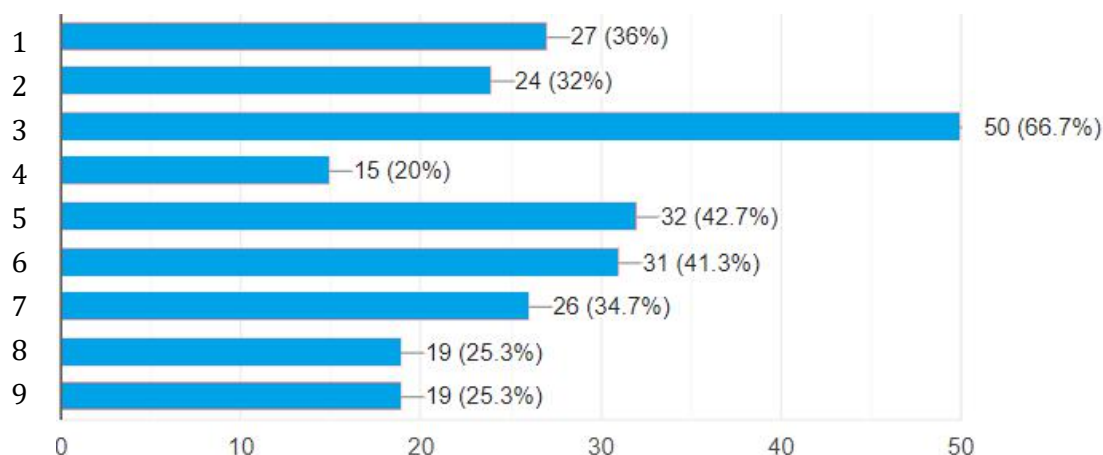


(1) Turizma (2) Poduzetništva (cjelogodišnjeg) (3) Poljoprivrede (4) Civilnog društva (udruga u kulturi, sportu...) (5) Obrazovanja (6) Zaštite okoliša (7) Poduzetničke infrastrukture (8) Komunalne infrastrukture (vodovod, kanalizacija, ceste, itd.) (9) Bilo što osim turizma (10) Poljoprivrede, civilnog društva i komunalne infrastrukture.

IZVOR / Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Ispitanici smatraju kako bi općina Milna u budućnosti trebala biti sinonim za sigurno i atraktivno mjesto za život (66,7%), potom očuvanu lokalnu tradiciju (42,7%) te bogatu i raznovrsnu kulturnu ponudu (41,3%).

Grafikon 23 | Prijedlog sinonima za općinu Milna



(1) Nautički turizam (2) Autohton uzgoj i poljoprivredu (3) Sigurno i atraktivno mjesto za život (4) Dobro razvijenu sportsku infrastrukturu (5) Očuvanu lokalnu tradiciju (6) Bogatu i raznovrsnu kulturnu ponudu (7) Nisku stopu nezaposlenosti (8) Kvalitetnu infrastrukturu (9) Poticajnu poduzetničku klimu

IZVOR / Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Ključni dio upitnika odnosi se na prijedloge ispitanika za unapređenje stanja razvoja općine Milna. Naime, ispitanicima je ponuđen prostor za 5 prijedloga, kao i mogućnost slanja dodatnih prijedloga putem elektroničke pošte. Svaki prijedlog sadrži kratki naslov i/ili opis te upit o imenu naselja na koje se prijedlog odnosi.

Upitnikom je pristigao ukupno 141 prijedlog za unaprjeđenje razvoja općine Milna, no mnogi od prijedloga su istoznačni ili slični, zbog čega je ukupni broj jedinstvenih prijedloga 64. U tablici koja slijedi navedeni su prijedlozi prema lokaciji, odnosno naselju na koje se odnose.

Najveći broj prijedloga tiče se unapređenja tehničke infrastrukture, posebno vodovoda i kanalizacije, kao i izrazitog manjka parkirališnih mjesta. Ispitanici veliku pažnju pridaju i razvoju i unapređenju sportske i kulturne infrastrukture. Mnogi ispitanici ističu potrebu uređenja zelenih javnih površina kao i općenito javnih prostora za kulturno, društveno i turistički orijentirane aktivnosti.

Tablica 75 | Sažeti popis prijedloga ispitanika za unapređenje razvoja općine Milna

RB	PRIJEDLOG	NASELJE	MJERA
1	Uređenje i sanacija okoliša u Mihoj dolu, iznad dvorca Gligo	Bobovišća i Bobovišća na moru	NU
2	Uređenje puta na spomenik 3 sestrice		4.3.2.
3	Urediti plaže na području Bobovišća		4.2.2.
4	Veća ponuda kulturno - zabavnih zbivanja		5.1.1.
5	Veća kontrola nautičara		NU
6	Povećati broj i kvalitetu sadržaja za djecu		3.1.2.
7	Osigurati više parkirnih mjesta u ljetnoj sezoni		1.1.3.
8	Riješiti problem parkirnih mjesta	Ložišća	1.1.3.
9	Brendirati tradicionalne poljoprivredne proizvode naselja Ložišća		4.2.3.
10	Nabava cisterne za čišćenje septičkih jama		1.2.2.
11	Riješiti problem kanalizacije		1.2.2.
12	Urediti staru uljaru		NU
13	Izgradnja dječjeg igrališta		3.1.1.
14	Potaknuti razvoj dodatnih sadržaja		4.3.3.
15	Opremanje mrtvačnice		1.4.2.
16	Povećati broj spremnika za odlaganje otpada		1.3.2.
17	Bolja i transparentna komunikacija općine sa stanovnicima	Milna	5.2.2.
18	Sanirati rivu		1.4.1.
19	Urediti i kontrolirati korištenje usitnjenih poljoprivrednih zemljišta (kampiranje, odlaganje otpada...)		1.4.3.
20	Ograničiti broj turističkih dolazaka u Milni		2.1.2.
21	Povećanje sadržaja za djecu u vidu sportsko - edukacijskih aktivnosti		3.1.1.
22	Urediti pseću plažu		NU
23	Rješavanje imovinsko - pravnih odnosa u svrhu izgradnje ili obnove infrastrukture		5.1.2.
24	Obnova kulturno - povijesnih lokaliteta i objekata		4.3.2.
25	Poticati uporabu obnovljivih izvora energije		2.2.3.
26	Uvesti cjelogodišnju prometnu regulaciju na rivi		NU
27	Urediti komunalne vezove		1.4.1.
28	Urediti centar mjesta		1.4.3.
29	Proširiti groblje		1.4.2.
30	Obnova "starog kina" u svrhu kulturno - socijalne integracije		NU
31	Urediti i u funkciju staviti zadružni maslinik Sv. Anton		NU
32	Unaprijediti sustav turističkih informacija	Podhume	4.1.1.
33	Raditi na edukaciji lokalnog stanovništva, u svakom pogledu	Cijela općina	2.2.1.
34	Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poduzetništva	Milna	2.1.1.

35	Povećati broj i kvalitetu sadržaja za djecu	2.2.1., 3.1.1.
36	Unaprijediti čistoću okoliša	1.4.3.
37	Unaprijediti stanje komunalne infrastrukture	1.4.
38	Utvrđiti raspoložive, prirodne i tradicijske resurse, osigurati njihovu zaštitu i prema njima odrediti i trasirati smjernice	4.3.1., 4.3.2.
39	Izrada prostornog plana općine Milna	2.1.2.
40	Sanacija ruševina	5.1.2.
41	Unaprijediti i/ili izgraditi infrastrukturu za sport i rekreaciju	3.1.1.
42	Kreirati javni zatvoreni prostor za različite aktivnosti	3.1.2.
43	Poticati razvoj poljoprivrede	2.1.1.
44	Razvijati suradnju svih dionika u općini za boljitak svih mještana	4.2.3.
45	Poticati i razvijati uvjete za otvaranje većeg prodajnog centra	2.1.2.
46	Osigurati bolju vezu s kopnom, ljeti i zimi	NU
47	Urediti uvale, plaže i poljske puteve	1.1.2.
48	Unaprijediti javnu rasvjetu, komunalno čišćenje i održavanje	1.4.3.
49	Uvesti jaslice u vrtić	1.5.1.
50	Proširiti groblje i mrtvačnicu	1.4.2.
51	Redovito analizirati potrebe lokalnog stanovništva i posjetitelja	5.2.2.
52	Zaštita tradicionalnog izgleda mjesta	1.4.3.
53	Unaprijediti sustav gospodarenja otpadom, posebice u kontekstu kažnjavanja	1.3.2.
54	Smanjiti broj zaposlenih u javnoj upravi	NU
55	Izrada plana novih oblika održive urbane mobilnosti	NU
56	Unaprijediti kanalizacijski sustav	1.2.2.
57	Izraditi strategiju razvoja turizma općine Milna	4.1.1.
58	Poticati cjeloživotno obrazovanje	2.2.1.
59	Zaštititi tradicionalnu arhitekturu i zabraniti gradnju, osim strogo kontroliranu	2.1.2.
60	Razviti i implementirati mjere za ostanak mladih obitelji	1.5.2.
61	Riješiti problem sa kravama	NU
62	Kontroliranje bespravne i nakaradne izgradnje	2.1.2.
63	Ulagati u razvoj kulture i kulturnih sadržaja	3.1.2., 5.1.1.
64	Valorizirati i u turizam implementirati postojeće kulturne resurse	4.3.1., 4.3.2.

NU | Nije usvojeno

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

3.2. Rezultati anketnog istraživanja o stanju razvoja turizma u općini Milna

3.2.1. Svrha istraživanja

Anketno ispitivanje javnog mijenja o stanju razvoja turizma na području općine Milna poduzeto je na narudžbu općine Milna prethodno samom početku izrade strategije razvoja općine Milna, no rezultati istraživanja svakako doprinose boljem razumijevanju općeg stanja razvoja turizma, ali i gospodarskog razvoja te stavova lokalne zajednice. Upravo zato, ovo istraživanje činit će dio analiza u sklopu izrade strategije razvoja općine Milna, a s obzirom na to da je provedeno od strane istog subjekta, drugih prepreka za objedinjenje istraživačkih rezultata u ovom dokumentu nema.

Istraživanje stavova lokalne zajednice o razvoju turizma provedeno je s ciljem kreiranja slike općeg stanja razvoja turizma u općini Milna, definiranja ključnih problema, potencijala i prijedloga za unapređenje razvoja turizma u navedenoj destinaciji. Kreiran je anketni upitnik koji se sastojao od ukupno 24 pitanja, na koje je bilo moguće odgovoriti u digitalnoj i tiskanoj verziji. Digitalna verzija bila je distribuirana putem *mailing* liste Turističke zajednice općine Milna, članovima Turističkog vijeća, potom na društvenim mrežama. Tiskanu verziju ankete bilo je moguće ispuniti u uredu Turističke zajednice općine Milna. Za prikupljanje informacija putem ankete bio je definiran period od 21. prosinca 2018. do 20. siječnja 2019. te je opća javnost, s posebnim naglaskom na stanovništvo općine Milna, nekoliko puta informirana i motivirana na popunjavanje ankete.

3.2.2. Ispitanici

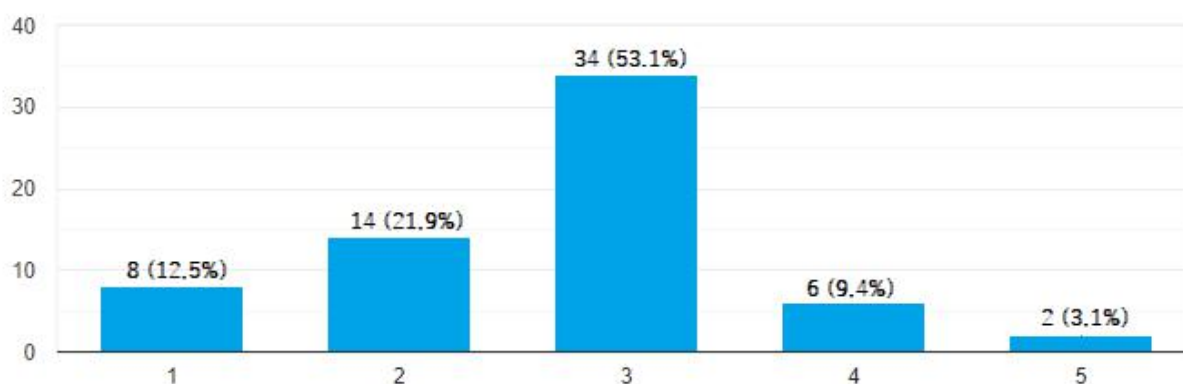
Anketu je popunilo ukupno 64 ispitanika, od čega 27 muškaraca (42%) te 37 žena (58%). Najviše ispitanika ima između 26 i 35 godina (28%), potom između 36 i 45 godina (27%), dok s manjim udjelima slijede ispitanici stari između 46 do 55 godina, potom oni stari između 18 i 25 godina, pa 56 do 65 godina i više. Većina ispitanika visoko je obrazovana (VSS ima 44% ispitanika), a 4 ispitanika imaju i doktorat. Čak 83% ispitanika je zaposleno stalno ili honorarno, 9% ih je u mirovini, 8% na studiju, dok je tek manje od 5% ispitanika nezaposleno.

Nešto više od pola ispitanika nema direktne koristi od turizma u općini Milna (60%), što daje uvid jednako u stavove onih koji su direktno uključeni u razvoj turizma, ali i onih koji od turizma nemaju direktne osobne koristi, ali na koje turizam svakako utječe. Na taj način, dobiveni rezultati oslikavaju realnu sliku stanja turizma u Općini Milna, uključujući perspektive različitih dionika, koji turizam promišljaju i subjektivno i objektivno.

3.2.3. Ocjena stanja razvoja turizma u općini Milna

Upitani da na skali od 1 (jako loše) do 5 (izvršno) ocijene stanje razvoja turizma u općini Milna, ispitanici su trenutnom turističkom razvoju dali prosječnu ocjenu 2.68, što ukazuje na iznimno nezadovoljstvo načinom i smjerom u kojem se turizam u ovoj destinaciji razvija.

Grafikon 24 | Opća ocjena razvoja turizma u općini Milna



IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Opće stanje razvoja turizma jedan je ispitanik/ca sažeo ovako:



Mjesto je spalo na iznajmljivanje apartmana i nautiku koja je neophodna zbog morskih pravaca i čiji gosti pune restorane. Dodatna ponuda koja bi privukla turiste i produžila sezonu apsolutno ne postoji, zapeli smo odavno na 3S (stručnim rječnikom)- sea, sun and sand i ništa više. Jako niska razina razvijenosti turizma u cijelom mjestu.

Pitanje koje je uslijedilo postavljeno je kako bi se detaljnije razjasnilo koji su to specifični elementi kojima ispitanici nisu ili jesu zadovoljni, a kada se radi o turizmu u općini Milna. Ocjenama od 1 (iznimno sam nezadovoljan/a) do 5 (iznimno sam zadovoljan/a), ispitanici su ocjenjivali sljedeće karakteristike:

Tablica 76 | Ocjena elemenata turističkog razvoja općine Milna

	PROSJEK
Dostupnost turističkih informacija prije dolaska u destinaciju	2.46
Turistička signalizacija u destinaciji	2.18
Prometna dostupnost	2.51
Trenutna turistička ponuda	2.25
Prilagođenost turističke ponude turistima (npr. jezik, brošure...)	2.59
Broj plaža	2.39

Tematske plaže	1.65
Kulturni sadržaj	2.39
Sportski sadržaj	1.84
Kvaliteta gostiju	2.79
Broj manifestacija	2.45
Kvaliteta manifestacija	2.51
Broj i kvaliteta stručnog turističkog kadra	2.29
Ponuda turističkog sadržaja tokom pred i post sezone	1.89
Cjelogodišnja turistička ponuda	2.01

IZVOR / Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Prosječne ocjene za svaku od navedenih karakteristika, odnosno elemenata turističke ponude jesu nezadovoljavajuće, odnosno ispodprosječne. Najveću ocjenu (2.79) ispitanici su dali kvaliteti gostiju, dok su najmanju ocjenu (1.69) dali tematskim plažama, ističući tako da u općini Milna nema tematskih plaža. Ispitanici su podjednako nezadovoljni ponudom sportskih sadržaja (1.86) kao i ponudom turističkog sadržaja tijekom pred i post sezone (1.93), odnosno cjelogodišnjom turističkom ponudom (2.05).

Kako bi se definirali ključni problemi koji koče razvoj turizma u općini Milna, a koji možda nisu navedeni u prethodnom pitanju, ispitanicima je postavljeno otvoreno, nepotpomognuto pitanje „Koji je najveći nedostatak općine Milna u kontekstu razvoja turizma?“. Najčešći odgovori na navedeno pitanje bili su sljedeći:

Nema jasne strategije razvoja ni vizije ni misije, nema adrenalinskih sadržaja, evidentan je manjak ponude noćnog života, neasfaltirane ceste, neuređenost javnog prostora, zapušteni ruševni prostori, nedostatak izvansezonskih sadržaja, nedovoljna ponuda ugostiteljskih sadržaja, nedostatak stručnog kadra, manjak plaža, manjak parkirališta, loša prometna povezanost općine s drugim općinama...

Kao jedan od većih problema, ispitanici navode problem kanalizacije pa jedan ispitanik/ca navodi sljedeće:

“

Najveći nedostatak je kanalizacija. Dolazak kamiona i pražnjenje septičkih jama negativno utječe na turizam. Trebalo bi spojiti cijelo mjesto na kanalizaciju i tako spriječiti neugodne mirise i izlijevanje fekalija po cestama. Kada se to riješi onda treba razmišljati o razvoju turizma.

Nedostatak osnovnih komunalnih preduvjeta turističkog razvoja također je prepoznato kao jedan od gorućih problema, a ispitanici ističu kako nema niti jednog javnog WC-a, a nedostaje i kontejnera i kanti za prikupljanje otpada, posebice na plažama. Manjak manifestacija i događanja također je često navođen problem trenutnog stanja turizma u Milni, koji, prema ispitanicima, direktno utječe na duljinu boravka gostiju, kao i njihovo sveukupno zadovoljstvo destinacijom:

“

Radi nedostataka sadržaja, gosti borave jako kratko u mjestu ili ga koriste isključivo za spavanje ili obilazak maksimalno 1 dan, ostale dane se samo odmaraju po smještaju i hvale mir našeg mjesta, ali nema sadržaja koji bi ih privukli drugu, treću večer u mjesto.

3.2.4. Resursi općine Milna kao destinacije

Na odgovor „Koja je najveća prednost općine Milna u kontekstu razvoja turizma?“, ispitanici su uglavnom navodili prirodne ljepote destinacije, položaj i klimu, divlje plaže, dobru povezanost s drugim otocima i Dubrovnikom, činjenicu da se radi o maloj destinaciji koje nema velike hotelske kapacitete, koja je autohtona, obilježena tradicijskom arhitekturom, te dobrom nautičkom infrastrukturom.

Izdvajamo tek jedan od odgovora, koji sažima najvažnije prednosti općine Milna kao turističke destinacije.

“

Prirodna bogatstva, koja nisu dovoljno iskorištena (...). Ljudi koji su srdačni, druželjubivi i gostoljubivi. Dovoljan broj restorana koji imaju svakojaku ponudu. Prometna povezanost Milne s ostatkom kontinenta.

Kako bi se u daljnjim fazama koje će uslijediti nakon ovog istraživanja, moglo definirati, razviti i implementirati nove turističke sadržaje i ponudu, nužno je prije svega definirati resurse koji općini Milna stoje na raspolaganju za razvoj navedenih sadržaja. Resursi su opći naziv za prirodne i proizvedene stvari (npr. kulturna i prirodna baština, događanja, arhitektura i slično), kao i ljudsko znanje i sposobnosti koje se može koristiti da bi se stjecala turistička dobit. Kao najvažnije turističke resurse općine Milna, ispitanici navode sljedeće:

nautika, kulturna događanja, Polaca, Žalo, Kantina, arhitektura, čisto more, prirodna i kulturna baština, različite manifestacije kao što su ptezanje Mrduje, Kalaton, lokalne fjere, i drugo...

Navodeći turističke resurse općine Milna koji, prema mišljenju ispitanika, nisu dovoljno (dobro) prezentirani turistima, ispitanici su naveli sljedeće:

Kulturna i prirodna baština, pojedina naselja, ptezanje Mrduje, stari putevi, arhitektura, gastronomija, OPG-ovi, etno turizam, milnarska povijest, most Franje Josipa, Baterija, Sarbunara, spomen kuća (soba) Vladimira Nazora, spomenik u Bobovišću, domaći proizvodi...

Veliki broj ispitanika navodi maslinarstvo i s njim povezane aktivnosti (*berba maslina i proizvodnja ulja za turiste, s predavanjima o starim uljarama, tradiciji, radionicama izrade sapuna i kozmetike od maslinovog ulja, radionicama o prepoznavanju kvalitete ulja, o sortama maslina*), kao resurs koji nije dovoljno dobro valoriziran, odnosno iskorišten kao turistički resurs. Ispitanici generalno ističu važnost uklapanja tradicijskih elemenata u turističku ponudu, što uključuje, ali nije limitirano na tradicijsku arhitekturu, domaću gastronomsku ponudu, suhozide i slično. No, ispitanici su istaknuli i neke specifične elemente turističke ponude, kao što su pojedinačne manifestacije, ali i aktivnosti lokalnih organizacija:



Eko, relaksacijske i ostale aktivnosti GEA VIVE, općina Milna nije svjesna koji dragulj koji nije uopće potpomognut od strane lokalne zajednice. Ona mora biti jaki adut Turističke zajednice Milna. Imam dojam da to nije, pa mi se čini to kao ogroman propust, koji se može super iskoristiti. Za takvo što ljudi u svijetu plaćaju velike novce, a mi to ne guramo dovoljno, nismo iskoristili.

Upitnikom se nastojalo utvrditi postoje li potencijali za turističku valorizaciju pojedinih resursa koji do sada nisu bili korišteni u turizmu. Ispitanici su tako, odgovorom na pitanje „Nabrojite ostale resurse općine Milna koji bi po Vama mogli/trebali postati dio turističke ponude općine Milna“, istaknuli sljedeće resurse:

Sveti Martin, vjerska baština, sport, kvalitetna gastronomska ponuda, umjetnička djela i fundus Rade Harašića...

Ovi podatci mogu biti inspiracija turističkim dionicima za razvoj specijaliziranih turističkih sadržaja i proizvoda u budućnosti, ali i smjernica Turističkoj zajednici Općine Milna za usmjeravanje pažnje na nedovoljno promovirane i valorizirane sadržaje.

Upitnikom se posebna pažnja htjela pridati i specifičnostima naselja koja pripadaju općini Milna, kroz definiranje pojedinih elemenata (kulturnih, sportskih, turističkih, itd.) koji bi mogli biti bolje turistički iskorišteni u promociji pojedinog naselja. Ispitanici su se u odgovorima trebali voditi sljedećim pitanjima: po čemu je ovo naselje karakteristično? Po čemu je već poznato? Što je to što čini ovo naselje zanimljivim, a turisti s tim nisu upoznati? U tablici koja slijedi donosimo najčešće odgovore ispitanika.

LOŽIŠĆA	Zvonik, 3 sestre, stari most, tradicionalna arhitektura, poljoprivreda, domaći proizvodi...
BOBOVIŠĆA NA MORU	Vladimir Nazor, Vičja luka, nautički turizam, književnost i kulturna događanja...
BOBOVIŠĆA	Tradicionalna arhitektura, pogled na uvalu, zaštita od daljnje gradnje, eko turizam, stara škola, kapelica Sv. Martina, crkva Sv. Jurja...
MILNA	Nautički turizam, luka sa tisuću brodova, arhitektura, obiteljski turizam, kulturno sportska ponuda, čisto more, brodogradnja, Polaca, bracara, ribarstvo, klapsko pjevanje, muzej pomorske baštine, kalaton, eko turizam
PODHUME	Eko turizam, ruralni turizam, gastronomija, ovčarstvo...

Ono što je evidentno iz odgovora ispitanika jest da veliki broj njih (a neki su izričito naveli kako u Milni ljetuju već godinama) nisu dovoljno upoznati s naseljima u općini Milna, posebice s naseljima Podhume te Bobovišća. Jednako tako, razvidno je i da većina ispitanika ističe važnost razvoja proizvoda eko turizma, kao i ruralnog turizma, s posebnim naglaskom na promociji lokalne gastronomije i OPG-ova. S tim na umu, pristupamo sljedećem dijelu istraživanja u kojem se pobliže definiraju željeni smjerovi razvoja turizma na području općine Milna.

3.2.5. Budući razvoj turizma u općini Milna

Upitani da definiraju koju bi vrstu turizma trebalo razvijati u općini Milna, ocjenjujući ih na skali od 1 do 7 gdje je 1 najvažnija, a 7 najmanje važna vrsta specifičnog oblika turizma, ispitanici su ovako odgovorili:

Tablica 77 | Ocjena važnosti specifičnih oblika turizma

	PROSJEK
Nautički turizam	3.40
Gastronomski turizam	3.40
Zdravstveni turizam	3.40
Avanturistički turizam	3.34
Obiteljski turizam	3.32
Kulturni turizam	3.20
Ruralni turizam	3.06
Eko turizam	2.96

IZVOR | Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Dakle, ispitanici smatraju kako bi u općini Milna trebalo razvijati na prvom mjestu eko turizam, potom ruralni turizam, pa redom kulturni, obiteljski, avanturistički, nautički i zdravstveni turizam. Osim navedenih, ispitanici smatraju da bi trebalo razvijati i sportski turizam, poduzetnički, kongresni, dječja odmarališta...

Ovi su podatci vrlo značajni jer ukazuju na to kako ispitanici mnogo više pažnje polažu u ekološki i drugačije održive oblike turizma, naspram nautičkom koji je trenutno dominantan u općini Milna. Znači li to da su ispitanici, mahom stanovnici općine Milna, kao i njeni dugogodišnji posjetitelji, svjesni i negativnih posljedica razvoja nautičkog turizma, kao i pozitivnih usmjeravanjem na ekološki, ruralni i kulturni turizam, kako one oblike turizma koji daju prednost lokalnim specifičnostima, tradiciji, poljoprivredi i slično? Odgovor na ovo pitanje trebala bi dati buduća istraživanja razvoja turizma u općini Milna, poželjno u sklopu procesa izrade turističke strategije općine Milna koji će detaljnije istražiti potrebe i želje lokalne zajednice o ovoj temi.

Ključni dio upitnika odnosi se na prijedloge ispitanika za unapređenje stanja razvoja turizma u općini Milna. Naime, ispitanicima je ponuđen prostor za 5 prijedloga, kao i mogućnost slanja dodatnih prijedloga putem elektroničke pošte. Svaki prijedlog sadrži kratki naslov i/ili opis, rok za izvršenje, odnosno rješenje navedenog problema (2019, 2020, 2021, 2022, 2023), kao i one odgovorne za njegovo rješavanje (privatni iznajmljivači, Općina Milna, Turistička zajednica općine Milna, organizacije civilnog društva ili netko drugi).

Upitnikom je pristiglo ukupno 179 prijedloga za unapređenje turističkog razvoja u općini Milna, no mnogi od prijedloga su istoznačni ili slični, zbog čega je ukupni broj jedinstvenih prijedloga 41. U tablici koja slijedi navedeni su prijedlozi prema kronološkom redu njihova rješavanja, odnosno predloženom roku za rješavanje.

Najviše prijedloga tiče se uređenja osnovne turističke infrastrukture – uređenje i povećanje broja plaža, uređenje pristupa osobama s invaliditetom, postavljanje tuševa i kabina za presvlačenje na plažama i slično. Jednako tako, veliki broj ispitanika ističe potrebu izrade i provedbe strategije turističkog razvoja općine Milna, a posebnu pažnju ispitanici posvećuju i poljoprivrednom razvoju odnosno povezivanju ugostitelja i lokalnih OPG-ova te veću ponudu lokalnih proizvoda u postojećim restoranima.

Tablica 78 | Prijedlozi unapređenja turizma na području općine Milna

RB	PRIJEDLOG	2019	2020	2021	2022	2023	IZVRŠITELJ	MJERA
1	Postaviti tuševe na plažama						Općina Milna	4.2.2.
2	Povećati broja uređenih plaža						Općina Milna	4.2.2.
3	Postaviti kabine za presvlačenje						Općina Milna	4.2.2.
4	Izraditi strategiju razvoja turizma						Svi	4.1.1.
5	Izgraditi javni WC						Općina Milna	4.2.1.
6	Riješiti problem prikupljanja otpada						Općina Milna	1.3.2.
7	Zatvoriti promet preko rive						Općina Milna	NU
8	Implementirati program poticaja za OPG-ove						Općina Milna	2.1.1.
9	Organizirati pristup osobama s invaliditetom						TZ Milna	4.2.2.
10	Urediti obilaznicu (napraviti nogostup, pokositi...)						Općina Milna	1.1.1.
11	Organizirati prijevoz do plaža						TZ Milna	NU
12	Ponuditi besplatnu uslugu popravljivanja bicikli						TZ Milna	4.3.3.
13	Urediti prilaz do Nazorovih "Tri sestre" i Kule						Općina Milna	4.3.2.
14	Ograničiti razinu buke iz ugostiteljskih objekata						Općina Milna	1.4.3.
15	Urediti plaže za pse						Općina Milna	NU
16	Prezentirati domaće proizvode i maslinarstvo						Općina Milna	4.2.3.
17	Proširiti građevinske zone						Općina Milna	2.1.2.
18	Premjestiti katamaransko pristanište						Općina Milna	NU
19	Urediti biciklističke i pješačke staze						Svi	4.3.3.
20	Definirati smjernice za izgradnju apartmana						Općina Milna	2.1.2.
21	Riješiti problem kanalizacije uz rivu i na Mlinu						Općina Milna	1.2.1.
22	Urediti parkirališta						Općina Milna	1.1.3.
23	Hortikulturno uređenje						Općina Milna	1.4.3.

24	Povećati broj i kvalitetu manifestacija		Svi	4.1.1.
25	Unaprijediti informiranje posjetitelja		TZ Milna	4.1.1, 4.1.2
26	Educirati i informirati iznajmljivače		TZ Milna	2.2.1.
27	Poticati poduzetničke i obrtničke aktivnosti		Općina Milna	2.1.1.
28	Aplicirati turističke projekte na natječaje		Svi	4.1.2.
29	Postaviti klupe		Općina Milna	1.4.3.
30	Urediti teren za odbojku na pijesku		Općina Milna	NU
31	Osigurati prostor za realizaciju manifestacija		Općina Milna	4.3.1.
32	Riješiti problem ruševnih zgrada		Općina Milna	5.1.2.
33	Decentralizirati sadržaje na rivi		Općina Milna	NU
34	Urediti šetnicu uz plažu		Općina Milna	1.4.1.
35	Unaprijediti međuotočnu povezanost		TZ Milna	NU
36	Razvijati eko turizam		Svi	4.1.1.
37	Osvijetliti plaže		Općina Milna	1.4.3.
38	Prometno povezati Milnu i Bol		Općina Milna	1.1.1.
39	Proširiti rivu Račić		Općina Milna	1.4.1.
40	Angažirati stručni turistički kadar		Općina Milna	4.1.2.
41	Očistiti uvalu		Općina Milna	1.4.3.

NU Nije usvojeno

IZVOR / Istraživanje, Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.

Mnogi od navedenih prijedloga nisu direktno vezani uz turizam, no njihovo će rješavanje odnosno izvršenje indirektno unaprijediti i turističku uslugu na području općine Milna. Definirani rok za izvršenje pojedinih prijedloga procjena je ispitanika, no u realizaciji se valja voditi raspoloživim financijskim sredstvima, realnim mogućnostima za provedbu pojedinih aktivnosti (je li potrebna izrada dodatne dokumentacije, iznalaženje određenih odobrenja i slično...?), kao i prioritetima. U svakom slučaju, ova tablica treba biti uzeta u obzir pri planiranju unapređenja turističkih usluga i infrastrukture na području općine Milna jer predstavlja realne, na terenu uočene potrebe lokalne zajednice i njenih posjetitelja.

U nastavku donosimo pregled nekih od konkretnijih komentara i prijedloga ispitanika, navedenih u upitniku, a koji mogu poslužiti kao inspiracija za buduće turističke aktivnosti, razvoj turističkih sadržaja i usluga.

““

Stimulirana prodaja prirodnih resursa, omogućiti lokalnim proizvođačima besplatno postavljanje prodajnih štandova. Postavljanje destilerije, prezentacija tradicionalnih obrta. Stimulirati elitni nautički turizam. Ponuditi program događaja primjeren različitim kategorijama turista i omogućiti lokacijski njihovu realizaciju.

““

Milna ima primarno najveći potencijal u nautičkom turizmu, koji privlači ljude visoke kupovne moći. Tome primjereno potrebno je uvesti ekskluzivniju ponudu, što uključuje gastronomiju (ne misleći na večeri vina i janjetine), kulturne manifestacije (preseliti jazz festival iz Supetra u Milnu i omogućiti organizatorima da ne plaćaju sve iz svog džepa:)

““

Čistoća cijele općine, a ne samo centra mjesta i zbrinjavanje otpada. Obilježavanje i putokazi za zanimljivosti. Na Google mapama omogućiti da se ucrtaju, napišu imena i pronađu sve ulice u svim mjestima općine. Omogućiti svim turističkim djelatnicima besplatno i kvalitetno oglašavanje na portalima TZO, Best of Brač, Brač info, Tourist info Milna. Milnarski proizvodi: ulje, vino, janjetina, divlja riba, visoko kvalitetni suveniri s oznakama svih mjesta iz općine Milna. Upaljači, magneti i razglednice su prošlost.

““

Magarci (kajih više ni nema u Milni! A bili su dio života još dok sam kao djevojka dolazila na Brač); pazar na Panteri obogatit s autohtonim proizvodima umjesto preprodavača, potaknuti poljoprivredu i ponuditi mogućnost da turist sam ubere povrće u vrtu ili breskve (npr. da u TZ ima popis domaćinstava koja to nude i telefoni); ribarski dani dva dana svaki tjedan (da turisti mogu ići baciti mreže kao turističku ponudu, i da uče jedno popodne krpiti mreže, i da bude ribarska večera na gradele i učenje kuhanja lešade i brudeta i predavanje o povijesti ribarstva u Milni); radionice klapskog pjevanja (da se svaki tjedan održava i turisti se uključe učeći klapsko pjevanje, a ako ima više grupa da bude i malo natjecanje na kraju ili koncert), bitno je svaki tjedan da ljudi novi koji dođu isto mogu sudjelovati, a ne da je event jedan dan ili jedan tjedan u cijelom ljetu pa ako taj tjedan nisam na godišnjem propada prilika; predavanje o povijesti milnarske brodogradnje; radionica gradnje suhozida; kulinarska radionica (branje smokava i kuhanje pekmeza ili slastica od smokava, rogača, škola izrade rožate ili drugih domaćih kolača) itd.

3.3. Rezultati fokus grupa

U sklopu procesa analize stavova i potreba lokalne zajednice kao i ključnih dionika, organizirane su četiri fokus grupe, sljedećom dinamikom:

15.10.2019.	fokus grupa s gospodarstvenicima općine Milna #1
16.10.2019.	fokus grupa za javnost
17.10.2019.	fokus grupa s Općinskim vijećem Općine Milna
26.2.2020.	fokus grupa s gospodarstvenicima općine Milna #2

U fokus grupama sudjelovalo je ukupno 26 sudionika, a svaka je trajala prosječno 2 sata. U nastavku donosimo sažetak održanih fokus grupa, sukladno tematskim područjima o kojima se raspravljalo. Ovdje napominjemo kako se tekst u nastavku odnosi isključivo na sažeti prijenos informacija prikupljenih na fokus grupama, bez dodatnih pojašnjenja i razjašnjenja - dakle, radi se isključivo o stavovima i mišljenjima sudionika fokus grupa, a ne o činjeničnom stanju.

3.2.1. Prometna infrastruktura

U kontekstu prometne infrastrukture, najviše se raspravljalo o manju parkirališnih mjesta na području čitave općine. Kao ključni problem ističe se vlasništvo, odnosno činjenica da je veliki dio potencijalnih prostora za izgradnju parkirališta uknjižen na Republiku Hrvatsku. Kad se radi kanalizacija na primjer, onda se na određenim lokacijama mora tražiti dozvola RH. Kod Briške, kao potencijalne lokacije za parkiralište, radi se o privatnom vlasništvu. Općina mora napraviti popis nerazvrstanih cesta, napraviti prometnu studiju, što je na vijeću usvojeno, te se onda mora raditi elaborat za preknjižavanje tih cesta s privatnog vlasništva na općinu. Time se rješava problem dijela nerazvrstanih cesta, pa onda i Briške. Bitno je da je taj put 2011. bio otvoren, koristili su ga mještani, i na temelju toga mogu prebaciti to na općinu Milna.

Nadalje, lungo mare na kojem se trenutno radi će biti širok 5,5 metara. Dobiva se prometnica i uzdužni parking, kao i dužobalna šetnica, te pola metra uz rub idu ormarići za nautičare. Šetnica je široka nešto više od dva metra. Putnik je prodan Austrijancima, uvjetovano je parkiralište 30% kojeg mora biti javno pa se i na taj način planira riješiti problem s manjkom parkirališnih mjesta.

3.2.2. Turizam

Sudionici fokus grupa složili su se da je nužno ograničavanje apartmanizacije i masovnog turizma. Interes za Milnu eksponencijalno raste. To se vidi i u povećanju broja noćenja i broja

dolazaka, a najbolji podatak je duljina boravka - prosjek je 7,5 noćenja. Ne smijemo dozvoliti masovni turizam, nego ograničiti broj dolazaka. Trebalo je srezati milijun kvadrata građevinskog područja da se limitira gradnja i apartmanizacija i tako dalje. Ostala je Bijaka, na kojoj se može izgraditi maksimalno 750 kreveta, to je važna ograničenost. Uvedena je i fazna gradnja, prvo hotel i svi prateći sadržaji, a tek onda apartmani. Tako općina ograničava preveliki i prenapet razvoj i masovnost turizma. To mora biti jedan kontinuitet arhitektonski, da ne narušava postojeću vizuru općine Milna.

I problem nedovoljnog kapaciteta plaža također je dotaknut na fokus grupama. U tijeku je ishodenje lokacijske dozvole, a glavni problem je utvrđivanja pomorskog dobra i za sve se mora pitati županiju i državu, koji dodjeljuju koncesije na pomorsko dobro. Postigli su dogovor da se ne dopusti privatnim osobama da utvrđuju pomorsko dobro, nego da općine prvo imaju mogućnost utvrđivanja pomorskog dobra. Kad se ono utvrdi, onda se treba ishoditi lokacijska dozvola koja je minimalni uvjet da županija da na upravljanje taj dio pomorskog dobra, uređen kao plaža. Govorimo o plaži Bijaka. Splitsko dalmatinska županija je to prihvatila i postupak je, iako dugotrajan, u tijeku.

3.2.3. Komunalna infrastruktura i održavanje

Sudionici fokus grupa osvrnuli su se i na opće održavanje (komunalnog) reda. Nema pravne osnove da komunalni redar kažnjava ljude (za nepropisno parkiranje i slično). U zoni ograničenog prometa ne može djelovati komunalni redar. Nije problem otvoriti rivu za promet, ali će odmah sutra biti već parkiranih automobila. Radi se nacrt prijedloga javnog reda i mira u okviru kojega se to pokušava riješiti, kao i druga pitanja koja brinu sudionike fokus grupe (primjerice takozvani indijanski šatori).

Nepoštivanje ograničenja gradnje također je istaknuto kao jedan od velikih problema. Prije puno godina se govorilo o tome da se u Milni mora razvijati ekskluzivni turizam, jer ima ekskluzivan prostor. Nema više uvala. Može li općina odrediti gabarite gradnje? Općina je odredila, ali je svejedno izgrađeno. Podignut je optužni prijedlog u kojem je zaokruženo 18 ljudi iz različitih sektora, iz Supetra, Zagreba, bivši djelatnici općine Milna i tako dalje, zbog legalizacije objekata koji u prostoru nisu postojali. Načelnik prima prijetnje jer je odbio izračunati komunalni doprinos za takve nepostojeće građevine. U posljednjih 6 mjeseci otkriveno je mnogo primjera legalizacije ogromnih objekata koji nisu nikad postojali. Legalizirano je nešto što ne postoji, u najatraktivnijim uvalama. Nakon legalizacije donosi se prijava za uklanjanje, jer je navodno derutan, pa se onda izdaje građevinska dozvola za iste gabarite.

Često se postavljalo i pitanje o tome kako se može riješiti problem derutnih kuća na rivi. Teško je to riješiti, jer su privatni vlasnici. Može se prijaviti građevinskoj inspekciji ako građevina ugrožava sigurnost. Došle su kazne, nakon što je općina Milna prijavila inspekciji

2014. godine. Kazne su bile sitne, oko 500 kuna. I dalje ništa nisu poduzeli. Treba to riješiti kroz porez na nekretninu, i to veliki, samo tako bi se moglo riješiti to pitanje, jer bi to vlasnike potaknulo ili na uređenje i korištenje ili na prodaju.

3.2.4. Ostalo

Raspravljalo se, između ostalog i o statusu Centra za kulturu. Vijeće se moralo očitovati zašto žele gasiti Centar za kulturu, a ono je jedino odgovorno za poslovanje centra. Postoje neplaćeni računi, ugovori, moraju se vratiti neki novci od neizvršenih projekata i slično. Status centra je u nadležnosti općinskog vijeća koje ne poduzima nikakve mjere da se riješi pitanje daljnjeg rada. Takvo bi se ponašanje trebalo sankcionirati. Načelnik je preuzeo financijske obaveze centra, ali ostalo mora riješiti vijeće.

3.4. Analiza SWOT

Osnovna funkcija ove analize jest nadići razliku između pozicije u kojoj se općina nalazi i one u kojoj se želi nalaziti (Renko, Delić, Škrtić, 1999). SWOT je situacijska analiza što znači da prikuplja i prezentira podatke o unutarnjim snagama i slabostima te ih uspoređuje s prilikama i prijetnjama s kojima se općina suočava u vlastitom okruženju. Ona objedinjuje vanjsku i unutarnju analizu te je upravo zbog toga najkorišteniji tip analize. U nastavku slijedi pregled snaga i slabosti, prilika i prijetnji općine Milna.

SNAGE

- × Aktivnosti organizacija civilnog društva i veliki broj lokalnih inicijativa
- × Propisima definirana ovlaštenja za planiranje, upravljanje, poticanje i financiranje određenih djelatnosti od strane općinske uprave
- × Položaj općine
- × Kulturno povijesno nasljeđe

SLABOSTI

- × Nesiguran položaj žena na tržištu rada
- × Po broju zaposlenih, dobiti razdoblja i neto dobiti značajno ispodprosječna
- × Usitnjenost i rascjepkanost poljoprivrednih posjeda
- × Neriješeni imovinsko - pravni odnosi na lokaciji poduzetničkog pothvata
- × Manjak financijskih sredstava za ulaganje u poljoprivredu
- × Manjak stručnog kadra za upravljanje turističkim razvojem
- × Nedostatak dobro komunalno opremljenih investicijskih

terena

- × Nezadovoljavajuća kvaliteta cesta na području općine
- × Nepovoljan omjer ekonomski neaktivnog stanovništva i broja zaposlenih
- × Sporost administracije u rješavanju pitanja vlasništva
- × Neinformiranost i ne-educiranost lokalnog stanovništva o dostupnim prilikama, poticajima, bespovratnim sredstvima
- × Nerazvijenost mreže otkupa poljoprivrednih proizvoda
- × Nerazvijena svijest o zaštiti okoliša
- × Nedostatna infrastruktura za kulturna i društvena događanja

PRILIKE

- × Veliki potencijal u unapređenju stavke proizvodnje prehrambenih proizvoda
- × Dostupna sredstva LAG-a i FLAG-a Brač
- × Novo proračunsko razdoblje Europske Unije
- × Dostupni fondovi Europske unije, nacionalni i regionalni fondovi
- × Povećanje ekonomske aktivnosti uslijed razvoja i implementacije programa razvoja poduzetništva
- × Teritorijalno širenje turističke ponude
- × Poticanje suradnje poljoprivrednog i turističkog sektora
- × Diversifikacija poljoprivredne djelatnosti
- × Povećanje ulaganja u ruralna područja i pojačani razvoj ruralnog turizma
- × Razvoj specijaliziranih turističkih proizvoda
- × Korištenje potencijala obnovljivih izvora energije
- × Stavljanje u funkciju nedovoljno iskorištenih kulturnih resursa

PRIJETNJE

- × Preveliki udio smještajnih kapaciteta i objekata koji su isključivo u funkciji turizma, u odnosu na objekte za stalno stanovanje
- × Rastući trend migracije
- × Nepovoljna demografska slika
- × Neiskustvo u provedbi projekata i korištenju poticanja od strane različitih fondova
- × Opasnost od urušavanja napuštenih i zapuštenih zgrada
- × Potencijalne ekološke i druge katastrofe (požari, nedostatak vode, epidemije...)

3.5. Rezultati javnog savjetovanja

Radna verzija dokumenta strategije razvoja općine Milna za period od 2020. do 2025. objavljena je na stranicama općine Milna, uz pripadajući obrazac za javno savjetovanje, odnosno dostavu komentara, prijedloga i kritika, a koji se nalazi u prilogu 5.7. Obrazac za javno savjetovanje. Razdoblje javnog savjetovanja bilo je od 19.5.2020. do 2.6.2020. godine. U navedenom periodu, službenim putem i na način predviđen u samoj objavi javnog savjetovanja, nije zaprimljen ni jedan komentar, prijedlog ili kritika dokumenta. Neslužbenim putem (putem društvenih mreža, elektroničke pošte izrađivača dokumenta) pristigla su dva komentara. Prvi komentar odnosi se na poglavlje 2.4.2. Vodovod i kanalizacija te na sustav odvodnje otpadnih voda na području Bobovišća na moru. Navedeni tekst poglavlja uređen je sukladno Izmjenama i dopunama Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, 2019., a temeljem članka 31. Zakona o o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/2017), akti strateškog planiranja i prostorni planovi koji se donose na lokalnoj i područnoj (regionalnoj) razini moraju biti usklađeni, zbog čega u tom dijelu općina Milna nije u mogućnosti mijenjati planirane zahvate u sustavu odvodnje.

Drugi pristigli komentar odnosi se na plan uređenja dječjeg vrtića, sadržan u prijedlogu projekta u sklopu akcijskog plana (projekt br. 41, Rekonstrukcija, dogradnja i opremanje dječjeg vrtića), kojim se ne ostvaruju uvjeti za primitak većeg broja djece, sukladno stvarnim potrebama te se predlaže izmjena planiranog projekta na način da se pristupi izgradnji većeg vrtića. U periodu na koji se odnosi ovaj strateški dokument, neće biti moguće ostvariti navedeni projekt izgradnje novog dječjeg vrtića, zbog čega se pristupa rekonstrukciji postojećeg kako bi se unaprijedili uvjeti rada i poboljšala usluga predškolskog odgoja. Međutim, temeljem provedenih analiza, kao i prijedloga zainteresirane javnosti, općina Milna pristupila je planiranju i pripremi projekta izgradnje novog vrtića, čija će realizacija biti moguća tek u idućem strateškom razdoblju, te će svakako biti dio budućeg akcijskog plana.

3.6. Zaključak provedenih istraživanja

Istraživanja i analize poduzeti kako bi se kreirala jasnija slika stanja razvoja općine Milna daju ograničen uvid u stvarne potrebe lokalnog stanovništva, prije svega zbog nedovoljnog angažmana same lokalne zajednice koja nije u značajnom broju ispunila anketne upitnike niti sudjelovala u fokus grupama. Međutim, rezultati nam ipak daju određene smjernice koje mogu činiti temelj izrade akcijskog plana razvoja općine Milna, na način da upućuje na neke od problema s kojima se stanovništvo suočava. Ovdje je važno istaknuti i činjenicu kako su rezultati pokazali i određenu razinu nerazumijevanja nadležnosti, obveza i odgovornosti jedinice lokalne samouprave, pa u budućem periodu svakako valja raditi na informiranju lokalnog stanovništva.

4 | Strateški razvojni program

4.1. Vizija i misija

Temeljem provedenih istraživanja, definirane su vizija i misija budućeg razvoja Općine Milna, koje su u sebi objedinile elemente koje je lokalna zajednica, kao i predstavnici uprave, poduzetnika i drugih dionika važnih za razvoj općine Milna, definirala kao ključne u budućem razvoju općine, a kroz sudjelovanje u anketnim ispitivanjima i/ili fokus grupama.

vizija

Općina Milna sigurno je i atraktivno mjesto za život, s uređenim infrastrukturnim, komunalnim i drugim uvjetima za stabilan razvoj mikro i malog poduzetništva, kojem zamah daje turizam utemeljen na lokalnoj tradiciji, bogatoj i raznovrsnoj kulturnoj ponudi.

misija

Općina Milna će aktivno stvarati uvjete za unapređenje kvalitete života lokalnog stanovništva kroz razvoj i podršku kulturnim i društvenim sadržajima te unapređenje gospodarstva. Činit će to uređenjem komunalne infrastrukture, informiranjem i edukacijom lokalne zajednice kao i podrškom postojećim i potencijalnim gospodarstvenicima, a sve kroz povećani angažman u osiguranju sredstava iz europskih i drugih dostupnih fondova.

4.2. Strateški ciljevi razvoja

- | | |
|---|---|
| 1 | Unaprijediti javnu i komunalnu infrastrukturu |
| 2 | Razviti konkurentno gospodarsko okruženje |
| 3 | Razviti sportske i kulturne usluge |
| 4 | Potaknuti održivi razvoj turizma |
| 5 | Povećati efikasnost upravljanja razvojem |

4.3. Prioriteti strateškog razvoja

Sukladno definiranim strateškim ciljevima, za svaki cilj su određeni prioriteti strateškog razvoja, u sklopu kojih su potom definirane mjere za postizanje ciljeva. U tablici koja slijedi, donosimo popis prioriteta, u sklopu strateškog razvoja Općine Milna.

Tablica 79 | Popis prioriteta razvoja općine Milna u narednih 5 godina

STRATEŠKI CILJ	PRIORITET
1. Unaprijediti javnu i komunalnu infrastrukturu	1.1.Unaprijediti cestovnu infrastrukturu i povezanost 1.2.Unaprijediti sustav kanalizacije i vodoopskrbe 1.3.Uspostaviti održivi i učinkoviti sustav gospodarenja otpadom 1.4.Razvijati i unaprijediti lokalne temeljne usluge 1.5.Poticati demografsku obnovu
2. Razviti konkurentno gospodarsko okruženje	2.1. Poticati gospodarski razvoj 2.2. Stvarati uvjete za održivi gospodarski razvoj
3. Razviti sportske i kulturne usluge	3.1. Razvijati i unaprijediti sportsku i društvenu infrastrukturu
4. Potaknuti	4.1. Osigurati održivost turističkog razvoja

održivi razvoj turizma	4.2. Unaprijediti postojeću turističku ponudu 4.3. Stvoriti novi turistički sadržaj
5. Povećati efikasnost upravljanja razvojem	5.1. Stvoriti uvjete za održivi razvoj cjelokupne zajednice 5.2. Poboljšati kvalitetu upravljanja jedinice lokalne samouprave

4.4. Popis mjera i projekata

Za svaki prioritet, definirane su mjere kojima se planiraju ostvariti, kao i pripadajući popis projekata, odnosno aktivnosti koje je potrebno poduzeti da bi se ostvarili ciljevi razvoja. Lista projekata nije iscrpljujuća ni obvezujuća na način da se uspješnost provedbe ovog razvojnog dokumenta mjeri brojem provedenih aktivnosti, to jest projekata. Uspješnost provedbe ovisit će uvelike i o inicijativi različitih dionika lokalnog, ali i regionalnog razvoja, primjerice privatnom sektoru koji će u mjerama pronaći inspiraciju i motivaciju za unapređenje i razvoj vlastitog poslovanja. Uspješnost će ovisiti i o faktorima na koje općina Milna, kao ni ostali dionici razvoja ne mogu direktno utjecati kao što je sporost administracije, različiti vanjski, makro utjecaji (ekonomske krize, epidemije i slično), a koji mogu direktno i indirektno utjecati na razvoj na mikro razini.

Popisom projekata i akcijskim planom upućuje se stanovništvo općine Milna i druge interesne skupine na ono što općina Milna u narednih pet godina želi postići, na smjer u kojem se želi kretati, a sama provedba akcijskog plana ovisit će o reakciji i razini uključenosti cjelokupne zajednice i svih interesnih skupina, koji i sad, a posebno ubuduće, imaju utjecaja na razvoj općine Milna.

Tablica 80 | Popis projekata

CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	RB
UNAPRIJEDITI JAVNU I KOMUNALNU INFRASTRUKTURU	1.1. Unaprijediti cestovnu infrastrukturu i povezanost	1.1.1. Izgradnja novih prometnica	<i>Izgradnja i rekonstrukcija ceste od Bobovišća luka do spoja na D – 114</i>	1
			<i>Cestovna obilaznica naselja Milna – Južni dio</i>	2
			<i>Izgradnja obilaznice naselja Ložišće (D114)</i>	3
			<i>Obilaznica naselja Bobovišća</i>	4
			<i>Izgradnja mreže nerazvrstanih cesta na području TZ „Bijaka jug i Bijaka sjever“</i>	5
			<i>Prilazna cesta za održavanje uređaja za pročišćavanje – M17-2</i>	6
			<i>Prometno povezati Milnu i Bol</i>	7
		1.1.2. Rekonstrukcija, održavanje i sanacija postojećih prometnica	<i>Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja protupožarnih nerazvrstanih cesta (poljski putovi)</i>	8
			<i>Proširenje i sanacija nerazvrstane ceste L01 i L03 (Ložišća)</i>	9
			<i>Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta i ulica na području naselja Bobovišća i Bobovišća na moru</i>	10
			<i>Rekonstrukcija nerazvrstane ceste M40 (D114 – Podhume)</i>	11
			<i>Rekonstrukcija spoja D114 sa Županijskom cestom Ložišća – Dračevica</i>	12
			<i>Proširenje i uređenje nerazvrstane ceste M25 i M26 (Milna – Makarac)</i>	13
		1.1.3. Izgradnja parkirališta	<i>Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Bobovišćima na moru</i>	14
			<i>Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Ložišća</i>	15
			<i>Izgradnja i opremanje parkirališta „Pantera – Šumica“</i>	16
			<i>Izgradnja i opremanje drugih mogućih lokacija parkirališta u naselju Milna</i>	17
	1.2. Unaprijediti sustav kanalizacije i vodoopskrbe	1.2.1. Unapređenje sustava vodoopskrbe	<i>Izgradnja podsustava vodoopskrbe Makarac</i>	18
			<i>Izgradnja vodospreme MILNA 2 i pripadajućeg cjevovoda</i>	19
			<i>Dogradnja sustava vodoopskrbe do TZ „Duboka“</i>	20
			<i>Rekonstrukcija i izgradnja fekalne kanalizacije područja Blataška riva, Galicija, Gomilica i Mlin u Milni</i>	21
		1.2.2. Unapređenje sustava odvodnje	<i>Izgradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje dijela građevinskog područja naselja Milne - Kuk</i>	22
			<i>Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda za izdvojene dijelove naselja Milna (Osibova, Makarac)</i>	23
			<i>Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda naselja Bobovišća na moru, Ložišća i Bobovišća</i>	24
			<i>Dogradnja sustava hidrantske mreže na području cijele Općine</i>	25

1.3. Uspostaviti održivi i učinkoviti sustav gospodarenja otpadom	1.3.1. Sanacija postojećih lokacija nepropisno odbačenog otpada	<i>Sanacija odlagališta otpada „Miran dolac“</i>	26
	1.3.2. Unapređenje sustava gospodarenja otpadom	<i>Nabava opreme za provedbu plana gospodarenja otpadom</i>	27
1.4. Razvijati i unaprijediti lokalne temeljne usluge	1.4.1. Uređenje obalnog pojasa	<i>Rekonstrukcija obalnog zida i dogradnja obale - Racić</i>	28
		<i>Uređenje dužobalne šetnice i javne površine na Panteri</i>	29
		<i>Uređenje šetnice Put Sv Josipa</i>	30
		<i>Rekonstrukcija i dogradnja obalnog pojasa luke Milna</i>	31
		<i>Uređenje milnarske rive u kamenu</i>	32
		<i>Postavljanje montažnog plutajućeg pontona za komunalne vezove na u Milni (Kažot)</i>	33
	1.4.2. Uređenje i opremanje groblja i mrtvačnica	<i>Proširiti groblje u Ložišćima</i>	34
		<i>Izgradnja i opremanje mrtvačnice u Milni</i>	35
		<i>Izgradnja groblja u Milni</i>	36
	1.4.3. Unaprijediti opću komunalnu uređenost	<i>Unaprijeđenje javnih zelenih površina</i>	37
		<i>Unaprijediti komunalni red</i>	38
		<i>Poticanje uređenja fasada privatnih kuća</i>	39
		<i>Unaprijediti javnu rasvjetu, komunalno čišćenje i održavanje</i>	40
1.5. Poticati demografsku obnovu	1.5.1. Unaprjeđenje usluge predškolskog odgoja	<i>Rekonstrukcija, dogradnja i opremanje dječjeg vrtića</i>	41
		<i>Produljenje rada dječjeg vrtića</i>	42
	1.5.2. Paket mjera za demografsku obnovu	<i>Izrada programa demografske obnove</i>	43

CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	RB
RSKO GOSPODA NTNO	2.1. Poticati gospodarski razvoj	2.1.1. Poticanje razvoja mikro, malog i srednjeg poduzetništva	<i>Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poduzetništva</i>	44
			<i>Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poljoprivrede</i>	45

		2.1.2. Stvaranje poticajnog investicijskog okruženja	Izmjena prostornog plana općine Milna Poticati i razvijati uvjete za otvaranje većeg prodajnog centra Uređenja pristupa za iskrcaj ribe	46 47 48
	2.2. Stvarati uvjete za održivi gospodarski razvoj	2.2.1. Ulaganje u edukaciju i cjeloživotno obrazovanje	Poticati cjeloživotno obrazovanje Razviti i implementirati sustav nagrađivanja i motivacije nadarenih/uspješnih pojedinaca	49 50
		2.2.3. Poticanje energetske održivosti	Poticati uporabu obnovljivih izvora energije	51
CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	RB
RAZVITI SPORTSKE I KULTURNE USLUGE	3.1. Razvijati i unaprijediti sportsku i društvenu infrastrukturu	3.1.1. Unaprijeđenje sportske infrastrukture	Projektiranje, izgradnja i opremanje dječjeg i nogometnog igrališta u Ložišćima	52
			Uređenje i opremanje sportskog malonogometnog igrališta na području „Bregana“	53
			Uređenje i opremanje školskog sportskog igrališta „Crvana“	54
		3.1.2. Unaprijeđenje društvene infrastrukture	Uređenje zadružnog doma u Ložišćima	55
			Dom za osobe treće životne dobi	56
			Unaprijeđenje rada Centra za kulturu	57
CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	RB
POTAKNUTI ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA	4.1. Osigurati održivost turističkog razvoja	4.1.1. Izrada i implementacija razvojnih planova u turizmu	Strategija razvoja turizma općine Milna	58
		4.1.2. Jačanje kapaciteta za upravljanje u turizmu	Podrška edukaciji i osposobljavanju djelatnika turističke zajednice	59
	4.2. Unaprijediti postojeću turističku ponudu	4.2.1. Podizanje razine turističke usluge	Unificiranje turističkih sadržaja	60
			Postavljanje javnih WC-ova	61
		4.2.2. Unaprijeđenje ponude i stanja plažnog turizma	Ulaganja na plažama u naselju Bobovišća na moru	62
			Postavljanje tuševa na plažama	63
			Izgradnja i uređenje mjesne plaže Bijaka	64
		4.2.3. Poticanje međusektorske suradnje	Uređenje pjovera	65
			Promocija lokalne proizvodnje	66

	4.3. Stvoriti novi turistički sadržaj	4.3.1. Valorizacija	<i>Interpretacijski centar maritimne povijesti</i>	67
		maritimne baštine	<i>Interpretacija i valorizacija maritimne baštine općine Milna - tematske staze</i>	68
		općine Milna		
		4.3.2. Valorizacija druge	<i>Obnova kulturno - povijesnih lokaliteta i objekata - Baterija</i>	69
		kulturne baštine općine Milna	<i>Valorizacija kulturne baštine V. Nazor u Bobovišćima na moru</i>	70
		4.3.3. Razvoj specifičnih	<i>Urediti biciklističke i pješačke staze</i>	71
		oblika turizma	<i>Kreiranje edukativno - turističke staze na arheološkom kompleksu kojeg čine Rat i Vičja luka</i>	72
CILJ	PRIORITET	MJERA	PROJEKT	RB
POVEĆATI EFIKASNOST UPRAVLJANJA RAZVOJEM	5.1. Stvoriti uvjete za održivi razvoj cjelokupne zajednice	5.1.1. Izrada i	<i>Studija održivog razvoja za razdoblje 2020.- 2025. i izvješće stanja u prostoru</i>	73
		implementacija razvojnih planova	<i>Strategija kulturnog razvoja općine Milna</i>	74
		5.1.2. Učinkovito	<i>Izrada plana upravljanja općinskom imovinom</i>	75
		upravljanje imovinom u vlasništvu Općine Milna	<i>Izrada elaborata evidentiranja nerazvrstanih cesta</i>	76
	5.2. Poboljšati kvalitetu upravljanja jedinice lokalne samouprave	5.2.1. Obnova	<i>Sanacija i uređenje zgrade Općine</i>	77
		infrastrukture		
		5.2.2. Povećanje razine informiranosti lokalne zajednice	<i>Razvoj sustava redovitog informiranja javnosti</i>	78
			<i>Razvoj sustava participativnog budžetiranja u komunalnom uređenju</i>	79

4.5. Implementacija i praćenje provedbe akcijskog plana

Kako bi razvojni dokumenti bili provedivi, oni u sebi moraju sadržavati temeljne kriterije provedivosti: Rok za izvršenje, Nositelj aktivnosti, Mjerljivi pokazatelji, Troškovnik, Izvor financiranja. Definiranje svake od navedenih kriterija provedivosti, za svaki pojedini planirani projekt u sklopu akcijskog plana, daju se odgovori na pitanja o tome do kada se pojedina mjera mora odraditi, tko će je provesti, kako će se vrednovati uspješnost provedbe, koliko će to koštati i tko će platiti.

Za veliki dio projekata je točno definiran trošak, odnosno iznos potreban za realizaciju, dok je za druge stavljena okvirna cijena, utemeljena na prethodnom iskustvu realizacije sličnih projekata. Kod onih projekata/aktivnosti kod kojih nije bilo moguće jasno definirati troškovnik, iznos nije naveden pa i ukupni troškovnik ovog razvojnog plana treba uzeti s rezervom, imajući na umu kako on čini minimalnu procjenu ukupnog troška. Ono što je ovdje važno istaknuti jest da se prikazani iznos odnosi na ukupno vrijeme provedbe strategije, odnosno da se u većini slučajeva radi o iznosu koji će se financirati tijekom pet godina provedbe strategije te ga kao takvog treba planirati u godišnjim proračunima. Također, važno je pozornost obratiti i na izvore financiranja koji upućuju na to kako se veći dio planira financirati iz sredstava europskih i drugih fondova, a ne iz općinskog proračuna.

Kako bi razumijevanje akcijskog plana bilo jednostavnije, u naredne dvije tablice donosimo pojašnjenje ključnih elemenata.

Tablica 81 | Pojašnjenje kategorija akcijskog plana

NAZIV PROJEKTA	Radni naziv projekta ili aktivnosti kojima se radi na ostvarenju strateškog cilja
IZNOS	Gdje je bilo moguće definirati iznos, sukladno postojećim troškovnicima ili iskustvu provedbe sličnih projekata / aktivnosti, iznos je definiran u točnom ili približnom iznosu, dok su određene rubrike, označene bojom, ostavljene prazne dok se ne definira prosječna vrijednost projekta.
IZVOR FINANCIRANJA	Kratice koje se odnose na potencijalne donatore, sponzore, izvore financiranja. Kod većine projekata fokus je na (su)financiranju od strane različitih izvora, posebice fondova EU i ministarstava, kako bi se što manje opterećivao općinski proračun.
FAZA REALIZACIJE	Kratak sažetak do sada poduzetih aktivnosti po pojedinom projektu, ukoliko je realizacija započela.
INDIKATORI PROVEDBE	Definirani pokazatelji koje je potrebno postići kako bi se mogla mjeriti uspješnost provedbe akcijskog plana.
PERIOD PROVEDBE	Planiran period provedbe svakog pojedinog projekta, kojim se definira kad je potrebno započeti i završiti određeni projekt / aktivnost.

Tablica 82 | Popis potencijalnih izvora financiranja

DP	Državni proračun
EK	Europska komisija
EU	Europska Unija putem različitih fondova
FZOEU	Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost
HC	Hrvatske ceste
HTZ	Hrvatska turistička zajednica
HV	Hrvatske vode
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
LAG BRAČ	Lokalna akcijska grupa Brač
LAGUR BRAČ	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu Brač
LUSDŽ	Lučka uprava Splitsko-dalmatinske županije
MDOMSP	Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
MINGO	Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
MINT	Ministarstvo turizma
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MPPI	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike
NZRCD	Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva
OCD	Organizacije civilnog društva
OM	Općina Milna
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PS	Privatni sektor
SDŽ	Splitsko-dalmatinska županija
TZOM	Turistička zajednica općine Milna
TZSDŽ	Turistička zajednica Splitsko-dalmatinske županije
UOB	Udruženje obrtnika Brač
UR	Uprava za ribarstvo
VB	Vodovod Brač
VRH	Vlada Republike Hrvatske
ŽUC	Županijska uprava za ceste

U tablici koja slijedi, donosimo pregled projekata, nositelja, iznosa i izvora financiranja, faze realizacije pojedinih projekata te indikatora provedbe.

Tablica 83 | Akcijski plan provedbe

RB	NAZIV PROJEKTA	IZNOS	IZVOR FINANCIRANJA	FAZA REALIZACIJE / OPIS & KOMENTAR	INDIKATORI PROVEDBE	2020	2021	2022	2023	2024
1	Izgradnja i rekonstrukcija ceste od Bobovišća luka do spoja na D – 114	2.025.000,00 HRK	OM SDŽ ŽUC	Potvrda glavnog projekta izdana 5.studenog 2014. godine. Valjanost predmetne potvrde je istekla pa je Općina Milna sukladno novim propisima iz Zakona o gradnji pokrenula postupak izrade idejnog projekta za ishođenje lokacijske dozvole, a što je u tijeku.	Izgrađeno 4,5 kilometara ceste D114 na području naselja Podhume i Bobovišća na moru. Postojeća kolnička konstrukcija nerazvrstane ceste širi se na ukupno 5m uz ugradnju rigola i zaštitne ograde ukupne dužine 621m.					
2	Cestovna obilaznica naselja Milna – Južni dio	8.125.000,00 HRK	HC	Lokacijska dozvola izdana 29.7.2015. godine, rješenje o produženju važenja iste izdanu 29.7.2017. godine. Parcelacijski elaborat cijepanja zemljišta izrađen 2018. godine.	Izrađena projektna dokumentacija i elaborat cijepanja zemljišta na trasi; otkupljeno zemljište; izgrađena zaobilaznica u ukupnoj dužini od 1744 metra.					
3	Izgradnja obilaznice naselja Ložišće (D114)	41.601.960,01 HRK	HC	Lokacijska dozvola izdana 31. srpnja 2014. godine. Građevinska dozvola izdana 19. prosinca 2017. godine.	Izrađen tunel ukupne dužine 190 metara.					
4	Obilaznica naselja Bobovišća	6.250.000,00 HRK	HC	Realizacija nije započela.	Širenje postojeće trase u dužini cca 200m.					
5	Izgradnja mreže nerazvrstanih cesta na području TZ „Bijaka jug i Bijaka sjever“	5.000.000,00 HRK	OM PS	09.12.2019. godine u uredu za graditeljstvo u Supetru podnesen zahtjev u postupku izdavanja i utvrđivanja posebnih uvjeta i uvjeta priključenja na prometnice od strane javnopravnih tijela.	Izgrađena mreža nerazvrstanih cesta na području TZ „Bijaka jug i Bijaka sjever“ u ukupnoj duljini 3 kilometra.					
6	Prilazna cesta za održavanje uređaja za pročišćavanje – M17-2	2.500.000,00 HRK	OM SDŽ VB	Lokacijska dozvola izdana 24.12.2014. godine. Rješenje o produljenju iste izdana je 18.1.2017. godine. U tijeku je prikupljanje suglasnosti javnopravnih tijela na glavni projekt u postupku ishođenja građevinske dozvole.	Uređena duž obalna šetnica i prilazna cesta uređaju za pročišćavanje kanalizacijskog sustava Milne s ograničenim režimom prometovanja motornih vozila ukupne dužine 1265 m.					
7	Prometno povezati		HC	U tijeku izrada projektne dokumentacije. Među 14	Postojanje direktne prometne linije između Milne i					

	Milnu i Bol		VRH	projekata koje je vlada RH proglasila strateškim projektom od važnosti za otoke.	Bola.			
8	Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja protupožarnih nerazvrstanih cesta (poljski putevi)	1.875.000,00 HRK	OM SDŽ MP	U suradnji sa Splitsko - dalmatinskom županijom i Ministarstvom poljoprivrede i šumarstva nastavio bi se ovaj zajednički projekt započet još 2003. godine. U budućoj realizaciji projekta potrebno je planirati prioritete, a u troškovnicima planirati i troškove izgradnje novih „gomila“ i/ili postavljanje mreža na zemljištima kojima se uklanjaju postojeće gomile radi dobivanja širine puta od najmanje 3,5 metra.	Rekonstruirano, sanirano i izgrađeno najmanje 5 km poljskih puteva.			
9	Proširenje i sanacija nerazvrstane ceste L01 i L03 (Ložišća)	1.500.000,00 HRK	OM	Prema Pravilniku o manje zahtjevnim građevinama, a sve realizirati kao sanacija postojećeg puta jer u tom slučaju nije potrebno ishoditi akt građenja.	Rekonstruirano 0,7 kilometara cesta na području naselja Ložišća; uređena ulica „Put korita“ (proširenja, asfaltiranje, potporni zidovi) te spojena na ulicu „M. Smoje“ (č.z. 3358 k.o. Bobovišća).			
10	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta i ulica na području naselja Bobovišća i Bobovišća na moru	562.500,00 HRK	OM SDŽ	Potrebno je asfaltirati ili betonirati prometnu površinu, a na pojedina mjesta izgraditi ugibališta i potporne zidove te postaviti javnu rasvjetu.	Sanirano i opremljeno (javna rasvjeta) 0,8 kilometara postojećeg puta od naselja Bobovišća do naselja Bobovišća na moru kao šetnicu s ograničenim režimom prometovanja motornih vozila. Izgrađeni manji potporni zidovi kako bi se spriječilo urušavanje puta u more u ulici put Kućice.			
11	Rekonstrukcija nerazvrstane ceste M40 (D114 – Podhume)	2.500.000,00 HRK	OM SDŽ EU	Realizacija nije započela.	Rekonstrukcija i asfaltiranje kolničke konstrukcije u širini minimalno 5m, a u ukupnoj dužini od cca 4 km.			
12	Rekonstrukcija spoja D114 sa Županijskom cestom Ložišća – Dračevica	625.000,00 HRK	OM ŽUC	Realizacija nije započela.	Rekonstruiran / ili izmještan spoj D114 sa županijskom cestom Ložišća - Dračevica			
13	Proširenje i uređenje	2.125.000,00 HRK	OM	Nakon izgradnje vodoopskrbnog cjevovoda do	Asfaltirana kolnička konstrukcija ceste M25 i M26.			

	nerazvrstane ceste M25 i M26 (Milna – Makarac)			izdvojenog dijela naselja Milne - MAKARAC (i instalacije HEP-a koje će paralelno sa gradnjom vodoopskrbe odraditi i polaganje elektroenergetskog kabela), potrebno je kolničku konstrukciju ceste asfaltirati.			
14	Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Bobovišćima na moru	625.000,00 HRK	OM	Potrebno izraditi projektnu dokumentaciju i riješiti imovinsko pravna pitanja (elaborat radi prijenosa vlasništva sa RH na Općinu Milna). U predstojećim 1. ID PPUO Milne predmetnu lokaciju preciznije odrediti kao namjena „Parkiralište“.	Izgrađeno javno parkiralište sa 100 parkirnih mjesta u naselju Bobovišća na moru na č.z. 1968/1 k.o. Bobovišća.		
15	Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Ložišća	1.250.000,00 HRK	OM	U 1. ID PPUO Milne planirati potencijalne lokacije koje se odrede kao moguća parkirališta.	Izgrađeno javno parkiralište sa 50 parkirnih mjesta u naselju Ložišća.		
16	Izgradnja i opremanje parkirališta „Pantera – Šumica“	1.687.500,00 HRK	OM	Općina Milna je tijekom 2019. godine izgradila parkiralište na navedenoj lokaciji. Prema Pravilniku o manje zahtjevnim građevinama, a sve realizirati kao sanacija postojećeg puta jer u tom slučaju nije potrebno ishoditi akt građenja. Također, u predstojećim 1. ID PPUO Milne predmetnu lokaciju preciznije odrediti kao namjena „Parkiralište“.	Otkupljena č.z. 1695/1/5 k.o. Milna, asfaltiranje i opremanje parkirališne površine.		
17	Izgradnja i opremanje drugih mogućih lokacija parkirališta u naselju Milna	3.125.000,00 HRK	OM	Cilj projekta je izgradnja i opremanje novih parkirališta u naselju Milna (Galicija, Vlaška, Bijaka i druge moguće lokacije koje je potrebno razmotriti kao moguće lokacije). U 1. ID PPUO Milne planirati potencijalne lokacije koje se odrede kao moguća parkirališta.	Izgrađeno javno parkiralište sa 300 parkirnih mjesta u naselju Milna.		
18	Izgradnja podsustava vodoopskrbe Makarac	4.875.000,00 HRK	OM VB SDŽ	Građevinska dozvola izdana je 11.2.2019. godine, a postala pravomoćna 15.3.2019. Javno savjetovanje na nacrt natječajne dokumentacije	Izgrađen vodovodni cjevovod na dionici od naselja Milne do uvale Makarac te kolektor fetalne kanalizacije u dijelu naselja Milne, u početnom		

				objavljeno u EOJN zaključno sa 14.2.2020. godine. U tijeku je javni natječaj za ugovaranje izvođenja radova.	dijelu trase u dužini od 300 m uz vodovodni cjevovod izgrađen i fekalni cjevovod.			
19	Izgradnja vodospreme MILNA 2 i pripadajućeg cjevovoda	5.625.000,00 HRK	OM VB HV EU	Građevinska dozvola izdana je 15.11.2018. godine, a postala pravomoćna 16.12.2018.	Izgradnjom vodospreme Milna 2 osigurava se dostatni dovod vode za potrebe turističkih investicija koje su u fazi ishođenja građevinskih dozvola na području TZ „Bijaka“, kao i dijela naselja Milne (Vlaška i Miln) te se rasterećuje postojeća vodosprema Milna 1.			
20	Dogradnja sustava vodoopskrbe do TZ „Duboka“	2.250.000,00 HRK	OM VB SDŽ	U tijeku je izrada idejnog projekta za ishođenje lokacijske dozvole.	Proširen vodoopskrbni sustav do TZ „Duboka“ te spojene postojeće građevine izgrađene u uvalama Lučice – Duboka.			
21	Rekonstrukcija i izgradnja fekalne kanalizacije područja Blataška riva, Galicija, Gomilica i Mlin u Milni	5.000.000,00 HRK	OM SDŽ VB EU	Lokacijska dozvola izdana 29.5.2019. godine. U tijeku je postupak ishođenja građevinske dozvole	Izgradnja fekalne kanalizacije u dijelu ulice Blataška riva i Galicija radi se rekonstrukcija postojećeg kanalizacijskog sustava, a u dijelovima naselja Milna Gomilica i Mlin radi se izgradnja kanalizacijskog sustava.			
22	Izgradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje dijela građevinskog područja naselja Milne - Kuk	6.250.000,00 HRK	OM VB SDŽ	U tijeku je izrada idejnog projekta za ishođenje lokacijske dozvole. Ovim projektom obuhvaćen je dio građevinskog područja naselja Milne anagrafske oznake Kuk, ali se projektna rješenja sustava vodoopskrbe i odvodnje projektiraju prema rješenjima iz posebnih uvjeta Vodovoda Brač d.o.o. koja su izdana u postupku izrade Urbanističkog plana uređenja „Milna: Jug“.	Izgrađen sustav vodoopskrbe i odvodnje dijela građevinskog područja naselja Milne - Kuk.			
23	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda za izdvojene dijelove naselja Milna (Osibova, Makarac)	7.500.000,00 HRK	HV VB EU	Izrađen je idejni projekt.	Spojen sustav odvodnje otpadnih voda izdvojenog dijela naselja Milne – OSIBOVA na centralni kanalizacijski sustav naselja Milne.			

24	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda naselja Bobovišća na moru, Ložišća i Bobovišća	31.250.000,00 HRK	HV VB EU	Projekt je u fazi projektiranja za lokacijsku dozvolu. U tijeku je izrada idejnog projekta za ishodenje lokacijske dozvole.	Izgrađen sustav odvodnje otpadnih voda naselja Bobovišća na moru (I.faza). U II fazi predviđa se spajanje na centralni kolektor i naselja Ložišća i Bobovišća. Podmorski ispust projektira se na području Mihoj dolca.			
25	Dogradnja sustava hidrantske mreže na području cijele Općine	250.000,00 HRK	OM VB	Realizacija nije započela.	Poboljšana protupožarna zaštita.			
26	Sanacija odlagališta otpada „Miran dolac“	200.000,00 HRK	OM SDŽ FZOEU MZOEU	U 1. Izmjenama i dopunama PPUO Milne potrebno je preciznije planirati ovu lokaciju za deponij građevinskog i glomaznog otpada te uvesti sustav kontroliranog deponiranja i naplate. Prema Pravilniku o manje zahtjevnim građevinama, a sve realizirati kao sanacija postojećeg puta jer u tom slučaju nije potrebno ishoditi akt građenja.	Sanacija odlagališta otpada „Miran dolac“ i opremanje istog za kontroliranu naplatu odlaganja – reciklažno dvorište			
27	Nabava opreme za provedbu plana gospodarenja otpadom	687.500,00 HRK	OM SDŽ FZOEU MZOEU	Realizacija nije započela.	Nabavljeno i ugrađeno 12 polupodzemnih kontejnera (5m ³) za javne površine. Nabavljeno ukupno 400 posuda za prikupljanje mješovitog otpada; postavljeno 12 kontejnera na 4 zelenih otoka			
28	Rekonstrukcija obalnog zida i dogradnja obale - Racić	14.012.402,50 HRK	SDŽ LUSDŽ MPPI	Lokacijska dozvola izdana 18.3.2019. Građevinska dozvola izdana 20.5.2019. godine. U EOJN objavljeno javno savjetovanje na nacrt dokumentacije o javnoj nabavi zaključno sa 14.2.2020. godine. U tijeku postupak javne nabave za ugovaranje radova. U kontekstu elektroinstalacija, izvršeno je sljedeće: Lokacijska dozvola izdana 02.2.2015. godine, pravomoćna 19.12.2018. godine. Ishođene potvrde glavnog	Proširena postojeća obalna linija 5,5m u moru, uređena dužobalna šetnica, izgrađen parking za 90 malih vozila, osposobljeno 110 vezova i jedan mirni vez za katamaran. Izgrađene elektroinstalacije i vodne instalacije za potrebe infrastrukturne opremljenosti projekta novouređene obale Racić, kao i izgrađen pristan za katamaran.			

				projekta od strane Vodovod Brač d.o.o. i HEP.			
29	Uređenje dužobalne šetnice i javne površine na Panteri	600.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Uređeno 70 metara šetnice, opremljena šetnica, postavljeno 7 kućica		
30	Uređenje šetnice Put sv Josipa	937.500,00 HRK	OM SDŽ	Zahvat u prostoru obuhvaća nerazvrstanu cestu koja će biti u ograničenom režimu prometovanja, a prije svega pješački put odnosno šetnica od groblja do uvale „Osibova“. Obzirom da se na predmetnoj šetnici nalazi križni put kao kulturna baština posebno je potrebno voditi računa o vrsti rasvjetnih tijela koja će biti postavljena.	Sanacija ulice Sv. Josipa od groblja Milna do uvale Osibova kao šetnicu s ograničenim režimom prometovanja motornih vozila, izgrađena javna rasvjeta u ulici Sv. Josipa, postavljeno ukupno 64 rasvjetnih tijela.		
31	Rekonstrukcija i dogradnja obalnog pojasa luke Milna	7.500.000,00 HRK	OM LUSDŽ MPPI	Realizacija nije započela.	Rekonstrukcija i širenje dijela postojećeg obalnog pojasa u dužini od 350 metara, u širini od metra do 2 metra te sanacija kolničko pješačke površine i opremanje komunalnih vezova, od hotela Olife do Kažota		
32	Uređenje milnarske rive u kamenu		OM LUSDŽ MPPI	Realizacija nije započela.	Riva popločana u kamenu, na relaciji od hotela do zastave.		
33	Postavljanje montažnog plutajućeg pontona za komunalne vezove na u Milni (Kažot)	437.500,00 HRK	OM LUSDŽ	Realizacija nije započela.	Nabavljen i postavljen plutajući ponton, stvoreno 30 komunalnih vezova.		
34	Proširiti groblje u Ložišćima	712.500,00 HRK	OM SDŽ	Prema Pravilniku o manje zahtjevnim građevinama, a sve realizirati kao sanacija postojećeg puta jer u tom slučaju nije potrebno ishoditi akt građenja.	Izrađen projekt proširenja groblja u Ložišćima; izvršeni radovi uređenja zida i ceste oko groblja u Ložišćima, a koja se spaja sa nerazvrstanom cestom – L02, odnosno sa ulicom „Mala banda“.		
35	Izgradnja i opremanje mrtvačnice u Milni	875.000,00 HRK	OM SDŽ	Izrada idejnog rješenja za prethodno savjetovanje sa javnošću.	Projektirana mrtvačnica u Milni; izgrađena mrtvačnica u Milni.		

36	Izgradnja groblja u Milni	625.000,00 HRK	OM SDŽ	Realizacija nije započela. U PPUO Milna općina je planirala izgradnju novog groblja u neposrednoj blizini postojećeg groblja, na zapadnoj čestici zemljišta.	Izgrađeno novo groblje u površini od cca 3,500 tisuća m ² .			
37	Unaprijeđenje javnih zelenih površina	150.000,00 HRK	OM SDŽ	Realizacija kontinuirana.	Sanirane i izgrađene jerule, izvršena druga ulaganja na zelenim i javnim površinama.			
38	Unaprijediti komunalni red		OM	Realizacija nije započela.	Izrađena studija utjecaja buke, izrađen i usvojen pravilnik o komunalnom redu (o zakupu javnih površina i izgledu ugostiteljskih objekata i drugo).			
39	Poticanje uređenja fasada privatnih kuća	1.200.000,00 HRK	OM PS	Realizacija nije započela.	Izrada i implementacija programa poticanja obnove fasada privatnih kamenih kuća kroz sufinanciranje u iznosu do 30% stvarnih troškova.			
40	Unaprijediti javnu rasvjetu, komunalno čišćenje i održavanje	723.000,00 HRK	OM SDŽ	Realizacija kontinuirana	Nabava i radovi na ugradnji i montaži rasvjetnih tijela na ostalim nerazvrstanim cestama i ulicama; izrađen elaborat energetskeg pregleda javne rasvjete na području općine			
41	Rekonstrukcija, dogradnja i opremanje dječjeg vrtića	3.125.000,00 HRK	OM LAG BRAČ EU	Izrađen idejni projekt za lokacijsku dozvolu. U tijeku je ishođenje posebnih uvjeta javnopravnih tijela za potrebe izdavanje lokacijske dozvole.	Rekonstruiran postojeći objekt te nadograđen jedan kat za potrebe jaslica i proširenje kapaciteta dječjeg vrtića.			
42	Produljenje rada dječjeg vrtića		OM HZZ	Realizacija nije započela.	Produljen rad dječjeg vrtića za najmanje 2 sata.			
43	Izrada programa demografske obnove	500.000,00 HRK	OM	Realizacija u tijeku.	Usvojen i primijenjen program demografske obnove koji uključuje najmanje 2 nove mjere.			
44	Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poduzetništva	1.250.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađen i primijenjen program potpore mikro i malim poduzetnicima i obrtnicima, dodijeljeno 5 potpora godišnje, po 50.000,00 HRK.			
45	Razviti i implementirati	750.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađen i primijenjen program potpore poljoprivrednicima, dodijeljeno 5 potpora godišnje,			

	sustav poticanja razvoja poljoprivrede				po 30.000,00 HRK.			
46	Izmjena prostornog plana općine Milna		OM	Realizacija nije započela.	Usvojene izmjene prostornog plana općine Milna, usklađen sa županijskim prostornim planom, bez izmjena granica građevinskog područja.			
47	Poticati i razvijati uvjete za otvaranje većeg prodajnog centra		LAG Brač APPRRR	DVD zgrada, na čijem mjestu postoji mogućnost otvaranja trgovačkog centra, je u fazi projektiranja.	Otvoren veći trgovački centar na lokaciji trenutnog vatrogasnog doma.			
48	Uređenja pristupa za iskrcaj ribe		OM UR PS	Realizacija nije započela.	Uređen pristup za iskrcaj ribe na području općine Milna.			
49	Poticati cjeloživotno obrazovanje	1.000.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađen i primijenjen program poticanja cjeloživotnog obrazovanja kroz stipendiranje, sufinanciranje edukacija i slično.			
50	Razviti i implementirati sustav nagrađivanja i motivacije nadarenih/uspješnih pojedinaca	100.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađen i primijenjen program nagrađivanja i motivacije nadarenih/uspješnih pojedinaca, podijeljeno najmanje 5 potpora/nagrada godišnje.			
51	Poticati uporabu obnovljivih izvora energije	500.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađen i primijenjen program poticanja uporabe obnovljivih izvora energije.			
52	Projektiranje, izgradnja i opremanje dječjeg i nogometnog igrališta u Ložišćima	250.000,00 HRK	OM SDŽ LAG BRAČ	Prethodno je potrebno utvrditi lokaciju, imovinsko - pravna pitanja te preciznije odabranu lokaciju utvrditi u predstojećim 1. Izmjenama i dopunama PPUO Milne	Izrađena projektna dokumentacija (geodezija i projekt), izgrađeno i opremljeno jedno igralište u Ložišćima			
53	Uređenje i opremanje sportskog	312.500,00 HRK	OM SDŽ	Zemljište je u vlasništvu Republike Hrvatske. Općina Milna je podnijela zahtjev prema	Opremljeno i u funkciju stavljeno igralište na području SRC „Bregana“ na č.z.1715/1 k.o. Milna			

	malonogometnog igrališta na području „Bregana“		LAG BRAČ	Ministarstvu državne imovine za izdavanje tabularne isprave radi prijenosa vlasništva na Općinu Milna. Zahtjev se temelji na članku 70. Zakona o upravljanju državnom imovinom. Tijekom veljače očekuje se izdavanje tabularne isprave.	(rasvjeta, oprema, parking, klupe i sl).			
54	Uređenje i opremanje školskog sportskog igrališta „Crvana“	250.000,00 HRK	OM SDŽ LAG BRAČ	Tijekom 2019. godine provedeno je Rješenje suda o razvrgnuću suvlasničke zajednice na č.z. 2254 k.o. Milna (igralište). U zemljišnim knjigama kao kultura vodi se „VRT“, stoga je Općina Milna započela postupak izmjene namjene na zemljišno - knjižnom sudu u Supetar.	Postavljena nova podloga, rasvjeta.			
55	Uređenje zadrugnog doma u Ložišćima	950.000,00 HRK	OM SDŽ LAG BRAČ	Za daljnje zahvate potrebno je obnoviti projekt i ishoditi potrebne akte za rekonstrukciju zgrade.	Uređen sanitarni čvor, saniran krov i drugo.			
56	Dom za osobe treće životne dobi		OM PS	Realizacija nije započela. Potrebno naći investitora i riješiti imovinsko pravna pitanja. Potencijalna lokacija je Tezun, potrebno je proširiti cestu.	Otvaranje doma za starije i nemoćne osobe na području općine Milna.			
57	Unapređenje rada Centra za kulturu		OM CZKM	Realizacija nije započela.	Nastavljen rad CZK Milna, izrađen i usvojen program rada i financijski plan za period od pet godina.			
58	Strategija razvoja turizma općine Milna	93.750,00 HRK	TZOM OM	Realizacija nije započela.	Izrađena i usvojena strategija razvoja turizma općine Milna.			
59	Podrška edukaciji i osposobljavanju djelatnika turističke zajednice	50.000,00 HRK	OM TZOM	Realizacija nije započela.	Sudjelovanje djelatnika turističkih zajednica u najmanje jednoj specijaliziranoj edukaciji godišnje			
60	Unificiranje turističkih sadržaja	400.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Ulaganje u nabavu vanjske opreme (drveni štandovi – kućice, svijetleća reklama i drugo)			
61	Postavljanje javnih WC-ova	312.500,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Postavljen po jedan javni wc u Milni i Bobovišćima na moru.			

62	Ulaganja na plažama u naselju Bobovišća na moru	312.500,00 HRK	OM	U prethodnom razdoblju Općina Milna je izvršila izgradnju i opremanje dijela plaže „Kargadur“. Potrebno je utvrditi granicu pomorskog dobra te pokrenuti postupak ishođenja lokacijske dozvole radi dobivanja koncesije u svrhu uređene plaže.	Uređena plaža Kargadur.			
63	Postavljanje tuševa na plažama		OM	Realizacija nije započela.	Postavljen po minimalno jedan tuš na svakoj javnoj plaži.			
64	Izgradnja i uređenje mjesne plaže Bijaka	1.875.000,00 HRK	OM SDŽ MINT	U tijeku je postupak utvrđivanja granice pomorskog dobra te izrada idejnog projekta za lokacijsku dozvolu, a u svrhu prethodnog ishođenja koncesije u korist Općine Milna odnosno komunalnog poduzeća u vlasništvu Općine Milna.	Utvrđeno pomorsko dobro; izrađena projektna dokumentacija; izgrađeno 10 kamenog betonskih platoa te rekonstruiran postojeći plato ispred č.z.2775 k.o. Milna; dohranjene plaže oblucima u površinama od 50 do 90m ² .; izgrađeno 61 parkirno mjesto, 2 ulaza za invalide te tuševi.			
65	Uređenje pjovera	312.500,00 HRK	OM TZOM	Realizacija nije započela.	Uređen i valoriziran pjover u naselju Milna.			
66	Promocija lokalne proizvodnje	400.000,00 HRK	TZOM PS	Realizacija nije započela. Očekuje se aktivno sudjelovanje Općine Milna u pronalaženju investitora, rješavanju imovinsko - pravnih pitanja, olakšice u smislu komunalnih doprinosa i komunalne naknade za ulaganja trgovina koje će plasirati isključivo lokalne proizvode.	Otvorena najmanje jedna trgovina s lokalnim proizvodima.			
67	Interpretacijski centar maritimne povijesti	2.625.000,00 HRK	OM LAGUR BRAČ	Izrađen glavni projekt. Projekt se realizira prema Pravilniku o jednostavnim građevinama i radovima. Ishođene su sve potvrde svih javnopravnih tijela na glavni projekt.	Izgrađen i opremljen interpretacijski centar maritimne povijesti naselja Milna ukupne površine 120m ² .			
68	Interpretacija i valorizacija maritimne baštine općine Milna - tematske staze	1.125.000,00 HRK	OM TZOM TZSDŽ MINT LAGUR BRAČ	Rad na prepoznatljivosti općine Milna, kroz njenu brodograditeljsku, ribarsku i nautičku povijest, tradiciju i baštinu.	Provedba najmanje 5 projekata valorizacije maritimne baštine općine Milna.			

69	Obnova kulturno - povijesnih lokaliteta i objekata - Baterija	325.000,00 HRK	OM TZOM HTZ TZSDŽ	Pokrenut je proces valorizacije.	Obnovljen i u kulturno - turističku funkciju stavljen lokalitet Baterija.			
70	Valorizacija kulturne baštine V. Nazor u Bobovišćima na moru	187.500,00 HRK	OM TZOM	Realizacija nije započela.	Valorizirana i u kulturno - turističku funkciju stavljena kulturna baština V. Nazor u Bobovišćima na moru.			
71	Urediti biciklističke i pješačke staze	375.000,00 HRK	OM TZOM TZSDŽ	Realizacija nije započela.	Već izgrađeni poljski i protupožarni putevi uređeni kao biciklističke staze u ukupnoj duljini od najmanje 15 kilometara.			
72	Kreiranje edukativno - turističke staze na arheološkom kompleksu kojeg čine Rat i Vičja luka	187.500,00 HRK	OM TZOM TZSDŽ MINT	Stara pješačka komunikacija između dviju važnih arheoloških točaka prvi je put prekinuta u 20.st. gradnjom ceste koja je premostila Veliki dolac, da bi nedavnom gradnjom tunela Korita u sklopu zaobilaznice Ložišća bila potpuno onemogućena. Nije potreban akt građenja. Konsultacije sa Ministarstvom kulture – Konzervatorski odjel u Splitu.	Povezivanje dionice nužne za uključivanje kulturnih točaka arheološkog kompleksa kojeg čine Rat i Vičja luka u edukativno - turističku stazu. Uspostavljena pješačka komunikacija između navedenih dviju točaka.			
73	Studija održivog razvoja za razdoblje 2020.- 2025. i izvješće stanja u prostoru	38.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Izrađena studija održivog razvoja za period od 2020 do 2025 godine, izrađeno izvješće o stanju u prostoru.			
74	Strategija kulturnog razvoja općine Milna	30.000,00 HRK	OM CZOM	Realizacija nije započela.	Izrađena strategija kulturnog razvoja općine Milna, sa pripadajućim akcijskim planom.			
75	Izrada plana upravljanja općinskom imovinom		OM	Realizacija nije započela.	Izrađen registar općinske imovine, izrađena nova procjena imovine.			
76	Izrada elaborata evidentiranja nerazvrstanih cesta	2.250.000,00 HRK	OM SDŽ	Realizacija nije započela.	Izrađen elaborat evidentiranja nerazvrstanih cesta; postavljena vodoravna i horizontalna signalizacija i rampe; izvedeni radovi i pokriveni troškovi nadzora			

					na sanaciji i rekonstrukciji nerazvrstanih cesta i ulica na području svih naselja Općine Milna.				
77	Sanacija i uređenje zgrade Općine	625.000,00 HRK	OM	U 2019. godinu izvršena je sanacija fasada te uređenje prvog kata. Nastavak sanacije obuhvaća izmjenu krovišta te uređenje drugog kata.	Sanirana i uređena zgrada općine na č.zgr. 206 k.o. Milna, odnosno izmijenjeno krovište i uređen drugi kat zgrade.				
78	Razvoj sustava redovitog informiranja javnosti		OM	Realizacija nije započela.	Uspostavljanje sustava transparentnog rada i komunikacije općine sa stanovništvom i zainteresiranom javnošću.				
79	Razvoj sustava participativnog budžetiranja u komunalnom uređenju	500.000,00 HRK	OM	Realizacija nije započela.	Uspostavljanje sustava participativnog budžetiranja putem kojeg stanovnici općine Milna odlučuju o ulaganjima u području komunalnog uređenja, razvoja sporta i kulture.				
		194.049.112,50HRK							

Tablica 84 | Kronologija provedbe akcijskog plana

RB	NAZIV PROJEKTA	2020	2021	2022	2023	2024
10	Rekonstrukcija nerazvrstanih cesta i ulica na području naselja Bobovišća i Bobovišća na moru					
3	Izgradnja obilaznice naselja Ložišće (D114)					
29	Uređenje dužobalne šetnice i javne površine na Panteri					
37	Unaprijeđenje javnih zelenih površina					
38	Unaprijediti komunalni red					
73	Studija održivog razvoja za razdoblje 2020.- 2025. i izvješće stanja u prostoru					
75	Izrada plana upravljanja općinskom imovinom					
58	Strategija razvoja turizma općine Milna					
60	Unificiranje turističkih sadržaja					
2	Cestovna obilaznica naselja Milna – Južni dio					
18	Izgradnja podsustava vodoopskrbe Makarac					
27	Nabava opreme za provedbu plana gospodarenja otpadom					
34	Proširiti groblje u Ložišćima					
28	Rekonstrukcija obalnog zida i dogradnja obale - Racić					
40	Unaprijediti javnu rasvjetu, komunalno čišćenje i održavanje					
46	Izmjena prostornog plana općine Milna					
53	Uređenje i opremanje sportskog malonogometnog igrališta na području „Bregana“					
66	Promocija lokalne proizvodnje					
76	Izrada elaborata evidentiranja nerazvrstanih cesta					
77	Sanacija i uređenje zgrade Općine					
69	Obnova kulturno - povijesnih lokaliteta i objekata - Baterija					
9	Proširenje i sanacija nerazvrstane ceste L01 i L03 (Ložišća)					
5	Izgradnja mreže nerazvrstanih cesta na području TZ „Bijaka jug i Bijaka sjever“					
14	Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Bobovišćima na moru					
15	Izgradnja i opremanje parkirališta u naselju Ložišća					
67	Interpretacijski centar maritimne povijesti					
26	Sanacija odlagališta otpada „Miran dolac“					
47	Poticati i razvijati uvjete za otvaranje većeg prodajnog centra					
54	Uređenje i opremanje školskog sportskog igrališta „Crvana“					
72	Kreiranje edukativno - turističke staze na arheološkom kompleksu kojeg čine Rat i Vičja luka					
30	Uređenje šetnice Put sv Josipa					
21	Rekonstrukcija i izgradnja fekalne kanalizacije područja Blataška riva, Galicija, Gomilica i Mlin u Milni					
22	Izgradnja sustava vodoopskrbe i odvodnje dijela građevinskog područja naselja Milne - Kuk					
20	Dogradnja sustava vodoopskrbe do TZ „Duboka“					
24	Izgradnja sustava odvodnje otpadnih voda naselja Bobovišća na moru, Ložišća i Bobovišća					
49	Poticati cjeloživotno obrazovanje					
50	Razviti i implementirati sustav nagrađivanja i motivacije nadarenih/uspješnih pojedinaca					
51	Poticati uporabu obnovljivih izvora energije					
44	Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poduzetništva					
45	Razviti i implementirati sustav poticanja razvoja poljoprivrede					
42	Produljenje rada dječjeg vrtića					

4.6. Revizija strategije razvoja

Prilikom čitanja, a posebno primjene svakog razvojnog dokumenta, važno je imati na umu činjenicu kako su ovakvi planovi živi dokumenti čiji se sadržaj nužno prilagođava promjenama na terenu ili novim zakonima, propisima, pravilnicima, kao i vanrednim situacijama. Primjerice, tijekom pisanja ovog dokumenta, izrađene su izmjene i dopune prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije, došlo je do promjena u načinu gospodarenja otpadom na otoku Braču, Hrvatsku je pogodila pandemija virusa COVID-19, u pripremi je i novo proračunsko razdoblje Europske Unije. Sve su to situacije i promjene koje su utjecale na samu izradu dokumenta (koji se često morao dorađivati i mijenjati čak i tijekom procesa izrade radne verzije), ali koje će utjecaj imati i na samu provedbu strategije. Također, budući plan razvoja otočne jedinice lokalne samouprave valja analizirati i u odnosu na otočne razvojne pokazatelje, sukladno Zakonu o otocima (NN 116/18). Naime, oni predstavljaju “skup otocima primjerenih geografskih, demografskih, gospodarskih, infrastrukturnih, suprastrukturnih i okolišnih pokazatelja kojima se određuje, prati i vrednuje ukupna razvijenost pojedinog otoka i tako oblikuje osnova za vođenje otočne razvojne politike”, a na temelju kojih će se analizirati razvijenost otoka, najmanje jednom svake tri godine. Premda je navedeni zakon stupio na snagu prvog dana 2019. godine, otočni razvojni pokazatelji još uvijek nisu definirani, odnosno nije izrađen pravilnik putem kojeg će se oni pratiti i analizirati. Kada takav pravilnik bude postojao, on mora postati i dio ovog i svih budućih razvojnih planova otočnih jedinica lokalne samouprave, posebice jer članak 16. istog zakona nalaže da “(j)edinice lokalne i područne (regionalne) samouprave moraju voditi posebnu brigu o otocima koji su obuhvaćeni njihovim područnim ustrojem pri provođenju postupaka dodjeljivanja sredstava za projekte, mjere i aktivnosti iz svoje nadležnosti te uzimati u obzir vrijednosti otočnih razvojnih pokazatelja i razvrstanost otoka na temelju članaka 9., 10. i 13. ovoga Zakona”.

Imajući sve navedeno na umu, predlaže se da se reviziji strategije razvoja pristupa periodično, razmatrajući novonastale okolnosti te prilagođavajući akcijske planove navedenim okolnostima. U slučaju da nema posebnih okolnosti zbog kojih bi bilo potrebno mijenjati strategiju, dovoljno je napraviti reviziju po isteku razdoblja za koje su konkretizirane mjere i projekti s nositeljima, rokovima i prioritetima, a kako bi se ustvrdila razina provedenosti strategije razvoja, ostvarenost pokazatelja te ostvarenje misije i/ili vizije.

5 | Prilozi

5.1. Popis grafikona

Naziv grafikona	str
Grafikon 1 Kretanje broja stanovnika u općini Milna 1867-2011	29
Grafikon 2 Stanovništvo staro 15 i više godina prema trenutačnoj aktivnosti, starosti i spolu	33
Grafikon 3 Zaposleni u općini Milna prema vrsti zanimanja	34
Grafikon 4 Stanovništvo općine Milna prema glavnim izvorima sredstava za život i spolu	35
Grafikon 5 Nezaposleni u općini Milna prema spolu po promatranim godinama	36
Grafikon 6 Broj poduzeća po djelatnostima u općini Milna u 2018. godini	38
Grafikon 7 Obrti na području Milne	39
Grafikon 8 Smještajni objekti na području Milne prema kategorizaciji	40
Grafikon 9 Rodna i novozasađena stabla maslina na području općine Milna	49
Grafikon 10 Površina poljoprivrednog zemljišta po kategorijama u općini Milna	51
Grafikon 11 Broj upisane djece u vrtićki program na području općine Milna	63
Grafikon 12 Broj upisane djece u školske programe na području općine Milna	64
Grafikon 13 Broj upisanih studenata s područja općine Milna po školskim godinama	64
Grafikon 14 Prikaz dobi ispitanika	78
Grafikon 15 Prikaz razine obrazovanja ispitanika	78
Grafikon 16 Prikaz radnog statusa ispitanika	78
Grafikon 17 Ocjena stanja razvoja općine Milna	79
Grafikon 18 Ocjena najvećih prepreka za razvoj gospodarstva na području općine Milna	81
Grafikon 19 Ocjena najvećih poteškoća u razvoju infrastrukture	83
Grafikon 20 Ocjena najvećih poteškoća u razvoju poljoprivrede na području općine Milna	84
Grafikon 21 Ocjena ključnih poteškoća u razvoju turizma na području općine Milna	86
Grafikon 22 Stavovi ispitanika o budućem fokusu općine Milna	88
Grafikon 23 Prijedlog sinonima za općinu Milna	89
Grafikon 24 Opća ocjena razvoja turizma u općini Milna	93

5.2. Popis tablica

Naziv tablice	str
Tablica 1 Metodologija izrade strateškog dokumenta	8
Tablica 2 Koraci u izradi strateškog dokumenta	10
Tablica 3 Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Lokalnom razvojnom	11
Tablica 4 Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Lokalnom razvojnom strategijom LAGUR-a Brač	12
Tablica 5 Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Strategijom razvoja Splitsko - dalmatinske županije	13
Tablica 6 Usklađenost strategije razvoja Općine Milna sa Strategijom regionalnog razvoja Republike Hrvatske do 2020. godine	14
Tablica 7 Ulažacki prioriteti Europske Unije u razdoblju od 2021. do 2027. godine	15
Tablica 8 Pojednostavljenja okvira kohezijske politike za razdoblje 2021. – 2027.	16
Tablica 9 Izvještaj o postojećim i planiranim prihodima Općine Milna	19
Tablica 10 Izvještaj o postojećim i planiranim rashodima Općine Milna	19
Tablica 11 Izvršenje proračuna Općine Milna u posljednje dvije godine te planirani iznos za period od 2019. do 2020.	20
Tablica 12 Sufinanciranje javnih ustanova i drugih subjekata	20
Tablica 13 Trgovačka društva u (su)vlasništvu Općine Milna	21

Tablica 14 Pašnjaci u vlasništvu općine Milna	22
Tablica 15 Oranice u vlasništvu općine Milna	23
Tablica 16 Šume u vlasništvu općine Milna	23
Tablica 17 Vinogradi u vlasništvu općine Milna	24
Tablica 18 Ostalo u vlasništvu općine Milna	25
Tablica 19 Podaci o poslovnim prostorima u zakupu u vlasništvu Općine Milna	27
Tablica 20 Podaci o stanovima u vlasništvu Općine Milna	27
Tablica 21 Nekretnine u vlasništvu Općine Milna za koje se planira prodaja	27
Tablica 22 Nekretnine u vlasništvu Općine Milna za koje se planira kupnja	27
Tablica 23 Površine, stanovništvo i gustoća stanovanja	29
Tablica 24 Godišnje migracije stanovnika u općini Milna u periodu od 2012. do 2017. godine	30
Tablica 25 Kontingent stanovništva općine Milna prema popisu iz 2011. godine	30
Tablica 26 Stanovništvo općine Milna prema završenom stupnju obrazovanja	31
Tablica 27 Stanovništvo općine Milna prema završenom stupnju obrazovanja	31
Tablica 28 Stambene jedinice na području općine Milna prema namjeni korištenja	32
Tablica 29 Stambene jedinice na području općine Milna i instalacije u njima	32
Tablica 30 Distribucija broja stanovnika općine Milna prema položaju u zaposlenju	34
Tablica 31 Broj nezaposlenih u općini Milna prema trajanju nezaposlenosti	36
Tablica 32 Distribucija nezaposlenih osoba u općini Milna prijavljenih na HZZ	37
Tablica 33 Broj poduzetnika u općini Milna, udjeli i rang	39
Tablica 34 Smještajni kapaciteti u općini Milna	41
Tablica 35 Smještajni kapaciteti, dolasci i noćenja turista u općine Milna u 2019.	42
Tablica 35 Dolasci i noćenja turista u 2017. po zemlji porijekla	42
Tablica 37 Dolasci turista u općini Milna u proteklih 7 godina	43
Tablica 38 Noćenja turista u općini Milna u proteklih 7 godina	43
Tablica 39 Duljina boravka turista na području općine Milna	44
Tablica 40 Marine na području općine Milna	44
Tablica 41 Luke nautičkog turizma na području općine Milna	44
Tablica 42 Športske luke	45
Tablica 43 Pregled lokacija I. faze Studije sidrišta	45
Tablica 44 Podaci o koncesionarima na predloženim lokacijama sidrišta	45
Tablica 45 Popis cikloturističkih staza na području općine Milna	46
Tablica 46 Broj članova na OPG-u	46
Tablica 47 Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu i spolu	47
Tablica 48 Dob nositelja (odgovorne osobe) poljoprivrednih gospodarstava	47
Tablica 49 Školska sprema poljoprivrednika	47
Tablica 50 Vrste poljoprivrednog zemljišta	48
Tablica 51 Prikaz broja i površina ARKOD-a po naseljima i vrsti uporabe poljoprivrednog zemljišta	48
Tablica 52 Vrste obradivog tla na području općine Milna	50
Tablica 53 Poljoprivredne površine Općine Milna prema kategorijama i vlasništvu – površina u hektarima	51
Tablica 54 Komercijalni i ekološki uzgoj	51
Tablica 55 Brojno stanje stoke na području općine Milna, u odnosu na otok Brač, 2015. godine	52
Tablica 56 Potpore u poljoprivredi na području Milne u 2017. i 2018. godini	53
Tablica 57 Zone marikulture i ribarske infrastrukture na području Općine Milna	54
Tablica 58 Količina iskrcanog ulova prema iskrcajnim mjestima u periodu 2011.-2016.	54
Tablica 59 Stanje brodovlja na području općine Milna	55
Tablica 60 Pomorski promet na području općine Milna	55
Tablica 61 Izdvojena građevinska područja ugostiteljsko - turističke namjene	56
Tablica 62 Lokacije izdvojenih građevinskih područja izvan naselja športske namjene	56
Tablica 63 Vojne luke	57
Tablica 64 Aktualne demografske mjere bračkih općina i grada Supetra	66
Tablica 65 Popis udruga građana na području općine Milna	73
Tablica 66 Popis kulturnih dobara na području općine Milna	75

Tablica 67 Područja predložena za proglašenje zaštićenih dijelova prirode	79
Tablica 68 Stavovi ispitanika o pružanju javnih usluga na području općine Milna	80
Tablica 69 Stavovi ispitanika o stanju gospodarstva na području općine Milna	82
Tablica 70 Stavovi ispitanika o stanju infrastrukture na području općine Milna	83
Tablica 71 Stavovi ispitanika o stanju poljoprivrede na području općine Milna	84
Tablica 72 Stavovi ispitanika o stanju razvoja turizma na području općine Milna	85
Tablica 73 Stavovi ispitanika o stanju razvoja kulturne i sportske ponude i infrastrukture na području općine Milna	86
Tablica 74 Stavovi ispitanika o stanju razvijenosti odgojno obrazovne infrastrukture na području općine Milna	87
Tablica 75 Sažeti popis prijedloga ispitanika za unapređenje razvoja općine Milna	90
Tablica 76 Ocjena elemenata turističkog razvoja općine Milna	93
Tablica 77 Ocjena važnosti specifičnih oblika turizma	98
Tablica 78 Prijedlozi unapređenja turizma na području općine Milna	99
Tablica 79 Popis prioriteta razvoja općine Milna u narednih 5 godina	108
Tablica 80 Popis projekata	110
Tablica 81 Pojašnjenje kategorija akcijskog plana	114
Tablica 82 Popis potencijalnih izvora financiranja	115
Tablica 83 Akcijski plan provedbe	116
Tablica 84 Kronologija provedbe akcijskog plana	128

5.3. Popis slika

Naziv slike	str
Slika 1 Tumač za čitanje prikaza iz prostornog plana	58
Slika 2 Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-1	58
Slika 3 Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-2	59
Slika 4 Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-3	59
Slika 5 Građevinska područja i područja posebnih uvjeta korištenja: 4a-4	60
Slika 6 Energetika	62
Slika 7 Kazalo za razumijevanje prikaza kulturnih dobara na području općine Milna	72
Slika 8 Prikaz kulturnih dobara na području općine Milna	73

5.4. Anketni upitnik | Strategija razvoja općine Milna

Poštovani, ovim putem Vas molimo za suradnju u izradi strateškog dokumenta budućeg razvoja općine Milna. Kako bi Strategija razvoja općine Milna bila relevantna i pravilno odgovorila na potrebe lokalne zajednice, nužno je da je u proces njene izrade uključena i sama lokalna zajednica, stoga vas molimo da ispunjavanju ovog upitnika pristupite odgovorno.

Sudjelovanje u istraživanju je anonimno i služi isključivo za analizu potreba i stavova lokalne zajednice o stanju i mogućnostima razvoja općine Milna. Istraživanje provodi Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o. Unaprijed Vam hvala na suradnji!

NAPOMENA: Pod pojmom "općina Milna" misli se na naselje Milna, kao i sva pripadajuća naselja.

OPĆE STANJE RAZVOJA OPĆINE MILNA

Koliko dobro općina Milna pruža sljedeće javne usluge?

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Zaštita okoliša					
Održavanje komunalnog reda					
Upravljanje općinskim vlasništvom					
Prikupljanje i gospodarenje otpadom					
Održavanje cesta i poljskih puteva					
Održavanje javne infrastrukture					
Održavanje plaža					
Pružanje primarne zdravstvene zaštite					
Pružanje zaštite od požara					
Pružanje socijalne skrbi					
Kulturni i društveni razvoj					
Izdavanje potrebnih suglasnosti i dozvola (koje su pod nadležnošću općine)					
Prostorno i urbanističko planiranje					
Informiranje građana o aktualnostima					

U dijelu upitnika koji slijedi želimo detaljnije istražiti pojedine segmente razvoja općine Milna.

GOSPODARSTVO

Molimo da ocijenite sljedeće elemente

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Razvijenost gospodarstva					
Privlačenja stranih ulaganja					
Raspoloživost potrebne radne snage					
Pružanje potpore gospodarstvu od strane lokalne samouprave					
Suradnja gospodarskih subjekata s Obrtničkom komorom					
Angažiranost općine oko podrške investitorima					
Infrastrukturna podrška razvoju gospodarstva (npr. postojanje poslovnih prostora)					

Koje su najveće prepreke u razvoju gospodarstva na području općine Milna?

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Neriješeni imovinsko-pravni odnosi na lokaciji poduzetničkog pothvata
- ☐ Komunalna neopremljenost investicijskih terena (struja, voda...)
- ☐ Nedostupnost poduzetničke infrastrukture (npr. manjak poslovnih prostora)
- ☐ Nedostatak novca za pokretanje poslovanja

- ☐ Nedostatak poticaja za poduzetnike (općinskih, županijskih, EU...)
- ☐ Nedostatak poduzetničkih znanja i vještina
- ☐ Nedostatak kapaciteta za razvoj drugih djelatnosti postojećih poduzeća
- ☐ Nedostatak kvalitetne i stručne radne snage
- ☐ Nedostatak tržišta za proizvode i usluge
- ☐ Nedostatak pratećih poduzetničkih djelatnosti (npr. knjigovodstveni uredi, javni bilježnici...)
- ☐ Strah od neuspjeha
- ☐ Administrativne prepreke od strane države / županije / općine i dugotrajnost postupka
- ☐ Nedovoljna gospodarska promocija općine
- ☐ Nešto drugo (navedite što): _____

INFRASTRUKTURA

Molimo da ocijenite sljedeće elemente:

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Kvaliteta nerazvrstanih cesta					
Vodoopskrba					
Kvaliteta vode u općini					
Kvaliteta i pokrivenost općine elektroenergetskom mrežom					
Telekomunikacijski sustav općine					
Dostupnost interneta					
Postojeći sustav kanalizacije i pročišćavanja otpadnih voda					
Korištenje alternativnih izvora energije u općini					
Prikupljanje i gospodarenje otpadom					
Stanje i opremljenost odgojno-obrazovnih objekata					
Stanje i opremljenost kulturno-društvenih objekata					
Stanje i opremljenost sportske infrastrukture					
Stanje i opremljenost zdravstvenih objekata					
Stanje i razvijenost turističke infrastrukture					
Uređenost javnih i zelenih površina					
Broj parkirališnih mjesta					
Opremljenost i kapacitet komunalnih vezova					
Opremljenost i kapacitet komercijalnih vezova					
Povezanost sa kopnom i međuotočna povezanost					
Prometna povezanost s administrativnim središtem, i među naseljima					

Koje su najveće poteškoće u kontekstu infrastrukture u općini Milna?

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Nezadovoljavajuća kvaliteta cesta na području općine
- ☐ Nezadovoljavajuća vodovodna i kanalizacijska mreža općine
- ☐ Onečišćen okoliš
- ☐ Manjak financijskih sredstava za infrastrukturu
- ☐ Slaba iskorištenost postojećih infrastrukturnih resursa
- ☐ Nedostatak neograničenog pristupa Internetu
- ☐ Manjak parkirališnih mjesta
- ☐ Manjak komercijalnih i komunalnih vezova
- ☐ Nešto drugo (navedite što): _____

POLJOPRIVREDA

Molimo da ocijenite sljedeće elemente:

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Kvaliteta poljoprivrednog zemljišta					
Količina i okrupnjenost poljoprivrednog zemljišta					
Razvijenost ekološke poljoprivrede					
Razvijenost mreže otkupa poljoprivrednih proizvoda					
Rad postojećih poljoprivrednih zadruga (Milna i Ložišća)					
Udruživanje poljoprivrednih proizvođača					
Navodnjavanje poljoprivrednog zemljišta					
Povlačenje bespovratnih sredstava za OPG-ove					
Stručnost i stručna osposobljenost poljoprivrednika					
Dostupnost informacija o poljoprivredi (edukacije o natječajima, o nametnicima...)					

Koje su najveće poteškoće u kontekstu razvoja poljoprivredne aktivnosti u općini Milna?

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Usitnjenost zemljišta
- ☐ Nепristupačnost zemljišta
- ☐ Nedostatna ponuda edukacija za poljoprivredu
- ☐ Nemogućnost plasiranja poljoprivrednih proizvoda na tržište
- ☐ Niska cijena otkupa poljoprivrednih proizvoda
- ☐ Manjak finansijskih sredstava za ulaganje u poljoprivredu
- ☐ Nedovoljna zaštita poljoprivrednih površina od prenamjene
- ☐ Nešto drugo (navedite što): _____

TURIZAM

Molimo da ocijenite sljedeće elemente:

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Razvijenost turizma					
Dostupnost turističkih informacija prije dolaska u destinaciju					
Dostupnost turističkih informacija u destinaciji					
Promocija destinacije					
Trajanje turističke sezone					
Cjelogodišnja turistička ponuda					
Turistička signalizacija u destinaciji					
Količina manifestacija u sezoni					
Kvaliteta manifestacija u sezoni					
Količina manifestacija van sezone					
Kvaliteta manifestacija van sezone					
Lokalna gastronomska ponuda					
Kvaliteta smještajnih kapaciteta					
Kvaliteta gostiju					
Kvaliteta i uređenost plaža					
Ponuda zabavnih sadržaja					
Rad turističke zajednice					
Sadržaji posebnih oblika turizma (seoski turizam, avanturizam, kulturni turizam...)					
Razvijenost nautičkog turizma					
Implementiranost kulturne baštine u turizam					
Korištenje bespovratnih sredstava za financiranje razvoja posebnih oblika turizma					

Koje su najveće poteškoće u kontekstu razvoja turizma u općini Milna?

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Nekvalitetni promotivni i informativni materijali o destinaciji
- ☐ Sustav širenja informacija o destinaciji ne funkcionira na zadovoljavajući način ili ne postoji
- ☐ Nezadovoljavajući pristup kulturnoj baštini
- ☐ Nezadovoljavajuća turistička vizija općine
- ☐ Neatraktivna turistička ponuda općine
- ☐ Manjak financijskih sredstava za ulaganje u podizanje kvalitete turističke ponude
- ☐ Manjak stručnog kadra za upravljanje turističkim razvojem
- ☐ Nepostojanje strateškog dokumenta za razvoj turizma u općini
- ☐ Nešto drugo (navedite što): _____

KULTURA I SPORT

Molimo da ocijenite sljedeće elemente:

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Ponuda kulturnih sadržaja i događaja u općini					
Postojeća kulturno-društvena infrastruktura					
Ponuda sportsko-rekreativnih sadržaja u općini					
Postojeća sportska infrastruktura					
Suradnja udruga s javnom upravom					
Financijska podrška općine razvoju organizacija civilnog društva (udruga)					
Korištenje bespovratnih sredstava za aktivnosti udruga					
Educiranost, stručnost i osposobljenost predstavnika udruga					

ODGOJ I OBRAZOVANJE

Molimo da ocijenite sljedeće elemente:

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Opremljenost postojeće odgojno-obrazovne infrastrukture					
Ljudski kapaciteti postojeće odgojno-obrazovne infrastrukture					
Mogućnosti neformalnog obrazovanja u općini					
Korištenje EU fondova i drugih izvora financiranja edukacija i dodatnih sadržaja					
Razvijenost mjera poticanja ostanka mladih u općini					
Usklađenost rada vrtića s radnim vremenom roditelja					
Razvijenost usluga vrtića (jaslice, posebni programi - jezik, sport...)					

BUDUĆI RAZVOJ OPĆINE MILNA

Smatram da bi općina Milna trebala staviti poseban naglasak na razvoj:

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Turizma
- ☐ Poduzetništva (cjelogodišnjeg)
- ☐ Poljoprivrede
- ☐ Civilnog društva (udruga u kulturi, sportu...)
- ☐ Obrazovanja
- ☐ Zaštite okoliša
- ☐ Poduzetničke infrastrukture
- ☐ Komunalne infrastrukture (vodovod, kanalizacija, ceste itd...)

Htio bih / htjela bih da općina Milna bude sinonim za:

Molimo da odaberete maksimalno 3 odgovora.

- ☐ Nautički turizam

- ☐ Autohton uzgoj i poljoprivredu
- ☐ Sigurno i atraktivno mjesto za život
- ☐ Dobro razvijenu sportsku infrastrukturu
- ☐ Očuvanu lokalnu tradiciju
- ☐ Bogatu i raznovrsnu kulturnu ponudu
- ☐ Nisku stopu nezaposlenosti
- ☐ Kvalitetnu infrastrukturu
- ☐ Poticajnu poduzetničku klimu

KARAKTERISTIKE POJEDINIH NASELJA

Molimo da u nastavku navedete ključne probleme pojedinih naselja u općini Milna.

MILNA

BOBOVIŠĆA NA MORU

BOBOVIŠĆA

LOŽIŠĆA

PODHUME

VAŠI PRIJEDLOZI ZA RAZVOJ OPĆINE MILNA

Što je potrebno napraviti/popraviti/unaprijediti u kontekstu razvoja općine Milna? Molimo da odgovor formulierte jasno i sažeto. Npr. *rješavanje problema usitnjenosti zemljišta* itd. U nastavku je ponuđen prostor za pet konkretnih prijedloga, **molimo Vas da upišete najmanje jedan prijedlog**. Ukoliko vam je potrebno više prostora, upišite svoj mail pa ćemo Vam poslati dodatni upitnik!

Koliko ste zadovoljni razvojem općine Milna?

1 – jako loše, 5 – izvrsno

1 2 3 4 5

#1 PRIJEDLOG

Na koje naselje/naselja se odnosi prijedlog?

#2 PRIJEDLOG

Na koje naselje/naselja se odnosi prijedlog?

#3 PRIJEDLOG

Na koje naselje/naselja se odnosi prijedlog?

#4 PRIJEDLOG

Na koje naselje/naselja se odnosi prijedlog?

#5 PRIJEDLOG

Ukoliko imate još prijedloga, molimo da upišete svoju email adresu!

OPĆE INFORMACIJE O ISPITANIKU

Spol

- ☐ Žensko
☐ Muško

Stečeni stupanj obrazovanja?

- ☐ SSS
☐ VŠS
☐ VSS
☐ Doktorat

Mjesto prebivališta _____

Dob

- ☐ 18 - 25
☐ 26 - 35
☐ 36 - 45
☐ 46 - 55
☐ 56 - 65
☐ 66 i više

Radni status

- ☐ Stalno zaposlen/a
☐ Zaposlen/a honorarno
☐ Nezaposlen/a
☐ Student/ica
☐ Umirovljenik/ca

5.5. Anketni upitnik | Razvoj turizma u općini Milna

Poštovani, ovim putem Vas molimo za suradnju u istraživanju značaja i smjera razvoja turizma općine Milna. Sudjelovanje u istraživanju je anonimno i služi isključivo za analizu potreba i stavova lokalne zajednice o stanju i mogućnostima razvoja turizma na području općine Milna. Unaprijed Vam hvala na suradnji!

NAPOMENA: Pod pojmom "Općina Milna" misli se na naselje Milna, kao i sva pripadajuća naselja.

*** Obvezno popuniti.**

OPĆE STANJE RAZVOJA TURIZMA U OPĆINI MILNA

Što mislite o trenutnom stanju turizma u općini Milna? *

1 – jako loše, 5 – izvrsno

1 2 3 4 5

Koliko ste zadovoljni sljedećim karakteristikama? *

1 (iznimno sam nezadovoljan/a) - 5 (iznimno sam zadovoljan/a)

	1	2	3	4	5
Dostupnost turističkih informacija prije dolaska u destinaciju					
Turistička signalizacija u destinaciji					
Prometna dostupnost					
Trenutna turistička ponuda					
Prilagođenost turističke ponude turistima (npr. jezik, brošure...)					
Broj plaža					
Tematske plaže					
Kulturni sadržaj					
Sportski sadržaj					
Kvaliteta gostiju					
Broj manifestacija					
Kvaliteta manifestacija					
Broj i kvaliteta stručnog turističkog kadra					
Ponuda turističkog sadržaja tokom pred i post sezone					
Cjelogodišnja turistička ponuda					

Imate li Vi osobno koristi od turizma u općini Milna? *

Da Ne

Koji je najveći nedostatak općine Milna u kontekstu razvoja turizma? *

Koja je najveća prednost općine Milna u kontekstu razvoja turizma? *

BUDUĆI RAZVOJ TURIZMA U OPĆINI MILNA

Koju bi vrstu turizma trebalo razvijati u općini Milna? *

Poredajte od 1 do 7 gdje je 1- najvažnija, a 7 – najmanje važna

	1	2	3	4	5	6	7
Eko turizam							
Nautički turizam							
Avanturistički turizam							
Gastronomski turizam							
Ruralni turizam							

Kulturni turizam
Obiteljski turizam
Zdravstveni turizam

Koju vrstu turizma bi trebalo razvijati u općini Milna, a da nije gore navedena?

Nabrojite najvažnije turističke resurse općine Milna. *

RESURSI su opći naziv za prirodne i proizvedene stvari (npr. kulturna i prirodna baština, događanja, arhitektura i slično), kao i ljudsko znanje i sposobnosti koje se može koristiti da bi se stjecala turistička dobit.

Nabrojite turističke resurse općine Milna koji po Vama nisu dovoljno (dobro) prezentirani turistima. *

Nabrojite ostale resurse općine Milna koji bi po Vama mogli/treba postati dio turističke ponude općine Milna. *

VAŠI PRIJEDLOZI ZA RAZVOJ TURIZMA U OPĆINI MILNA

Što je potrebno napraviti/popraviti/unaprijediti u kontekstu turizma u Općini Milna? Molimo da odgovor formuliirate jasno i sažeto. Npr. Postavljanje tuševa na plažu XY; Rješavanje problema parkiranja u mjestu XY, itd. U nastavku je ponuđen prostor za pet konkretnih prijedloga, ukoliko vam je potrebno više prostora, upišite svoj mail pa ćemo Vas kontaktirati!

#1 PRIJEDLOG *

Do kada bi ovaj problem/zadatak trebao biti riješen? *

2019 2020 2021 2022 2023

Tko je odgovoran za rješavanje tog problema/zadatka? *

- Privatni iznajmljivači
- Općina Milna
- Turistička zajednica općine Milna
- Organizacije civilnog društva
- Ostalo: _____

#2 PRIJEDLOG *

Do kada bi ovaj problem/zadatak trebao biti riješen? *

2019 2020 2021 2022 2023

Tko je odgovoran za rješavanje tog problema/zadatka? *

- Privatni iznajmljivači
- Općina Milna
- Turistička zajednica općine Milna
- Organizacije civilnog društva
- Ostalo: _____

#3 PRIJEDLOG *

Do kada bi ovaj problem/zadatak trebao biti riješen? *

2019 2020 2021 2022 2023

Tko je odgovoran za rješavanje tog problema/zadatka? *

- Privatni iznajmljivači
- Općina Milna
- Turistička zajednica općine Milna
- Organizacije civilnog društva
- Ostalo: _____

#4 PRIJEDLOG *

Do kada bi ovaj problem/zadatak trebao biti riješen? *

2019 2020 2021 2022 2023

Tko je odgovoran za rješavanje tog problema/zadatka? *

- Privatni iznajmljivači
- Općina Milna
- Turistička zajednica općine Milna
- Organizacije civilnog društva
- Ostalo: _____

#5 PRIJEDLOG *

Do kada bi ovaj problem/zadatak trebao biti riješen? *

2019 2020 2021 2022 2023

Tko je odgovoran za rješavanje tog problema/zadatka? *

- Privatni iznajmljivači
- Općina Milna
- Turistička zajednica općine Milna
- Organizacije civilnog društva
- Ostalo: _____

Ukoliko imate još prijedloga, molimo da upišete svoju email adresu!

KARAKTERISTIKE POJEDINIH NASELJA

Molimo da u nastavku navedete pojedine elemente (kulturne, sportske, turističke, itd.) koji bi mogli biti bolje turistički iskorišteni u promociji pojedinog naselja. Vodite se sljedećim pitanjima: po čemu je ovo naselje karakteristično? Po čemu je već poznato? Što je to što čini ovo naselje zanimljivim, a turisti s tim nisu upoznati?

Prema vama, po čemu bi Ložišća trebala biti poznata? *

Prema vama, po čemu bi Bobovišća na moru trebala biti poznata? *

Prema vama, po čemu bi Bobovišća trebala biti poznata? *

Prema vama, po čemu bi Milna trebala biti poznata? *

Prema vama, po čemu bi Podhume trebalo biti poznato? *

OPĆE INFORMACIJE O ISPITANIKU

Spol *

- Muško
- Žensko

Dob *

- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 45
- 46 - 55
- 56 - 65
- 66 i više

Stečeni stupanj obrazovanja *

- SSS
- VŠS
- VSS
- Magisterij
- Doktorat

Radni status *

- Stalno zaposlen/a
- Zaposlen/a honorarno
- Nezaposlen/a
- Student/ica
- Umirovljenik/ca

5.6. Obrazac za prijavu projektnih prijedloga

OBRAZAC ZA PRIJAVU PRIJEDLOGA PROJEKATA

U SKLOPU STRATEGIJE RAZVOJA OPĆINE MILNA ZA RAZDOBLJE OD 2020.- 2025. GODINE

SVRHA *dokumenta* Ovim obrascem prikupljaju se prijedlozi zainteresirane javnosti kako bi se definirao akcijski plan strateških projekata općine Milna u naredih pet godina. Sudjelovanje javnosti važno je kako bi se definirale realne potrebe na terenu, posebice od onih skupina koje čine temelj društvenog i gospodarskog razvoja općine Milna.

PODUZEĆE / OBRT

USTANOVA

UDRUGA

PRIVATNA OSOBA

IME I PREZIME

osobe ovlaštene za zastupanje

KONTAKT

email, broj telefona

VIZIJA

Kako vidite općinu Milna do 2025. godine?

PRIJEDLOG

Molimo da navedete naziv prijedloga projekta.

OPIS PROJEKTA / AKTIVNOSTI

Što se projektom želi postići?

OČEKIVANI REZULTATI

Molimo da probate što jasnije navesti očekivane rezultate - primjerice 30 metara uređene šetnice; 4 otvorene nove tvrtke na području Milne; i slično.

SEKTOR PROJEKTA

Odaberite najmanje jedan od ponuđenih sektora.

- ☐ gospodarstvo
- ☐ infrastruktura
- ☐ turizam
- ☐ obrazovanje
- ☐ kultura
- ☐ civilno društvo
- ☐ okoliš
- ☐ drugo _____

TRAJANJE PROJEKTA

Molimo da unesete očekivani početak i kraj projekta.

POČETAK _____ (mjesec, godina)

KRAJ _____ (mjesec, godina)

PROCIJENJENA VRIJEDNOST

*Molimo da navedete procijenjenu
(ili točnu, ukoliko je poznata)
vrijednost projekta.*

KAKO VAM OPĆINA MILNA MOŽE POMOĆI?

*Što općina može napraviti da
se Vaš projekt uspješno provede?*

SUGLASNOST ☐ DA ☐ NE

*Jeste li suglasni da se ovaj obrazac, s
imenom/nazivom sudionika/ce
savjetovanja, objavi na internetskoj
stranici Općine Milna?¹²*

DATUM

Dostavljanja prijedloga

¹² Sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ broj 103/03, 118/06, 41/08, 130/11 i 106/12), osobni podaci neće se koristiti u druge svrhe, osim u povijesne, statističke ili znanstvene svrhe, uz uvjet poduzimanja odgovarajućih zaštitnih mjera. Anonimni, uvredljivi ili irelevantni komentari neće se objaviti, niti će biti razmatrani.

5.7. Obrazac za javno savjetovanje

OBRAZAC	
Sudjelovanja javnosti u savjetovanju sa zainteresiranom javnošću o nacrtu prijedloga Strategije razvoja Općine Milna za razdoblje od 2020. do 2025. godine	
Naziv nacrt odluke ili drugog općeg akta o kojem se provodi savjetovanje	Nacrt prijedloga Strategije razvoja Općine Milna za razdoblje od 2020.- 2025. godine
Svrha dokumenta / obrazloženje	Cilj Strategije je doprinos kvalitativnom formiranju strategije razvoja Općine, detaljnom analizom stanja i potreba lokalne samouprave s ciljem određivanja jasnih prioriteta i oblikovanja potrebnih mjera za realizaciju postavljenih ciljeva.
Razdoblje javnog savjetovanja Od _____ do _____ 2020. godine	
Ime i prezime osobe odnosno naziv predstavnika zainteresirane javnosti koja daje svoje mišljenje, primjedbe i prijedloge na predloženi nacrt	
Interes koji zastupate, odnosno kategorija i brojnost korisnika koje predstavljate	
Načelne primjedbe i prijedlozi na predloženi nacrt akta s obrazloženjem	
Primjedbe, komentari i prijedlozi na pojedine elemente strategije	
Poglavlje na koje se odnosi komentar	
Ime i prezime osobe/a koja je sastavljala primjedbe i komentare ili osobe ovlaštene za zastupanje udruge, ustanove i sl.	
Jeste li suglasni da se ovaj obrazac, s imenom/nazivom sudionika/ce savjetovanja, objavi na internetskoj stranici Općine	

Milna? ¹³	
Datum dostavljanja	

Popunjeni obrazac s prilogom potrebno je dostaviti zaključno do _____ godine osobno ili poštom na adresu Sridnja kala 1, 21405 Milna ili na mail adresu info@opcinamilna.hr.

Po završetku savjetovanja, svi pristigli doprinosi bit će razmotreni te ili prihvaćeni ili neprihvaćeni, odnosno primljeni na znanje uz obrazloženja koja su sastavni dio Izvješća o savjetovanju s javnošću. Izvješće će biti objavljeno na internetskoj stranici www.opcinamilna.hr.

5.8. Ciljevi i mjere razvoja u sklopu Lokalne razvojne strategije Lokalne akcijske grupe Brač za period od 2014. do 2020. godine

CILJ 1: POVEĆATI KONKURENTNOST POLJOPRIVREDNE PROIZVODNJE I PRERADE OTOKA BRAČA

MJERA 1.1. Poticanje malih poljoprivrednih gospodarstava

MJERA 1.2. Razvoj i povećanje konkurentnosti uvođenjem novih, okolišno prihvatljivih, znanja i tehnologija u poljoprivrednu proizvodnju i preradu

MJERA 1.3. Potpora zajedničkim poduzetničkim inicijativama temeljenim na lokalnim specifičnostima, tradiciji te inovacijama

CILJ 2: POBOLJŠATI GOSPODARSKE PRILIKE I MOGUĆNOSTI, PREPOZNATLJIVOST I DIVERSIFIKACIJU PONUDE RAZVOJEM NEPOLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI I RURALNOG TURIZMA

MJERA 2.1. Potpora inovativnim i/ili tradicijskim oblicima turističkih, umjetničkih i sl. proizvodnji i usluga

CILJ 3: UNAPRIJEDITI KVALITETU I BOGATSTVO MOGUĆNOSTI ŽIVOTA, RADA, RAZONODE I UKLJUČENOSTI SVIH STANOVNIKA I POSJETITELJA OTOKA

MJERA 3.1. Animacija i izgradnja kapaciteta dionika za aktivan život, rad, uključenost i suradnju

MJERA 3.2. Zaštita, održivo korištenje i društveno-gospodarska valorizacija prirodne i kulturne baštine

MJERA 3.3. Razvoj održive male javne infrastrukture i usluga u službi lokalnog stanovništva i gostiju

5.9. Ciljevi i mjere razvoja u sklopu Lokalne razvojne strategije Lokalne akcijske grupe u ribarstvu Brač

CILJ 1. POVEĆANJE PROFITABILNOSTI I KONKURENTNOSTI SEKTORA RIBARSTVA I MARIKULTURE

MJERA 1.1. Stvaranje i promicanje dodatnih vrijednosti ribarskih i marikulturnih proizvoda i novih kanala njihovog plasmana

MJERA 1.2. Poticanje inovativnih, održivih i sigurnosnih tehnologija i rješenja u ribarskoj i marikulturnoj infrastrukturi, opremi i poslovanju

¹³ Sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka („Narodne novine“ broj 103/03, 118/06, 41/08, 130/11 i 106/12), osobni podaci neće se koristiti u druge svrhe, osim u povijesne, statističke ili znanstvene svrhe, uz uvjet poduzimanja odgovarajućih zaštitnih mjera. Anonimni, uvredljivi ili irelevantni komentari neće se objaviti, niti će biti razmatrani.

CILJ 2. PARTICIPATIVNI I CJELOVIT RAZVOJ LOKALNE ZAJEDNICE VALORIZACIJOM I ODRŽIVIM KORIŠTENJEM SVEUKUPNE RESURSNE OSNOVE

MJERA 2.1. Očuvanje, valorizacija i promicanje materijalne i nematerijalne lokalne baštine temeljene na ribarstvu, maloj brodogradnji, marikulturi i životu uz more i na moru

MJERA 2.2. Poticanje društvenih, kulturnih, gospodarskih, obrazovnih, stručnih i drugih događanja i aktivnosti valorizacije, očuvanja, valorizacije i održivog korištenja resursne osnove društva, gospodarstva, okoliša, bioraznolikosti i prirodnih vrijednosti prostora

MJERA 2.3. Animacija i izgradnja kapaciteta dionika, vođenje, razvoj i promicanje LAGUR-a Brač

CILJ 3. DIVERSIFIKACIJA GOSPODARSKE PONUDE PODRUČJA LAGUR-A RAZVOJEM PROIZVODA I USLUGA TEMELJENIH NA ILI KOMPLEMENTARNIH RIBARSTVU, MARIKULTURI I PLAVOJ EKONOMIJI I INOVACIJAMA

MJERA 3.1. Podrška dionika u stvaranju u novih sadržaja, infrastrukture, proizvoda i usluga u održivom turizmu posebnih interesa uključivo i ribolovnog, ronilačkog i drugih oblika održivog turizma

MJERA 3.2. Razvoj novih proizvoda i usluga komplementarnih ribarstvu i marikulturi uključivo posebice onih temeljenih na plavoj ekonomiji i plavim inovacijama

5.10. Ciljevi, prioriteti i mjere razvoja Splitsko-dalmatinske županije

CILJ 1: POBOLJŠATI KVALITETU ŽIVLJENJA UZ ODRŽIVO KORIŠTENJE PRIRODNIH RESURSA

C1P1: Održivi razvoj osnovnih infrastrukturnih sustava

C1P1M1: Podizanje razine kvalitete, dostupnosti i održivosti prometnih sustava i infrastruktura

C1P1M2: Podizanje kvalitete i održivosti komunalnog sustava

C1P1M3: Podizanje kvalitete, održivosti i učinkovitosti energetskeg sustava

C1P1M4: Razvoj kvalitetnih i prostorno ravnomjerno dostupnih komunikacijskih sustava

C1P2: Poboljšanje društvene infrastrukture i unaprjeđenje usluga

C1P2M1: Unaprjeđenje uvjeta, dostupnosti, raznovrsnosti i kvalitete odgojno-obrazovnih institucija u formalnom i neformalnom te posebice cjeloživotnom obrazovanju, te odgojno-obrazovnih programa i sadržaja u skladu s potrebama društva i gospodarstva

C1P2M2: Poboljšanje uvjeta za pružanje visoko kvalitetnih zdravstvenih usluga

C1P2M3: Unaprjeđenje socijalne kohezije i razvoj održivih socijalnih infrastruktura, sustava i usluga

C1P2M4: Poboljšanje kvalitete i dostupnosti društvenih i kulturnih sadržaja

C1P2M5: Stvaranje uvjeta za razvoj i promicanje kulture sporta, rekreacije te aktivnog i zdravog života

C1P3: Zaštita okoliša, stvaranje otpornosti na okolišne rizike i održivo upravljanje prirodnim i kulturno-povijesnom baštinom

C1P3M1: Vrednovanje, zaštita, očuvanje i održivo korištenje prirodnih vrijednosti

C1P3M2: Razvoj sustava praćenja stanja prirode i okoliša

C1P3M3: Razvoj integriranog sustava sigurnosti, civilne zaštite i spašavanja te otpornosti na klimatske promjene

C1P3M4: Unaprjeđenje sustava cjelovitog i održivog gospodarenja otpadom

C1P3M5: Očuvanje i održivo korištenje kulturne baštine

CILJ 2: POVEĆATI KONKURENTNOST GOSPODARSTVA

C2P1: Stvaranje konkurentnog, održivog i uključivog gospodarstva temeljenog na znanju

C2P1M1: Poticanje inovacija i korištenja znanja u gospodarstvu te razvoj sinergija između poduzeća, istraživačko-razvojno-inovacijskih (IRI) centara i visokog obrazovanja s naglaskom na visoko propulzivne, radno intenzivne industrije, nove tehnologije, zelenu i plavu ekonomiju, zelene i plave inovacije, pomorske, kreativne i kulturne industrije

C2P1M2: Jačanje infrastrukture i kapaciteta za istraživanje i inovacije te promoviranje centara kompetencija

C2P1M3: Jačanje prepoznatljivosti županije kao regije gospodarske, znanstvenotehnološke i IRI izvrsnosti i investicijske atraktivnosti

C2P2: Stvaranje povoljnog okruženja za razvoj poduzetništva

C2P2M1: Razvoj sustava poduzetničke infrastrukture

C2P2M2: Poticanje razvoja klastera koji povezuju gospodarstvo, IRI/znanost i obrazovanje, javni i civilni sektor, društveni, kulturni i prirodni okoliš te financijski/investicijski sektor te jačanja izvozne konkurentnosti

C2P2M3: Jačanje kapaciteta i poticaja za privlačenje ulaganja

C2P2M4: Razvoj povoljnog okruženja za rast malih i srednjih poduzeća

C2P3: Razvoj teritorijalno ravnomjerno raspoređenog, cjelogodišnjeg, diversificiranog, održivog i inovativnog turizma

C2P3M1: Unaprjeđenje sustava destinacijskog razvoja i upravljanja destinacijama

C2P3M2: Razvoj i poticanje ulaganja u unaprjeđenje kvalitete, kvantitete, prepoznatljivosti i sigurnosti turističkih proizvoda, usluga, sadržaja cjelogodišnjeg održivog turizma posebnih interesa

C2P3M3: Razvoj vještina, znanja i kompetencija potrebnih u turističkom privređivanju i kontinuirana prilagodba promjenama na tržištu rada

C2P3M4: Razvoj horizontalno i vertikalno integrirane turističke i posjetiteljske infrastrukture

C2P3M5: Razvoj i poticanje turističkih inovacija, klastera te međusektorske suradnje turizma, poljoprivrede i drugih povezanih gospodarskih djelatnosti

C2P4: Razvoj zelenog i društvenog poduzetništva

C2P4M1: Promicanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije

C2P4M2: Promicanje važnosti i uloge društvenog poduzetništva u održivom gospodarstvu

C2P4M3: Podrška ulaganjima utemeljenim na zelenom poduzetništvu, uključivo i u sektoru ekološke i/li autohtone poljoprivrede, proizvodnje zdrave hrane i medicinskih pripravaka

CILJ 3: UNAPRIJEDITI LJUDSKE POTENCIJALE I SUSTAV UPRAVLJANJA RAZVOJEM

C3P1: Stvaranje uvjeta za razvoj tržišta rada i povećanje zapošljivosti

C3P1M1: Usklađivanje obrazovnih programa s potrebama društva i gospodarstva

C3P1M2: Razvoj i povećanje dostupnosti programa i sadržaja cjeloživotnog učenja

C3P1M3: Jačanje kompetencija i integracija teško zapošljivih skupina u tržište rada

C3P1M4: Jačanje sustava, programa i mjera za unaprjeđenje lokalnog tržišta rada

C3P2: Poticanje dugoročno održivog, uključivog i teritorijalno uravnoteženog razvoja

C3P2M1: Poticanje programa i projekata integriranog i održivog razvoja urbanih sredina

C3P2M2: Poticanje razvoja i demografske održivosti slabije razvijenih područja i područja s razvojnim posebnostima (otoci, ruralna područja, brdsko-planinska područja...) te društveno-ekonomskog uključivanja i podrške ranjivih skupina

C3P2M3: Unaprjeđenje sustava strateškog planiranja i upravljanja prostorom

C3P2M4: Poboljšanje upravljanja morem i obalnim područjem

C3P3: Poboljšanje kvalitete upravljanja lokalne i regionalne samouprave

C3P3M1: Jačanje ljudskih potencijala u javnom sektoru

C3P3M2: Razvoj elektroničkog informacijsko-dokumentacijskog sustava lokalne i regionalne samouprave

C3P3M3: Podrška pripremi i provedbi razvojnih projekata od posebnog interesa za županiju

C3P4: Razvoj partnerstva i suradnje među dionicima razvoja

C3P4M1: Poticanje partnerstva i potpore održivom razvoju organizacija civilnog društva (OCD)

C3P4M2: Unaprjeđenje unutaržupanijske, međužupanijske, prekogranične i međunarodne suradnje

C3P4M3: Promicanje sustavnog dijaloga, solidarnosti, uzajamne pomoći i suradnje na svim razinama

5.11. Ciljevi, prioriteti i mjere Strategije regionalnog razvoja Republike Hrvatske

STRATEŠKI CILJ 1. POVEĆANJE KVALITETE ŽIVOTA POTICANJEM ODRŽIVOG TERITORIJALNOG RAZVOJA

PRIORITET 1.1 Podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života

Mjera 1.1.1. Unaprjeđenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta u odgoju, obrazovanju i sportu

Mjera 1.1.2. Unaprjeđenje usluga sustava zdravstvene i socijalne skrbi na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 1.1.3. Podrška afirmaciji kulturnog identiteta i razvoju civilnog društva

PRIORITET 1.2. Osiguranje i unaprjeđenje osnovne lokalne i regionalne infrastrukture

Mjera 1.2.1. Razvoj javne infrastrukture od lokalnog značaja

Mjera 1.2.2. Razvoj javne infrastrukture od regionalnog značaja

Mjera 1.2.3. Održivo korištenje i vrednovanje kulturne i prirodne baštine

Mjera 1.2.4. Podrška primjeni mjera zaštite okoliša i energetske učinkovitosti na lokalnoj i regionalnoj razini

PRIORITET 1.3. Podrška potpomognutim područjima i područjima s razvojnim posebnostima

Mjera 1.3.1. Pružanje podrške razvoju potpomognutih područja

Mjera 1.3.2. Pružanje podrške održivom otočnom razvoju

Mjera 1.3.3. Pružanje podrške razvoju brdsko-planinskih područja

Mjera 1.3.4. Unaprjeđenje kvalitete života i razvoj urbanih područja

Mjera 1.3.5. Stvaranje poželjnih uvjeta za život u pograničnim područjima

STRATEŠKI CILJ 2. POVEĆANJE KONKURENTNOSTI REGIONALNOGA GOSPODARSTVA I ZAPOSLENOSTI

PRIORITET 2.1 Unaprjeđenje gospodarske infrastrukture na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 2.1.1. Definiranje i primjena jasnih kriterija za osnivanje i financiranje poduzetničkih zona

Mjera 2.1.2. Aktiviranje državne imovine na lokalnoj i regionalnoj razini

Mjera 2.1.3. Razvoj lokalnih kapaciteta za programe održavanja povijesnih jezgri naselja i objekata kulturne baštine

PRIORITET 2.2 Stvaranje poticajnoga poslovnog okruženja na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 2.2.1. Jačanje lokalnih i regionalnih poduzetničkih potpornih institucija

Mjera 2.2.2. Aktiviranje lokalnog razvoja kroz potporu novim gospodarskim subjektima i inovativnim gospodarskim koncepcijama

Mjera 2.2.3. Razvoj kolaborativne ekonomije kroz potporu udruživanju gospodarskih subjekata na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 2.2.4. Povećanje atraktivnosti regija kroz teritorijalno brendiranje

PRIORITET 2.3 Jačanje ljudskih potencijala i obrazovanje povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 2.3.1. Podrška povećanju osposobljenosti radne snage na regionalnoj i lokalnoj razini

Mjera 2.3.2. Poticanje migracija stanovništva prema područjima s nedostatkom radne snage

STRATEŠKI CILJ 3. SUSTAVNO UPRAVLJANJE REGIONALNIM RAZVOJEM

PRIORITET 3.1. Učinkovito upravljanje (u skladu s načelom supsidijarnosti)

Mjera 3.1.1. Unapređenje ciklusa upravljanja javnim politikama na svim razinama upravljanja

Mjera 3.1.2. Unapređenje upravljanja regionalnim razvojnim projektima

Mjera 3.1.3. Unapređenje kvalitete javnih usluga kroz suradnju u procesima funkcionalne i fiskalne decentralizacije

Mjera 3.1.4. Povećanje učinkovitosti upravljanja imovinom na svim razinama javnog upravljanja

PRIORITET 3.2. Djelotvorna međusektorska suradnja (u skladu s načelom participacije i integrativnog pristupa)

Mjera 3.2.1. Međuresorno usklađivanje provedbe javnih politika na nacionalnoj i regionalnoj razini

Mjera 3.2.2. Poboljšanje vertikalne i horizontalne koordinacije dionika u regionalnom razvojnom upravljanju

PRIORITET 3.3. Jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti za razvoj na lokalnoj i regionalnoj razini

Mjera 3.3.1. Jačanje dionika u regionalnom razvojnom upravljanju i provedbi razvojnih projekata

Mjera 3.3.2. Unapređenje sustava i povećanje učinkovitosti upravljanja državnim potporama na svim razinama upravljanja

6 | ZAKLJUČAK

Kako bi se osigurala održivost dugoročno razvoja određenog područja, nužno je istovremeno utjecati na nekoliko faktora - razvijati infrastrukturu koja će biti temelj za razvoj gospodarstva i kvalitetnog života; poticati razvoj održivog turizma kroz očuvanje kulturne, prirodne i društvene osnove kako bi se jačala ekonomska moć lokalne zajednice, ali i stvarao snažan osjećaj zajedništva koji proizlazi iz tradicije, baštine i općeg zadovoljstva životom na određenom području. Konačno, izrazito je važno istovremeno razvijati i poticati usluge u kulturnom, sportskom, zabavnom sektoru, kako bi se zadovoljile baš sve potrebe lokalne zajednice, u ekonomskom, kulturnom, obrazovnom i svakom drugom smislu (Cavaye, 2001, 111). Ono što je pritom problematično u kontekstu činjenice da se ovdje radi o otočnoj jedinici lokalne samouprave, jest pritisak razvoja na postojeće resurse. Stoga na kvalitetnoj evaluaciji već postojećih, nedovoljno iskorištenih resursa, valja graditi buduće planove općine Milna. Sve ovo moguće je samo u zajednici koja je motivirana, koja osjeća da sudjeluje u procesu razvoja vlastite životne sredine i posljedično preuzima odgovornost za manjkavosti procesa razvoja, ali i zasluge za uspješno postizanje definiranih ciljeva.

Zbog svega navedenog, u zaključnim redcima ovog dokumenta još jednom ističemo kako je od presudne važnosti za uspješnu provedbu bilo kojeg razvojnog dokumenta ključno u nju uključiti lokalnu zajednicu - koja je informirana, angažirana, educirana. Temeljem toga, akcijski plan provedbe donosi prijedloge projekata kojima će se osigurati razvoj ljudskih kapaciteta, a ne samo razvoj infrastrukture, turističkih sadržaja i drugo. Akcijski planu svakom slučaju služi kao orijentir donositeljima odluka o tome što je potrebno ostvariti u narednih pet godina, kako bi se unaprijedilo stanje razvoja općine Milna, riješili problemi detektirani tijekom poduzetih analiza, te stvorili uvjeti za razvoj gospodarstva, turizma, kulturnih i sportskih sadržaja. On također služi da investorima pokaže kakve su inicijative dobrodošle, i u kojem smjeru općina želi ići. Općina Milna 2025. godine bit će mjesto ugodnog življenja, otvoreno za investicije, spremno na realizaciju sve većih projekata.

7 | LITERATURA

ČLANCI I KNJIGE

1. **Alibegović, D. J. (2007)** Strateško planiranje i programski proračun: put do razvojnih rezultata na lokalnoj i regionalnoj razini? HRVATSKA JAVNA UPRAVA, god. 7., br. 2., str. 395-420
2. **Cavaye, J. (2001)** Rural Community Development – New Challenges and Enduring Dilemmas, The journal of Regional Analysis & policy, 31(2), str. 109-124.
3. **Christenson J. A., Fendley, K., Robinson J. W. (1989)** Community Development. U: Community Development in Perspective, J.A. Christenson, J.W. Robinson, (urednici) str. 3-25. Ames: Iowa State University Press.
4. **Kurtović Mrčelić, J. et al (2019)** Studija sidrišta splitsko dalmatinske županije: I. i II. faza — podloga za Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije, Splitsko-dalmatinska županija, Javna ustanova More i krš
5. **Mirošević, H. (2012)** Analiza razvojnih dokumenata Republike Hrvatske, Ekonomski institut
6. **Ott, K., Bajo, A., Bronić, M., Bratić, V., Medak Fell, D. (2009)** Proračunski vodič za građane, drugo promijenjeno izdanje, Institut za javne financije, Zagreb
7. **Ott, K., Mačkić, V., Bronić, M. (2018)** Proračunska transparentnost lokalnih vlasti: politička ekonomija proračuna gradova i općina u Hrvatskoj. Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja, 27(4), str. 629-647.
8. **Plišić, I., Jakelić, Z., Čelan, Z., Marinović, G., Fuštar, A., Barun, T., Koščina, Z.M., Vego, G., Katalinić, E., Bešlić, K., Erdelez, R. (2009)** Vodoopskrbni plan Splitsko-dalmatinske županije, Institut građevinarstva Hrvatske
9. **Pravdić V., (2001)** Sustainability and Sustainable Development: the Use in Policies and the Ongoing Debate on These Terms, Croatian International Relations Review, br. 7, str. 93-100.
10. **Renko, N., Delić, S., Škrtić M. (1999)** Benchmarking u strategiji marketinga, Zagreb, Mate d.o.o.

ZAKONI

11. **Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi**, NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17
12. **Zakon o otocima**, NN 116/18
13. **Zakon o proračunu**, NN 87/08, 136/12, 15/15
14. **Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske**, NN 147/14
15. **Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama**, NN 158/03, 100/04, 141/06, 38/09, 123/11, 56/16

16. **Zakon o održivom gospodarenju otpadom**, NN broj 94/13, 73/17
17. **Zakon o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske**, NN 123/17

PROSTORNI, PLANSKI I STRATEŠKI DOKUMENTI

18. Lokalna razvojna strategija Lokalne akcijske grupe Brač za period od 2014. do 2020. godine, 2016.
19. Višegodišnji program gradnje komunalnih vodnih građevina (NN 117/15)
20. Strategija razvoja Splitsko dalmatinske županije (Rera, 2016)
21. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske (NN 75/2017)
22. Uredba o uslužnim područjima (NN 67/2014)
23. Prostorni plan Splitsko-dalmatinske županije (Službeni glasnik Splitsko-dalmatinske županije br. 1/03, 8/04, 5/05, 5/06, 13/07 i 9/13)
24. Program potpore razvoju ribarstva na području Splitsko-dalmatinske županije (2017.-2020.)
25. Regionalni plan upravljanja morskim plažama na području Splitsko-dalmatinske županije (Safege, 2015)
26. Planovi i pravila za novo programsko razdoblje 2021. – 2027., Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije

ONLINE IZVORI

27. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr
28. Hrvatski zavod za zapošljavanje, www.hzz.hr
29. HGK – Registar poslovnih subjekata, <http://www1.biznet.hr/HgkWeb/do/fullSearchPost>
30. FINA, www.fina.hr
31. Upisnik poljoprivrednika, <https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/>
32. Registar obrtnika, <https://or.portor.hr/pretraga.htm>
33. Hrvatska mreža za ruralni razvoj, <http://www.hmrr.hr/hr/leader/hrvatski-flag-ovi/>
34. Registar udruga, <https://uprava.gov.hr/registar-udruga>
35. Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, dostupno na poveznici: <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=31>
36. Pomorsko je dobro, www.pomorskodobro.dalmacija.hr
37. Operativni program za pomorstvo i ribarstvo, <https://euribarstvo.hr/mjere/>
38. Nova kohezijska politika - Regionalna politika, Europska komisija (2018), dostupno na: https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/2021_2027/
39. Europska komisija (2018) Regionalni razvoj i kohezija: Proračun EU-a za budućnost, <https://tinyurl.com/ybcudf3c>

OSTALO

40. **Službeni glasnik Općine Milna** 5/13
41. **Službeni glasnik Općine Milna** 2/20
42. **Ministarstvo financija (2012)** Upute za izradu strateških dokumenata za razdoblje 2012. - 2014., dostupno na internetskoj adresi: <https://goo.gl/5Yf7La> (posjećeno 15.2.2019.)
43. **Uredba o sadržaju i metodologiji izrade programa održivog razvitka otoka, sa sadržajem i metodologijom izrade programa održivog razvoja otoka**, Narodne novine, NN 94/2002, dostupna na internetskoj adresi: <https://goo.gl/Xcvr2r> (posjećeno 12.2.2019.)
44. **Odluka o izmjenama i dopunama Izjave o osnivanju trgovačkog društva Meštralun d.o.o.**, dostupno na: <https://tinyurl.com/ya7x2tvh>
45. **Odluka o izmjenama i dopunama Prostornog plana Splitsko-dalmatinske županije**, Službeni glasnik Splitsko dalmatinske županije 9/13
46. **Prijedlog načelnika za poduzimanje mjera prema Centru za kulturu Milna**, dostupno na: <https://bit.ly/39Tf1Mb>

The background features a minimalist design with two overlapping triangular shapes. A large, solid blue triangle originates from the bottom-left corner and extends towards the center. A second, lighter blue triangle overlaps the first one, starting from the right edge and pointing towards the center. The top half of the image is a plain white space.

Poduzetnički centar Aktiva j.d.o.o.
Milna, 2020